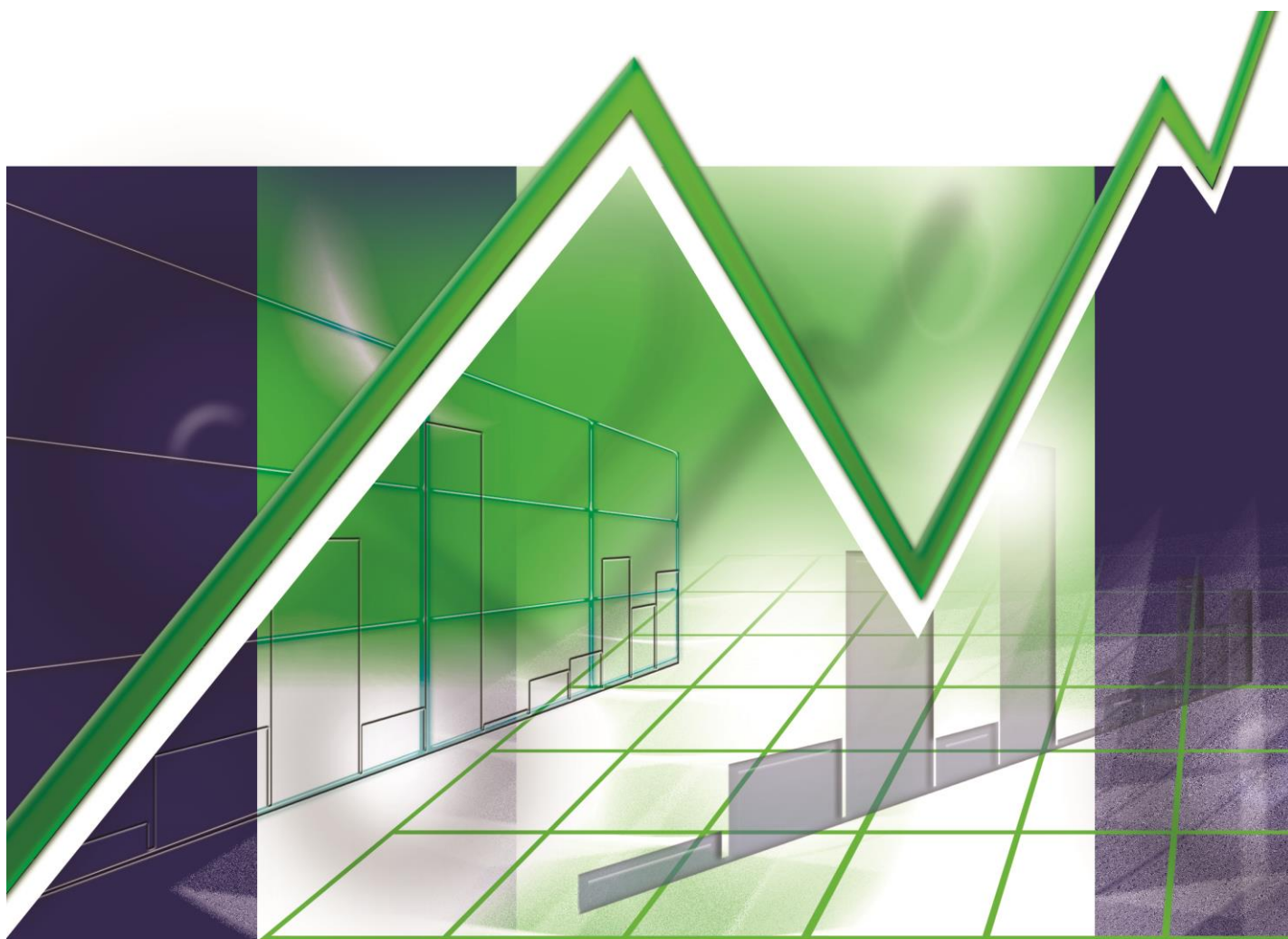

ASM - CENTRUM BADAŃ I ANALIZ RYNKU SP. Z O.O.

Ewaluacja zewnętrzna produktu finalnego projektu innowacyjnego pn. „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna”.

RAPORT EWALUACYJNY

Nie tworzymy rzeczywistości – pomagamy ją poznać

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

ROPS
Regionalny Ośrodek
Polityki Społecznej
Województwa Śląskiego

IPiSS
Instytut Pracy i Spraw Socjalnych

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

Streszczenie	3
1. Wprowadzenie – przedmiot i cel badania.....	9
2. Zakres badania, pytania i kryteria badawcze.....	10
3. Metody i techniki badawcze	19
4. Przebieg badania i ograniczeń w procesie badawczym	20
5. Wyniki badania ewaluacyjnego produktu finalnego	21
5.1. Wnioski z analizy danych zastanych	21
5.1.1. Produkt w kontekście lokalnej i regionalnej polityki dotyczącej sektora ekonomii społecznej – ocena adekwatności	21
5.1.2. Analiza stron internetowych	26
5.2. Wnioski z analizy wyników badań empirycznych	41
5.2.1. Wywiady z przedstawicielami podmiotów testujących produkt	41
5.2.2. Wywiady z przedstawicielami Projektodawców	68
Podsumowanie	92
Aneksy.....	94
1. Scenariusz badania IDI.....	94
2. Scenariusz diady/triady	106
3. Struktura próby badawczej	121
4. Struktura badanych ze względu na płeć	123
5. Wykaz skrótów użytych w tekście	123

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Streszczenie

Niniejszy raport relacjonuje przebieg i rezultaty zewnętrznej ewaluacji produktu finalnego w ramach projektu *Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna*, realizowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego w partnerstwie z Instytutem Pracy i Spraw Socjalnych w ramach *Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki*; Priorytetu VII – *Promocja integracji społecznej*; Działania 7.1. – *Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji*.

Ewaluacja opracowana została na podstawie dwojakiego rodzaju metod badawczych: analizy danych zastanych oraz analizy materiałów wywołanych. Badanie typu *desk research* objęło: dokumenty strategiczne dotyczące polityki społecznej województwa oraz kraju, a także treści stron internetowych projektu *Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna* (pi.rops-katowice.pl) oraz produktu finalnego portalu internetowego eRPES.pl wraz z Kalkulatorem Kondycji PES i danych o dynamice problemów społecznych JST (www.erpes.pl). Część empiryczna raportu bazowała na indywidualnych wywiadach pogłębionych z udziałem przedstawicieli podmiotów testujących produkt, a także na diadach/triadach z udziałem członków zespołu projektowego. Szczegóły zostały zamieszczone w osobnej publikacji: *Raportie metodologicznym*.

Z analizy dokumentów strategicznych oraz dokumentacji projektu wyniknęło, że w założeniach produkt wpisuje się w diagnozę problemów podmiotów ekonomii społecznej w województwie śląskim. Odpowiada na kwestie: niedostosowania profili PES do rynkowych nisz oraz potrzeb społecznych; ograniczonej formalnymi kryteriami współpracy PES i JST; zarządzania PES opartego o intuicyjne metody, niepoparte analizą rzetelnych danych; braku spójnych kryteriów oceny pracy PES. Potwierdzona została adekwatność założeń projektu względem priorytetów wyznaczanych przez krajowe, a także obowiązujące w województwie śląskim dokumenty strategiczne.

Badanie ilościowe, a także jakościowa analiza treści stron internetowych dostarczyły wiedzy na temat ich popularności, funkcjonalności i użyteczności. Z analizy wyniknęło, że wzmożoną popularnością strona projektu cieszyła się w okresie rekrutacji, fazy testu oraz spotkań podsumowujących, natomiast najpopularniejszą częścią strony projektu było „forum”, które okazało się użyteczne w celu wyjaśniania praktycznych aspektów funkcjonowania narzędzia analityczno-diagnostycznego. **Na podstawie zgłaszanych na forum uwag, konfrontowanych z analizą strony eRPES.pl, sformułowano rekomendacje weryfikacji m.in.:**

- treści ankiety mającej na celu zgromadzenie podstawowych danych o podmiocie ekonomii społecznej (PES) tak, aby w miarę możliwości wyeliminować elementy nieadekwatne względem niektórych podmiotów ekonomii społecznej;
- technicznego aspektu funkcjonowania stron. Należy zweryfikować ewentualność występowania problemów z logowaniem, wprowadzaniem oraz wyświetlaniem danych;
- wskaźników i ich adekwatności do specyfiki poszczególnych podmiotów ekonomii społecznej.

Zalecenia te zostały potwierdzone także w części empirycznej, opartej o analizę wypowiedzi badanych.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W wyniku analizy danych wywołanych w toku indywidualnych wywiadów pogłębionych z udziałem przedstawicieli podmiotów uczestniczących w fazie testowania, oceniono produkt pod kątem wszystkich sześciu kryteriów ewaluacyjnych: oddziaływania, adekwatności, użyteczności, skuteczności, efektywności i trwałości.

Wykazano, że na etapie testu głównym źródłem wiedzy użytkowników o dostępie do produktu były informacje przekazywane różnymi kanałami przez projektodawców, w szczególności ROPS. Ze względu na ograniczony zakres rozpowszechnienia, wynikający ze specyfiki fazy testu, portal nie zyskał zainteresowania i nie był na dłuższą metę użytkowany przez osoby niezaangażowane w testowanie produktu. Jednak ogólna ocena portalu dowiodła jego podatności na popularyzację. Czynniki sprzyjające upowszechnieniu to: łatwości obsługi, niewielkie wymagania techniczne i przejrzystość prezentowanych informacji. Badanie dowiodło, że obsługa portalu eRPES.pl nie wymaga specjalistycznej wiedzy, a jedynie podstawowej umiejętności obsługi komputera, a także orientacji w zagadnieniach związanych z ekonomią społeczną. **Na podstawie opisanych wniosków zarekomendowano szeroką promocję produktu za pośrednictwem list mailingowych, którymi dysponują projektodawcy, a także poprzez rozmieszczenie odnośników do portalu eRPES.pl na internetowych stronach branżowych oraz stronach podmiotów uczestniczących w projekcie.**

Pomimo ogólnej łatwości użytkowania portalu, potwierdzono użyteczność i wartość organizowania spotkań szkoleniowych oraz dostarczania instrukcji dotyczących obsługi portalu. **Analiza wypowiedzi użytkowników wykazała, iż ćwiczeniowa forma spotkań upowszechniających będzie najefektywniejsza.** Zidentyfikowano natomiast angażujący charakter etapu gromadzenia przez użytkowników informacji niezbędnych do uzupełnienia części analityczno- diagnostycznej. Zarówno ze względu na ich szeroki zakres, jak również nie zawsze adekwatne do funkcjonowania PES wymagania, uznano konieczność wprowadzenia wątku pozyskiwania danych podczas spotkań szkoleniowych.

Analiza wypowiedzi uczestników fazy testowania portalu eRPES.pl wykazała, że funkcje: analityczna, informacyjna i komunikacyjna portalu odpowiadają lub potencjalnie mogą odpowiadać na zgłaszane przez badanych potrzeby związane z:

- trudnościami w zakresie śledzenia zmieniających się aktów prawnych oraz modyfikacji w zakresie warunków działalności PES;
- ograniczonym zakresem ogólnodostępnej wiedzy na temat sektora ekonomii społecznej i niewystarczającym zasobem wiadomości w tym zakresie wśród pracowników PES i JST;
- brakiem powszechnego dostępu do pełnego katalogu PES, utrudniającym nawiązywanie kontaktów wewnątrz sektora oraz relacji między sektorami ekonomii społecznej, administracji publicznej oraz przedsiębiorczości;
- brakiem procedur współpracy wewnątrz sektora ekonomii społecznej i między sektorami.

Portal wraz z Kalkulatorem Kondycji PES już na etapie testu pozytywnie wpływał na podniesienie poziomu wiedzy o sektorze ekonomii społecznej. Oceniono również, że narzędzie może zapoczątkować budowanie relacji między jednostkami reprezentującymi sektor ekonomii społecznej, a także współpracę międzysektorową. Jednak z analizy wynika wniosek o ograniczonym wpływie portalu na jakość zarządzania PES. W toku ewaluacji

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

wykazano, że główne czynniki ograniczające skuteczność produktu są związane z ograniczeniami fazy testowania. **Aby je zniwelować zarekomendowano:**

- **poszerzenie zakresu i ilości informacji ogólnych dotyczących sektora ekonomii społecznej, zawartych na portalu eRPES.pl;**
- **zwiększenie liczby użytkowników portalu, dostarczających dane analityczne, w celu usprawnienia funkcji informacyjnej narzędzia analityczno-diagnostycznego;**
- **wprowadzenie forum na portalu eRPES.pl lub podniesienie poziomu wiedzy wśród użytkowników dotyczącej dostępnych płaszczyzn pośredniczenia w komunikacji na stronie eRPES.pl (zakładki *Wsparcie i współpraca* oraz *Ogłoszenia i informacje*);**
- **propagowanie wśród użytkowników możliwości wymiany informacji opisowych i dobrych praktyk za pośrednictwem strony eRPES.pl.**

Ogólna ocena informacji, danych i wskaźników publikowanych za pośrednictwem portalu eRPES.pl przyznaje im status rzetelnych, mimo występowania obaw dotyczących jakości informacji wprowadzanych przez zalogowanych użytkowników. **Wypracowane rozwiązania to: nadanie portalowi statusu dokumentu lub zaangażowanie moderatora w weryfikację poprawności danych.**

Na podstawie analizy opinii użytkowników, dotyczących merytorycznego aspektu działania portalu, a także możliwości jego upowszechnienia wywnioskowano, że prace nad jego funkcjonowaniem powinny być kontynuowane po zakończeniu trwania projektu. Ustalono również, że poszerzenie zakresu narzędzia o dodatkowe dane pozyskane z innych województw może podnieść walor użyteczności produktu. **Zalecono jednak wypracowanie wówczas bardziej zaawansowanego systemu filtrowania i porządkowania informacji.**

Aby ocenić produkt z perspektywy kryterium efektywności, odwołano się do przewidywań badanych, dotyczących funkcjonowania portalu eRPES.pl w fazie upowszechnienia. Na etapie testu, ze względu na kilkunastoosobową grupę użytkowników – czyli mniejszy zakres danych do porównań międzyinstytucjonalnych oraz większą czasochłonność zaangażowania w weryfikowanie funkcjonalności narzędzia, efektywność oceniona była niż w odniesieniu do przewidywanej – w przyszłości. Choć porównując stosunek kosztów, jakie badani ponieśli (w przypadku portalu eRPES.pl jest to głównie czas) do efektów (wiedza) ogólna ocena produktu, także w fazie testowej wypadła pozytywnie. Również na tle innych – sporadycznie stosowanych rozwiązań – wskazano elementy wyróżniające portal eRPES.pl na korzyść.

Uzupełnieniem wniosków wypracowanych na podstawie wypowiedzi użytkowników testujących produkt była analiza wywiadów grupowych (diad/triad) z przedstawicielami zespołu projektowego z ramienia ROPS i IPiSS. Potwierdziła ona, że ogólne potrzeby zidentyfikowane na etapie planowania projektu, w odniesieniu do sytuacji sektora podmiotów ekonomii społecznej w województwie śląskim, zostały określone prawidłowo. Wykazano kompatybilność obserwowanego przez zespół projektowy wpływu produktu na sektor ES oraz diagnozowanych przez użytkowników funkcji portalu. Za mankament wypracowanego produktu uznano jego niższą elastyczność w stosunku do jednostkowych potrzeb przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej. Ze względu na różnorodność

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

zindywidualizowanych oczekiwań ich identyfikacja była niezwykle trudna na etapie planowania przedsięwzięcia.

Na podstawie wypowiedzi zespołu projektowego, dokonano pozytywnej oceny procesu rekrutacji do fazy testowania narzędzia. Jej efektem było pozyskanie 17 podmiotów. W trakcie testowania jedna osoba zmieniła zatrudnienie i nie mogła uczestniczyć w projekcie jako przedstawiciel podmiotu, który reprezentowała. Ostatecznie fazę testowania ukończyło 16 uczestników, którzy wyrazili swoje opinie podczas ewaluacji produktu finalnego. Proces rekrutacji, choć wymagał wydłużenia, zwiększenia nakładu pracy i zmiany założeń lokalizacyjnych rekrutowanych podmiotów - zakończył się sukcesem – przyczynę wycofania się jednego podmiotu uznano za niezależną od Projektodawcy.

Na podstawie informacji o częstotliwości korzystania instytucji z portalu (minimum 4-5 razy w miesiącu), poziom zaangażowania grupy testującej produkt uznano za zadowalający. Jak wynika z analiz wypowiedzi zespołu projektowego, użytkownicy prezentowali zróżnicowany poziom zrozumienia dla sensowności wprowadzania danych, których wymagał formularz testowanego narzędzia, skutkiem czego zakres wprowadzanych danych był niejednorodny. Było to także wynikiem braku dostępu do niektórych danych lub też luk kompetencyjnych w zakresie ich pozyskania, bądź też problemów technicznych z obsługą narzędzia. Trudności wskazywane przez Projektodawców były kompatybilne ze zdiagnozowanymi wcześniej przez użytkowników, zatem w mocy utrzymano rekomendacje wypracowane na podstawie pierwszej części analiz danych empirycznych.

O ile na podstawie wypowiedzi użytkowników wykazano, że pełen dostęp do portalu mieli tylko zalogowani testerzy, to na podstawie szacunków zespołu badawczego wskazano liczbę kilkuset osób, które zapoznały się z narzędziem w okresie od początku realizacji projektu do końca fazy testowania, w wyniku różnego rodzaju, spotkań, debat, konferencji. Rezultat ten uznano za satysfakcjonujący.

Z perspektywy zespołu projektowego, jako wysoki oceniono przyrost wiedzy uczestników na temat sektora ekonomii społecznej. Szczególny wzrost wykazano w zakresie wiedzy na temat sposobów funkcjonowania i prawnych uwarunkowań działalności i kondycji ekonomicznej innych podmiotów ekonomii społecznej oraz ogólnych zasad funkcjonowania sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim. Zauważono także niewielki wzrost wiedzy i kompetencji w zakresie analizy danych, których dostarcza narzędzie i dalszą chęć do rozwoju w tym kierunku, która jest także pożądana przez przedstawicieli Projektodawcy, w celu lepszego wykorzystania stworzonego narzędzia.

Na podstawie wypowiedzi zespołu projektowego, zidentyfikowano wartość dodaną, wynikającą z powstania projektu, niedocenianą na etapie jego planowania. Jest to bardzo pozytywny wpływ fazy testowania na komunikację między podmiotami biorącymi w niej udział oraz duża użyteczność informacyjna portalu sprzyjająca powstawaniu nowych partnerstw (w szczególności między podmiotami ekonomii społecznej a przedstawicielami administracji), czy podnoszeniu kompetencji w zakresie nowych źródeł finansowania, sposobów aplikowania o środki na prowadzenie działalności. Wśród czynników decydujących o tych funkcjach wskazano zarówno użyteczność portalu i narzędzia, ale także wszystkich spotkań organizowanym w ramach projektu. Wykazano, że mniej formalny charakter tych wydarzeń, stworzył użytkownikom znacznie lepsze warunki do komunikacji, w stosunku do dotychczasowego raczej zbiurokratyzowanego modelu kooperacji. Wywnioskowano więc, że narzędzie przyczyniło się do podniesienia poziomu współpracy, szczególnie między sektorem administracji i ekonomii społecznej.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Skuteczność i efektywność w zakresie realizacji celów projektu przewidzianych na etapie testowania uzasadniono następującymi czynnikami: prestiżem związanym z udziałem w projekcie ROPS i IPiSS, doбором niewielkiej grupy użytkowników-testerów, pozwalającym na bardziej bezpośredni kontakt, monitoring i wsparcie techniczne oraz ich gratyfikacją finansową, łatwą dostępnością, przejrzystością i interaktywnością portalu, a także przyjęciem partycypacyjnego modelu projektu angażującego wielu partnerów instytucjonalnych na wszystkich etapach powstawania narzędzia.

Na podstawie wypowiedzi grupy projektowej oceniono elementy składowe produktu, określając je mianem prawidłowych i adekwatnych do ówczesnego etapu projektu. Jednak, jak wynikało z analiz, posługiwanie się niektórymi elementami portalu sprawiało użytkownikom trudności. Największe problemy zidentyfikowano w związku z narzędziem, którego obsługa i sposób działania nie były do końca jasne i uzasadnione – na poziomie gromadzenia danych. W szczególności wskazywano na trudności w pozyskaniu części wymaganych danych, czy konieczność usunięcia lub dodania niektórych zmiennych i wskaźników. Okazało się zatem, że obserwacje zespołu projektowego były kompatybilne z opiniami użytkowników na temat procesu pozyskiwania danych. **W odpowiedzi na te problemy zarekomendowano niezbędne na etapie upowszechniania zmiany, w szczególności dotyczące:**

- treści pytań zadawanych w narzędziu,
- usunięcia niektórych wymaganych przez narzędzie danych,
- zmiany zakresu niektórych wskaźników i indeksów wymaganych w narzędziu,
- wprowadzenia dodatkowej informacji dla użytkowników, dotyczącej miejsc, gdzie podmioty powinny poszukiwać danych niezbędnych do uzupełniania formularza w narzędziu,
- wprowadzenia słownika pojęć napisanego prostym językiem oraz uzupełnienia o przykłady, celem lepszego zrozumienia przez użytkowników zasad i sensu analiz dokonywanych przy pomocy narzędzia.

Zatem pogłębiono rekomendacje sformułowane w pierwszej części empirycznej raportu ewaluacyjnego.

Na podstawie relacji badanych wykazano, że budżet projektu został dobrze zaplanowany. Koszty realizacji fazy testu okazały się niższe niż zakładano, dzięki czemu powstałe oszczędności przesunięto do innych zadań projektu. Wszelkie zadania fazy testu zostały zrealizowane efektywnie.

Na podstawie doświadczeń zespołu projektowego potwierdzono sformułowane przez użytkowników dalsze zapotrzebowanie na produkt po zakończeniu realizacji projektu. Wykazano również, że czynniki identyfikowane przez grupę testującą jako sprzyjające upowszechnieniu produktu, potwierdzone zostały przez zespół projektowy. Czynniki sprzyjające to: łatwość obsługi narzędzia, funkcjonowanie narzędzia w Internecie, niewielkie wymagania sprzętowe i techniczne, dostęp do materiałów instruktażowych powstałych w ramach projektu pn. *Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna*, społeczna świadomość celu narzędzia – ma ono służyć rozwojowi PES, a nie ich ocenie. Natomiast utrudnień w przenoszeniu koncepcji produktu na inny grunt mogłaby przysporzyć: konieczność uwzględnienia specyfiki regionalnej w odniesieniu do planowania zakresu projektu (liczba objętych nim gmin, powiatów, podmiotów ekonomii społecznej, jednostek

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

administracji publicznej itp.), konieczność diagnozy lokalnych problemów społecznych i umieszczenia narzędzia w kontekście tych problemów. Wskazywano, że alternatywą dla multiplikowania bliźniaczych portali w różnych województwach może być poszerzenie zasięgu opracowanego produktu Wyodrębniono również czynniki sprzyjające utrzymaniu portalu przez dotychczasowego projektodawcę. Są to czynniki kadrowe (odpowiednio wykwalifikowani pracownicy), techniczne, instytucjonalne oraz finansowe.

Ostatnią fazą badania było opracowanie analizy SWOT produktu. Mocne strony wymienione przez badanych to m.in.: interaktywność narzędzia; zaangażowanie środowiska naukowego w realizację projektu; wdrożenie do narzędzia systemu wag. Słabą stroną jest potrzeba stałego wsparcia merytorycznego rozwoju produktu. Szansami są m.in. wzrost społecznej świadomości na temat ekonomii społecznej oraz uwzględnianie rozwoju PES w dokumentach strategicznych. Jedno z zagrożeń stanowi ograniczona ilość środków finansowych na rozwój narzędzia.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

1. Wprowadzenie – przedmiot i cel badania.

Projekt pn. *Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna* współfinansowany jest ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki; Priorytetu VII – Promocja integracji społecznej; Działania 7.1. – Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji. Przedsięwzięcie ma na celu wzmocnienie sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim. W założeniu ma pozytywnie wpłynąć na możliwość rozpoznawania czynników efektywności gospodarczej i społecznej podmiotów ekonomii społecznej (PES), dzięki zastosowaniu i rozpowszechnieniu narzędzia do oceny efektywności, a także benchmarkingu PES. Narzędzie analityczno-diagnostyczne stanowi integralną część portalu internetowego eRPES.pl (e-Raport Podmiot Ekonomii Społecznej) i pozwala na analizę stanu podmiotów ekonomii społecznej w pięciu wymiarach: efektywności społecznej, współpracy międzyinstytucjonalnej, zasobów kompetencyjnych, zasobów organizacyjnych, użyteczności społecznej. Portal dysponuje także częścią informacyjną, której zadaniem jest dostarczanie informacji na temat sektora ekonomii społecznej, jak również pośredniczenie w komunikacji podmiotów funkcjonujących na wspomnianej płaszczyźnie.

Obraz 1. Zrzut ekranu portalu erpes.pl (przykładowy wykres).

Źródło: erpes.pl [stan na 29.08.2014 r.].

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Projekt, w ramach którego opracowano innowacyjne narzędzie, realizowany jest w kilku etapach:

- **Etap 1.** Pogłębiona diagnoza z konceptualizacją badania
- **Etap 2.** Opracowanie wstępnej wersji produktu i strategii
- **Etap 3.** Testowanie
- **Etap 4.** Analiza wyników testowania i opracowanie ostatecznej wersji produktu
- **Etap 5.** Upowszechnianie i włączenie do głównego nurtu polityki.

Niniejsze opracowanie powstało w ramach etapu 4. i stanowi podsumowanie ewaluacji zewnętrznej finalnej wersji produktu stworzonego w ramach projektu *Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna*. Głównym celem procesu ewaluacyjnego jest weryfikacja efektów etapu testowania narzędzia analityczno-diagnostycznego, jak również ocena produktu finalnego, w porównaniu do innych, dotychczas stosowanych sposobów diagnozy stanu sektora ekonomii społecznej. Badanie pozwoli uzyskać informacje na temat obszarów wymagających ewentualnej poprawy lub dopracowania przed etapem upowszechnienia produktu finalnego projektu.

2. Zakres badania, pytania i kryteria badawcze.

Zakres badania ewaluacyjnego produktu finalnego, czyli portalu eRPES.pl wraz z narzędziem analityczno-diagnostycznym, wyznacza sześć kryteriów ewaluacyjnych. Służą one za punkt odniesienia analiz, obiektywizują proces ewaluacji. Wytyczają one swoje płaszczyzny, na których wyniki testowania produktu poddane zostały weryfikacji:

1. **efektywność finansowa** (odnosi się do pytań wyjaśniających, czy produkt przynosi zakładane efekty przy zakładanych kosztach);
2. **adekwatność (trafność)** (odnosi się do kwestii, czy produkt w swoich założeniach odpowiada realnym potrzebom grup docelowych);
3. **użyteczność** (odwołuje się do weryfikacji tego, czy produkt przyczynia się do zaspokojenia potrzeb grup docelowych);
4. **skuteczność** (w ramach tego obszaru ocenia się, czy produkt jest skuteczny, czy jego stosowanie przynosi zakładane wyniki);
5. **trwałość efektów** (ta płaszczyzna zakłada badanie, czy jest prawdopodobne funkcjonowanie produktu po zakończeniu finansowania projektu);
6. **oddziaływanie** (odwołuje się do oceny, czy wypracowany produkt jest możliwy do rozpowszechnienia oraz czy istnieją ograniczenia w jego rozpowszechnianiu).

Na podstawie wyżej opisanych zagadnień ewaluacyjnych skonstruowano pytania badawcze. Odpowiedzi na nie pozwoliły zweryfikować produkt w ramach kryteriów, do których pytania zostały przypisane. Każde z pytań zoperacjonalizowano także w postaci

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

wskaźników. Wyznaczają one zakres zagadnień zawartych w narzędziach badawczych, a następnie poruszanych podczas badań terenowych, jak również kwestii podejmowanych podczas analizy danych zastanych. Niżej zaprezentowana tabela 1. ilustruje zależności pomiędzy wskaźnikami, pytaniami badawczymi oraz kryteriami ewaluacyjnymi.

Tabela 1, Kryteria ewaluacyjna, pytania badawcze, wskaźniki.

LP	KRYTERIUM EWALUACYJNE	PYTANIA BADAWCZE	WSKAŹNIKI
1.	Efektywność (Czy produkt przynosi zakładane efekty przy zakładanych kosztach, czy koszty te mogłyby być niższe, dając porównywalne efekty?)	Czy wypracowany produkt jest bardziej efektywny niż rozwiązania stosowane dotychczas?	<i>Porównanie elementów oferowanych użytkownikom i odbiorcom w ramach Produktu do możliwości innych, stosowanych dotychczas, rozwiązań ułatwiających ocenę funkcjonowania i porównywania podmiotów ekonomii społecznej;</i> <i>Ocena stosunku jakości do kosztów korzystania z produktu, w porównaniu do stosunku jakości i kosztów, ponoszonych celem stosowania innych rozwiązań, dotyczących oceny sektora PES;</i> <i>Porównanie kosztów korzystania z proponowanego produktu z kosztami stosowania innych rozwiązań przez użytkowników.</i>
		Czy produkt przynosi zakładane efekty przy zakładanych kosztach?	<i>Liczba podmiotów, które skorzystały z narzędzia jako zalogowani użytkownicy;</i> <i>Liczba osób - odbiorców, którzy zapoznali się z narzędziem (liczba wejść na stronę narzędzia);</i> <i>Liczba osób, które zapoznały się z zasadami implementacji narzędzia (liczba wejść na odpowiednią zakładkę strony, liczba rozdystrybuowanych instrukcji i metodologii funkcjonowania narzędzia);</i> <i>Ocena przyrostu wiedzy dotyczącej sektora ekonomii społecznej wśród podmiotów, które użytkowały produktu, jako zalogowani użytkownicy;</i>

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

			<i>Liczba podmiotów – użytkowników, pozytywnie oceniających użyteczność produktu w zakresie podniesienia jakości planowania działalności PES;</i> <i>Stosunek zrealizowanego budżetu do zakładanego budżetu ewaluowanego etapu projektu;</i> <i>Stosunek poniesionych kosztów poszczególnych zadań w ramach ewaluowanego etapu projektu, do zakładanych kosztów tych zadań.</i>
		Czy koszty te mogłyby być niższe, dając porównywalne efekty?	<i>Występowanie (lub nie) w projekcie elementów, które zostały zrealizowane, ale nie miały wpływu na osiągnięcie zakładanych celów projektu (według oceny zespołu projektowego, na podstawie wiedzy dotyczącej budżetu);</i> <i>Ocena, ze strony zespołu projektowego, dotycząca możliwości obniżenia kosztów projektu.</i>
		Czy proponowane rozwiązanie jest bardziej wydajne finansowo w porównaniu do stosowanych wcześniej metod pozycjonowania podmiotów ekonomii społecznej?	<i>Ocena wydajności finansowej korzystania z proponowanego narzędzia w porównaniu do innych narzędzi, na podstawie doświadczeń użytkowników.</i>
		Co wpływa na efektywność produktu lub jej brak?	<i>Ocena ze strony osób zaangażowanych w projekt odnośnie czynników, które sprzyjają realizacji lub przeszkodziły w realizacji poszczególnych celów projektu, czyli w:</i> <i>osiągnięciu pożądanej liczby użytkowników narzędzia;</i> <i>osiągnięciu pożądanej liczby osób, które zapoznały się z narzędziem</i>

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

			(liczby wejść na stronę narzędzia); - osiągnięciu pożądanej liczby osób, które zapoznały się z zasadami implementacji narzędzia; - uzyskaniu pozytywnych ocen przyrostu wiedzy dotyczącej sektora ekonomii społecznej wśród podmiotów, które użytkowały produkt, jako załogowani użytkownicy; - uzyskaniu pozytywnych ocen użyteczność produktu w zakresie planowania działalności PES; - Ocena czynników, sprzyjających lub utrudniających osiągnięcie zgodności poniesionych kosztów z kosztami założonymi w projekcie.
		Co zwiększyłyby efektywność produktu?	Lista czynników zwiększających efektywność projektu (pozytywny stosunek kosztów do jakości);
2.	Adekwatność (Czy produkt odpowiada realnym potrzebom grup docelowych?)	- W jakim stopniu produkt odpowiada na realne potrzeby grup docelowych? - Jakich realnych potrzeb grup docelowych produkt nie zaspokaja?	- Deklaracje użytkowników dotyczące potrzeb w zakresie czynników i wiedzy sprzyjającej rozwojowi ekonomii społecznej; - Lista potrzeb, na które odpowiada produkt (według deklaracji badanych); - Lista deklarowanych potrzeb użytkowników produktu, na które nie odpowiada projekt; - Przystawalność zakładanych we wniosku potrzeb grup docelowych do deklarowanych, realnych potrzeb grup docelowych.
3.	Użyteczność (Czy produkt przyczynia się do zaspokojenia potrzeb grup)	Jak oceniana jest przydatność opracowanego narzędzia analityczno - diagnostycznego?	- Opinia użytkowników: Czy i w jaki sposób narzędzie: - pomogło w efektywnym planowaniu działalności podmiotów ekonomii społecznej? - wpłynęło na wzrost wiedzy na temat sektora ekonomii

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	docelowych?)		<i>społecznej?</i> ○ wpłynęło na usprawnienie wymiany informacji i wzajemnej komunikacji wewnątrz sektora ekonomii społecznej? ○ wpłynęło na komunikację pomiędzy sektorem ekonomii społecznej a administracją publiczną; ○ może stymulować komunikację podmiotów ekonomii społecznej z sektorem rynkowym; • Wskazanie innych obszarów w ramach których zastosowanie narzędzia okazało się użyteczne; • Wskazanie elementów, które przyczyniły się do braku użyteczności narzędzia.
		• Czy należałoby dokonać zmian w narzędziu, aby zaspokoić potrzeby grup docelowych? (Jeśli tak, to jakiego typu)?	• Lista deklarowanych potrzeb użytkowników produktu, na które nie odpowiada projekt; • Ocena ze strony użytkowników dotycząca możliwości modyfikacji narzędzia, w sposób, dzięki któremu będzie odpowiadało ono na wszystkie ich potrzeby; • Ocena – jakie zmiany w narzędziu są niezbędne, w celu zaspokojenia konkretnych, niezaspokojonych dotąd, potrzeb użytkowników związanych z ekonomią społeczną.
4.	Skuteczność (Czy produkt jest skuteczny, czy jego stosowanie przynosi zakładane wyniki?)	• Czy narzędzie analityczno-diagnostyczne jest skuteczne wobec problemów grup docelowych? ○ Czy/w jakim stopniu narzędzie sprzyja rozwiązywaniu	• <i>Opinia użytkowników:</i> <i>Czy i w jaki sposób narzędzie:</i> ○ pomogło w efektywnym planowaniu działalności podmiotów ekonomii społecznej? ○ wpłynęło na wzrost wiedzy na temat sektora ekonomii społecznej? ○ wpłynęło na usprawnienie wymiany informacji i wzajemnej

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

		problemów grup docelowych?	<i>komunikacji wewnątrz sektora ekonomii społecznej?</i> ○ wpłynęło na komunikację pomiędzy sektorem ekonomii społecznej a administracją publiczną? ○ pozwoli na komunikację podmiotów ekonomii społecznej z sektorem rynkowym? • Wskazanie przez użytkowników innych obszarów, w ramach których zastosowanie narzędzia pozwoliło na rozwiązanie problemów grup docelowych.
		○ Czy/w jaki sposób narzędzie wpływa na sytuację grup docelowych?	• Ocena sposobu, w jaki stosowanie narzędzia oddziałuje na sytuację grup docelowych – deklaracje użytkowników, poparte przykładami wpływu.
		○ Czy narzędzie jest skuteczniejsze od innych stosowanych rozwiązań?	• Porównanie wpływu produktu oraz wpływu innych, podobnych stosowanych przez użytkowników produktów na: ○ efektywność planowania działalności podmiotów ekonomii społecznej; ○ wzrost wiedzy na temat sektora ekonomii społecznej; ○ usprawnienie wymiany informacji i wzajemnej komunikacji wewnątrz sektora ekonomii społecznej; ○ komunikację pomiędzy sektorem ekonomii społecznej a administracją publiczną; ○ możliwość współpracy podmiotów ekonomii społecznej z sektorem rynkowym.
		• Co wpływa na skuteczność narzędzia?	• Ocena czynników, które zwiększają skuteczność narzędzia (oparta o deklaracje użytkowników i osób zaangażowanych w projekt).

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

		• Czy możliwe jest zwiększenie skuteczności narzędzia (jeśli tak, to pod jakimi warunkami)?	• <i>Identyfikacja obszarów w ramach których produkt nie zaspokaja oczekiwań użytkowników, pod względem skuteczności:</i> ○ <i>poprawa jakości planowania działalności podmiotów ekonomii społecznej;</i> ○ <i>wzrost wiedzy na temat sektora ekonomii społecznej;</i> ○ <i>usprawnienie wymiany informacji i wzajemnej komunikacji wewnątrz sektora ekonomii społecznej;</i> ○ <i>komunikacja pomiędzy sektorem ekonomii społecznej a administracją publiczną;</i> ○ <i>inne obszary;</i> • <i>Identyfikacja czynników, które mogą zwiększyć skuteczność produktu w wybranych obszarach (na podstawie deklaracji użytkowników i osób zaangażowanych w projekt).</i>
5.	Trwałość (Czy jest prawdopodobne funkcjonowanie produktu po zakończeniu finansowania projektu?)	• Czy/w jakim stopniu prawdopodobne jest funkcjonowanie produktu po zakończeniu finansowania projektu? • Co warunkuje możliwość wykorzystania narzędzia po zakończeniu finansowania projektu?	• <i>Ocena przewidywanego poziomu zapotrzebowania na funkcjonowanie produktu po zakończeniu projektu wśród odbiorców użytkowników;</i> • <i>Ocena możliwości finansowych i kadrowych projektodawcy, w zakresie realizacji projektu po zakończeniu finansowania;</i> • <i>Ocena możliwości kontynuacji projektu w niezmienionej formie przez inną, niż projektodawca, jednostkę;</i> • <i>Czynniki sprzyjające lub utrudniające kontynuację projektu przez inną niż projektodawca jednostkę;</i> • <i>Elementy projektu umożliwiające i utrudniające jego funkcjonowanie po zakończeniu finansowania (poziom zainteresowania odbiorców i użytkowników, wymagania sprzętowe, związane z obsługą</i>

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

			<i>projektu, niezbędne uwarunkowania finansowe, pozafinansowe);</i>
6.	Oddziaływanie (Czy wypracowany produkt jest możliwy do rozpowszechnienia, czy istnieją ograniczenia w rozpowszechnianiu produktu?)	- Jakie są możliwości (prawne, organizacyjne itp.) zastosowania narzędzia na szerszą skalę? - Czy istnieje zapotrzebowanie na stosowanie narzędzia na szerszą skalę? - Czy/jakie trudności sprawia użytkownikom posługiwanie się narzędziem? - Czy narzędzie jest podatne na replikowanie i/lub adaptowanie przez inne podmioty, w innych warunkach? - Na ile jasne (zrozumiałe) są materiały instruktażowe?	<i>Wykaz uwarunkowań (prawnych, organizacyjnych) niezbędnych do realizacji projektu;</i> <i>Ocena uwarunkowań realizacji projektu – czy umożliwiają poszerzenie skali oddziaływania produktu? Pod jakimi warunkami?</i> <i>Ocena zapotrzebowania na stosowanie narzędzia na szerszą skalę (w opinii odbiorców produktu i osób zaangażowanych w realizację projektu).</i> <i>Deklaracje użytkowników odnośnie trudności, jakie sprawia posługiwanie się narzędziem;</i> <i>Obserwacje osób zaangażowanych w realizację projektu odnośnie trudności, jakich przysparza użytkownikom posługiwanie się narzędziem.</i> <i>Opis elementów narzędzia, które gwarantują łatwość replikowania/adaptowania narzędzia przez inne jednostki w innych warunkach;</i> <i>Opis elementów, które utrudniają replikowanie/adaptowanie narzędzia przez inne jednostki i w innych warunkach;</i> <i>Ocena poziomu materiałów instruktażowych z perspektywy użytkowników produktu, pod względem:</i>

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

			○ czytelności (czy są zrozumiałe), ○ użyteczności; • Lista elementów niezrozumiałych lub nieużytecznych w materiałach instruktażowych – w opinii użytkowników produktu; • Lista zmian niezbędnych do wprowadzenia w materiałach instruktażowych, z perspektywy użytkowników produktu.
		• Jakiej jakości są materiały składające się na produkt/narzędzie (metodologie, podręczniki itp.)?	• Ocena jakości materiałów składających się na produkt z perspektywy użytkowników: ○ danych i wskaźników dotyczących PES, ○ części informacyjnej portalu; • Ocena jakości materiałów składających się na produkt, z perspektywy osób realizujących projekt: ○ metodologii i danych wykorzystywanych do prezentacji wskaźników; ○ części informacyjnej portalu; ○ instrukcji stosowania narzędzia. • Uzasadnienie ocen zaproponowanych przez użytkowników i zespół projektowy.
		• W jakim stopniu użytkownik może samodzielnie zastosować narzędzie i zinterpretować uzyskane z jego pomocą wyniki (bez konieczności odbycia szkoleń czy instruktażu, wyłącznie na podstawie	• Ocena narzędzia przez użytkowników pod względem: ○ łatwości obsługi, ○ czytelności, zrozumiałości; • Ocena wyników generowanych przez narzędzie pod względem: ○ czytelności, zrozumiałości, ○ łatwości interpretacji, ○ rzetelności; • Ocena, z perspektywy użytkowników, dotycząca użyteczności: ○ szkoleń, instruktażu stosowania narzędzia,

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

		instrukcji użytkowania i opisu metodologii narzędzia)?	o <i>instrukcji stosowania i opisu metodologii narzędzia.</i>
		W jakim stopniu narzędzie jest dostępne dla potencjalnych użytkowników i odbiorców?	<i>Wykaz i ocena powszechności źródeł wiedzy na temat narzędzia wśród użytkowników i odbiorców;</i> <i>Ocena łatwości dostępu do narzędzia dla odbiorców i użytkowników;</i> <i>Wykaz czynników wpływających na utrudnienie powszechnego dostępu do narzędzia wśród potencjalnych odbiorców i użytkowników;</i> <i>Wykaz czynników decydujących o łatwości dostępu do narzędzia wśród potencjalnych odbiorców i użytkowników.</i>

Źródło: opracowanie własne.

3. Metody i techniki badawcze

Na potrzeby produktu finalnego projektu pn. *Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna* zostały zgromadzone dane pierwotne (wyniki badań empirycznych) oraz wtórne (materiały i dokumenty projektowe, inne dokumenty kontekstualnie związane z sektorem ekonomii społecznej), a w trakcie procesu badawczego zastosowano metody jakościowe oraz ilościowe. W konsekwencji, w badaniu ewaluacyjnym wykorzystano następujące metody i techniki badawcze¹:

- analizę danych zastanych** (*desk research*) strony internetowej projektu (pi.rops-katowice.pl) oraz produktu (www.erpes.pl), a także:
 - 1.1. dokumentów wyznaczających kierunki lokalnej i krajowej polityki w odniesieniu do sektora ekonomii społecznej;
 - 1.2. materiałów i dokumentów projektowych;
- indywidualny wywiad pogłębiony** (*Individual in-Depth Interview – IDI*) z przedstawicielami instytucji testujących produkt finalny (podmiotami ekonomii społecznej, jednostkami samorządu terytorialnego), działającymi na terenie województwa śląskiego. Liczebność próby badanych wynosi 16 osób. Uczestników wywiadu dobrano spośród przedstawicieli instytucji (podmiotów ekonomii społecznej oraz jednostek

¹ Szczegółowa charakterystyka metod oraz technik badawczych, zastosowanych na potrzeby projektu ewaluacyjnego, opisana została w *Raporcie metodologicznym*, opracowanym na potrzeby ewaluacji zewnętrznej produktu finalnego projektu innowacyjnego pn. *Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna*.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

samorządu terytorialnego) uczestniczących w etapie testowania produktu finalnego i działających na terenie województwa śląskiego (m. Częstochowa; m. Bielsko-Biała; m. Zabrze; powiat żywiecki; powiat bielski; powiat cieszyński). Dobór próby do badania miał charakter celowy;

3. diada/triada z udziałem celowo dobranych przedstawicieli projektodawców:
 - 3.1. z zespołem projektowym IPiSS;
 - 3.2. z zespołem projektowym ROPS.

Dywersyfikacja sposobów zbierania niezbędnych informacji przełożyła się na wzrost poziomu rzetelności wyników wszystkich badań i samej oceny².

4. Przebieg badania i ograniczeń w procesie badawczym

Faza terenowa badania jakościowego przebiegała pod nadzorem komórki kontroli badań ASM Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o. Indywidualne badania jakościowe z udziałem 16 przedstawicieli instytucji testujących zrealizowane zostały przez jednego, wykwalifikowanego moderatora. Natomiast dwa wywiady grupowe z udziałem zespołu projektowego, tj. przedstawicieli Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej oraz Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych zrealizowane zostały przez dwoje doświadczonych moderatorów. Wszyscy badacze do badania jakościowego przeszli odpowiednie szkolenie. Rekrutacja, realizacja wywiadów, nagrania wywiadów oraz proces transkrypcji zostały poddane kontroli.

Badania terenowe realizowane były w okresie:

- Od 05.09.2014 do 16.09.2014 – indywidualne wywiady pogłębione z przedstawicielami jednostek testujących produkt;
- 02.09.2014 oraz 17.09.2014 – diady/triady z przedstawicielami zespołu projektowego.

W przypadku większości badań IDI, a także obu wywiadów grupowych z udziałem zespołu projektowego realizacja wywiadów odbywała się sprawnie bez zakłóceń. Respondenci nie mieli problemu ze zrozumieniem pytań, a ich wypowiedzi ocenione zostały przez badaczy jako wyczerpujące. W trakcie dwóch wywiadów indywidualnych z udziałem przedstawicieli „testerów” pojawiły się problemy ze zrozumieniem części pytań z modułów:

- Moduł 2. Zaspokojenie przez produkt potrzeb i oczekiwań odbiorców;
- Moduł 3. Ocena skuteczności narzędzia wobec zdiagnozowanych problemów sektora ekonomii społecznej;
- Moduł 5. Ocena efektywności oraz porównanie portalu i narzędzia do innych, podobnych produktów.

² David Silverman, *Interpretacja danych jakościowych*, Warszawa 2007.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Źródłem powyższych trudności mógł być zakres wiedzy i orientacji badanych w projekcie. Podczas testu skupiali się oni na technicznych aspektach funkcjonowania Kalkulatora Kondycji PES, trudno było im zatem ocenić np. część informacyjną. Specyfika etapu testu, wiązała się ze stosunkowo niewielką liczbą użytkowników, a zatem i danych interpretowanych w ramach narzędzia analityczno-diagnostycznego, jak również treści wprowadzanych do panelu informacyjnego. W związku z tym użytkownicy odnosząc się do skuteczności, efektywności i użyteczności narzędzia, musieli odwoływać się do przewidywań, związanych z fazą upowszechnienia produktu. Niektórzy użytkownicy mieli zatem problemy z tego rodzaju oceną. Odpowiedź na problematyczne pytania wymagała zatem zaangażowania moderatora w wyjaśnienie zakresu poszczególnych pytań. Wszystkie wywiady oceniono jako rzetelne.

5. Wyniki badania ewaluacyjnego produktu finalnego

5.1. Wnioski z analizy danych zastanych

5.1.1. Produkt w kontekście lokalnej i regionalnej polityki dotyczącej sektora ekonomii społecznej – ocena adekwatności

Zgodnie z założeniami projektu, opisanymi w *Raporcie metodologicznym* (przygotowanym na potrzeby wyjaśnienia metodologii funkcjonowania produktu finalnego, czyli narzędzia analityczno-diagnostycznego) zadaniem produktu jest dostarczenie administracji publicznej informacji, które pomogą jej w podejmowaniu decyzji alokacyjnych odnośnie jednostek sektora ekonomii społecznej. Funkcją produktu jest także ułatwienie podmiotom ekonomii społecznej diagnozowania własnej kondycji ekonomicznej, w zakresie jakości organizacji oraz zasobów kompetencyjnych, jak również pomoc w ocenie własnej użyteczności społecznej oraz sposobu funkcjonowania w otoczeniu instytucjonalnym. W efekcie narzędzie ma pozytywnie wpłynąć na zarządzanie PES oraz podnieść adekwatność obszarów ich działalności w stosunku do potrzeb społecznych w regionie.

Potrzeba wdrożenia rozwiązania wspierającego rozwój ekonomii społecznej w dokumentach projektowych (we *Wniosku o dofinansowanie projektu*, a także w *Strategii wdrażania projektu innowacyjnego testującego: Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna*) uzasadniona została poprzez identyfikację problemów społecznych, występujących w województwie śląskim, których złagodzenie leży w zakresie możliwości sprawnie działających podmiotów ekonomii społecznej. Zidentyfikowane problemy społeczne to:³

- bezrobocie (w oparciu o dane z 2012 roku wskazano, że wyniosło ono 10,2% w całym województwie śląskim, natomiast w podregionach: bytomskim 14,8%,

³ Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, *Strategia wdrażania projektu innowacyjnego testującego Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna*, Katowice – Warszawa 2013.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

częstochowskim 14,4%, sosnowieckim 13,7%, bielskim 9,6%, gliwickim 9%, rybnickim 8,6%, katowickim 7,4%, tyskim 6,1%);

- duże zapotrzebowanie na pomoc społeczną (w oparciu o dane Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, w 2012 roku w województwie śląskim z pomocy społecznej korzystały 119 787 rodzin, czyli 287 249 osób, co daje 6,2% ogółu mieszkańców).

Uzasadnienia dla funkcjonowania produktu dostarcza także diagnoza stanu ekonomii społecznej przeprowadzona w ramach projektu *Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna* i w sposób obszerny zaprezentowana w raporcie pt. *Sektor ekonomii społecznej w województwie śląskim: analiza zebranego materiału empirycznego na podstawie danych zastanych*. Identyfikuje ona następujące problemy, z jakimi boryka się sektor ekonomii społecznej⁴:

- niedostosowanie profilu PES w województwie śląskim do rynkowych nisz oraz potrzeb społecznych;
- ograniczona formalnymi kryteriami współpraca PES i JST;
- zarządzanie PES oparte o intuicyjne metody, nieoparte analizą rzetelnych danych lub regularnymi badaniami;
- brak spójnych kryteriów oceny pracy PES.

W związku z powyższym Projektodawca podkreśla duże znaczenie wsparcia sektora ekonomii społecznej, gdyż w konsekwencji może ono doprowadzić do ograniczenia zdiagnozowanych problemów.

Diagnoza Projektodawców wpisuje się w ocenę roli, którą w perspektywie wojewódzkich dokumentów strategicznych, podmioty ekonomii społecznej powinny odgrywać w rozwoju województwa śląskiego. *Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020* wśród siedmiu obszarów priorytetowych dla rozwoju samorządności i społeczeństwa obywatelskiego wymienia: „*Rozwój ekonomii społecznej jako instrumentu aktywnej polityki społecznej*”⁵. Działania w ramach tych obszarów mogą odpowiedzieć na negatywne aspekty funkcjonowania regionu lub zagrożenia dla jego rozwoju, takie jak⁶:

- wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej,
- dysfunkcje społeczne w rodzinach, spowodowane bezrobociem i ubóstwem,
- brak obsługi w prowadzeniu gospodarstw domowych wśród osób starszych, wymagających tego rodzaju pomocy,
- ograniczone możliwości dostępu do rynku pracy przez osoby niepełnosprawne,
- ograniczony dostęp kobiet do rynku pracy.

⁴ Ibidem.

⁵ *Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020*, Katowice 2006.

⁶ Ibidem.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wyżej wymienione problemy dostrzeżone w efekcie analizy SWOT wykonanej na potrzeby *Strategii* są zgodne z diagnozą Projektodawców, uzasadniającą realizację projektu, jak również z badaniami zrealizowanymi na potrzeby *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”*. Problemy wykazane w jej ramach to:

- starzenie się społeczeństwa województwa śląskiego⁷: „Prognoszowana do roku 2020 liczba osób w wieku 65+ zwiększy się o 194,3 tys. i osiągnie poziom 866,5 tys.; a w roku 2035 osiągnie 999,4 tys. osób. Wyraźnie wzrośnie także liczba osób w wieku 75+ i 85+, co będzie przekładało się na znaczne zwiększenie zapotrzebowania na usługi dla osób starszych”;
- niski poziom aktywności zawodowej mieszkańców województwa⁸: „Województwo śląskie charakteryzuje się jednym z najniższych w kraju współczynników aktywności zawodowej mieszkańców, który w dużej mierze kształtowany jest przez procesy demograficzne, restrukturyzację gospodarki oraz wcześniejsze przechodzenie na emeryturę pracowników przemysłu ciężkiego”.

Wśród czterech obszarów priorytetowych rozwoju, wypracowanych w ramach *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”*, jeden: „Nowoczesna gospodarka”, stanowi bezpośrednią odpowiedź na negatywne zjawiska związane z rynkiem oraz rynkiem pracy województwa, a pośrednio odpowiada także na zdiagnozowane wyżej problemy. Celem strategicznym tego obszaru jest budowa gospodarki opartej o innowacyjność i kreatywność. Aby go zrealizować wyznaczono 4 cele operacyjne, wśród których dwa opierają się m.in. na działaniu podmiotów ekonomii społecznej⁹:

- Cel operacyjny A.2. Otwarty i atrakcyjny rynek pracy.

Realizacja tego celu zakłada współpracę instytucji rynku pracy, jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorców nad projektami zmierzającymi do podniesienia poziomu zatrudnienia. Kierunki działań, jakie zakłada wspomniany cel to:

1. „Podnoszenie stopnia absorpcji kapitału ludzkiego przez regionalny rynek pracy w wyniku tworzenia miejsc pracy i wzmacniania ich atrakcyjności (w aspekcie finansowym i pozafinansowym);
2. Wdrażanie w firmach regionu nowoczesnych metod zarządzania zasobami ludzkimi umożliwiających gospodarowanie wiedzą oraz możliwie pełne wykorzystywanie kwalifikacji zatrudnianych pracowników;

⁷ *Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”*, Województwo Śląskie, Katowice 2013.

⁸ Ibidem.

⁹ Ibidem.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3. *Tworzenie warunków dla wykorzystywania przez gospodarkę regionu potencjału osób o ograniczonej aktywności zawodowej, w tym rozwój elastycznych form zatrudnienia, praca na odległość, usuwanie barier w podejmowaniu pracy”.*
- Cel operacyjny A.4. Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki i potencjały.

Cel ten zakłada kooperację administracji rządowej, jednostek samorządu terytorialnego, przedsiębiorstw sektora MŚP oraz podmiotów ekonomii społecznej w celu pobudzenia przedsiębiorczości społecznej w województwie. Kierunki działań, jakie należy podjąć, aby zrealizować powyższy cel, to:

1. *„Wspieranie działań na rzecz zrównoważonego wzrostu produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego przy uwzględnieniu dobrych praktyk rolniczych;*
2. *Tworzenie i rozwój firm opierających się na wykorzystaniu potencjału gospodarstw rolnych;*
3. *Tworzenie i rozwój MŚP, w tym firm rzemieślniczych oraz promocja produktów lokalnych, w tym produktów tradycyjnych;*
4. *Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w obszarze turystyki oraz usług wolnego czasu wykorzystujących atrakcje i potencjały lokalne;*
5. *Wsparcie i promocja rozwoju podmiotów działających w obszarze ekonomii społecznej;*
6. *Rozwój mechanizmów wspierających wzrost zatrudnienia i inicjatyw lokalnych w tym zakresie;*
7. *Współpraca lokalnych podmiotów gospodarczych na rzecz zajmowania silnej pozycji w ponadlokalnych sieciach kooperacji;*
8. *Budowanie struktur sieciowych doradztwa w zakresie przedsiębiorczości na poziomie lokalnym;*
9. *Wsparcie sprzedaży lokalnych produktów na lokalnych rynkach”.*

Także w skali kraju rozwój przedsiębiorczości społecznej jest jednym z obszarów działania przyjętych w celu realizacji założeń strategicznych zawartych w *Strategii Rozwoju Kraju 2020* oraz innych dokumentach (*Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego, Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego*)¹⁰. Kierunki interwencji na rzecz wspierania rozwoju ekonomii społecznej określone są w *Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES)*. Strategia w nim zawarta zmierza do tego, aby do 2020 roku podmioty ekonomii społecznej stały się ważnym elementem aktywizacji osób w trudnej sytuacji na rynku pracy oraz dostawcą usług użyteczności publicznej,

¹⁰ Uchwała w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES)”, www.premier.gov.pl/wydarzenia/decyzje-rzadu/uchwala-w-sprawie-przyjecia-programu-pod-nazwa-krajowy-program-rozwoju.html [data dostępu: 13.09.2014 r.].

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

działającym we wspólnotach samorządowych¹¹. W ramach KPRES wyznaczono zatem 4 cele operacyjne¹²:

1. *„Wzmocnienie roli podmiotów ekonomii społecznej we wspólnotach samorządowych”.*

Zakłada on między innymi dążenie do zacieśnienia współpracy podmiotów ekonomii społecznej z jednostkami administracji publicznej, przedsiębiorcami i organizacjami obywatelskimi, jako do warunku gospodarczego i społecznego sukcesu sektora¹³. Portal eRPES.pl zawierający część informacyjną oraz przestrzeń do wymiany wiedzy między podmiotami ekonomii społecznej oraz ich otoczeniem społecznym i instytucjonalnym (np. jednostkami samorządu terytorialnego) wpisuje się zatem w kierunki krajowej strategii rozwoju sektora¹⁴.

2. *„Powstanie i utrzymanie 35 tysięcy miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych”.*

Cel ten zakłada wpływ na tworzenie miejsc pracy w ramach działalności podmiotów ekonomii społecznej, zwłaszcza dla osób w trudnej sytuacji na rynku pracy oraz w sektorach, które są istotne z perspektywy wyzwań rozwojowych kraju¹⁵.

3. *„Poprawienie mechanizmów zarządzania i koordynacji w obszarze polityki wspierania ekonomii społecznej”.*

Działania w ramach tego kierunku dotyczą przede wszystkim koordynacji lokalnych, regionalnych i krajowych działań na rzecz wspierania ekonomii społecznej. Koordynacja pojmowana jest tu jako uporządkowanie relacji między instytucjami wsparcia na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym.

4. *„Wzrost kompetencji w obszarze ekonomii społecznej w społeczeństwie”.*

Kierunek ten zakłada edukację formalną i pozaformalną w zakresie ekonomii społecznej, zarówno skierowaną do aktualnych i potencjalnych przedsiębiorców społecznych, ale również do ogółu społeczeństwa.

Portal eRPES.pl wraz z immanentną jego częścią: Kalkulatorem Kondycji PES i danych o dynamice problemów społecznych JST ma w założeniach umożliwić wzrost wiedzy w zakresie funkcjonowania sektora ekonomii społecznej. W efekcie ma on pomóc podmiotom ekonomii społecznej w poprawie jakości zarządzania opartego na wiedzy i rzetelnych danych, a także w dostosowaniu zakresu ich działalności do potrzeb społecznych

¹¹ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014

¹² Ibidem.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Strategia wdrażania projektu innowacyjnego testującego efektywną i skuteczną przedsiębiorczość społeczną, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, Katowice-Warszawa 2013.

¹⁵ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej..., op. cit.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

w regionie. Korzystanie z narzędzia diagnostyczno-analitycznego może sprzyjać tworzeniu miejsc pracy oraz rynkowej konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej.

Jak wynika z powyższych danych, podstawy projektu *Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna* wpisują się w kierunki wojewódzkiej oraz krajowej polityki społecznej i gospodarczej. Problemy zidentyfikowane przez projektodawców znalazły również potwierdzenie w wojewódzkich dokumentach strategicznych. **Można zatem uznać, że projekt w swych założeniach jest adekwatny do potrzeb mieszkańców województwa zdiagnozowanych w dokumentach strategicznych. Jest również kompatybilny z pożądanymi kierunkami rozwoju regionu, a także założeniami rozwojowymi skonstruowanymi na poziomie kraju.**

5.1.2. Analiza stron internetowych

Analizie poddane zostały strony internetowe:

- projektu *Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna* (pi.rops-katowice.pl),
- produktu finalnego – portal internetowy eRPES.pl wraz z Kalkulatorem Kondycji PES i danych o dynamice problemów społecznych JST (www.erpes.pl).

Strony analizowane były pod kątem eksploracji – poszukiwania uwag, wskazówek, które mogą pomóc udoskonalić produkt końcowy. W ramach analizy poszukiwano także odpowiedzi na pytania badawcze przypisane do kryterium skuteczności. Pytanie badawcze, na które częściowej odpowiedzi można udzielić na podstawie analizy danych zostało przytoczone poniżej. Istotnym uzupełnieniem ocen uzyskanych na podstawie analiz zastanych jest analiza materiału badawczego (w kolejnym rozdziale).

- Pytanie: Czy narzędzie jest skuteczne wobec problemów grup docelowych? Wskaźniki: Czy i w jaki sposób narzędzie wpłynęło na wzrost wiedzy na temat sektora ekonomii społecznej? Czy i w jaki sposób narzędzie wpłynęło na usprawnienie wymiany informacji i wzajemnej komunikacji wewnątrz sektora ekonomii społecznej? Czy i w jaki sposób narzędzie wpłynęło na komunikację pomiędzy sektorem ekonomii społecznej, a administracją publiczną? (na podstawie jakościowej oraz ilościowej analizy treści stron internetowych).

Strona internetowa projektu *Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna* pełni dwojaką funkcję. Po pierwsze jest to funkcja informacyjna, w zakresie realizacji projektu, jego założeń i postępów we wdrażaniu. Po drugie, za pomocą zakładki „Forum” tworzy płaszczyznę wymiany doświadczeń, uwag, pytań i odpowiedzi dotyczących korzystania z produktu jakim jest portal eRPES.pl wraz z narzędziem: Kalkulatorem Kondycji PES i danych o dynamice problemów społecznych.

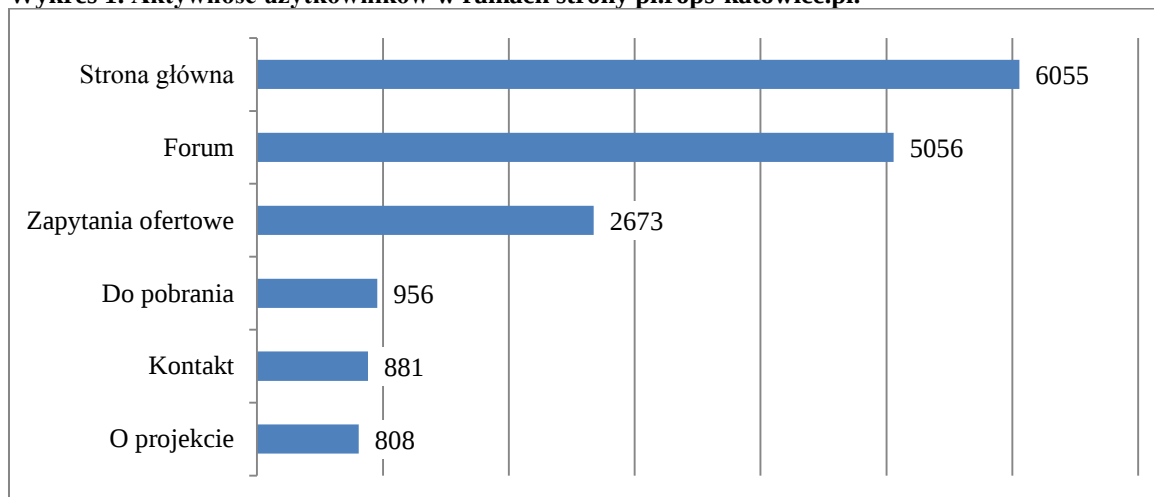
Liczba odwiedzin na stronie internetowej pi.rops-katowice.pl wynosi 25855, przy czym liczba odwiedzających to 2558, co oznacza, że strona okazała się użyteczna

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

dla odbiorców, którzy wielokrotnie na nią wracali. Współczynnik powrotów na stronę (liczba odwiedzin, podzielona przez liczbę użytkowników) wynosi nieco ponad 10. Część informacyjna strony, to zakładki: *Aktualności*, *O projekcie*, *Linki*, *Do pobrania*, *Zapytania ofertowe* oraz *Kontakt*. Poniższy wykres ilustruje ranking popularności poszczególnych części strony projektu.

Wykres 1. Aktywność użytkowników w ramach strony pi.rops-katowice.pl.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych administratora strony pi.rops-katowice.pl [stan na: 29.08.2014 r.].

Zakładki „*O projekcie*” oraz „*Kontakt*” zawierają podstawowe informacje na temat projektu (okresu realizacji, jego celów, etapów realizacji) oraz Projektodawcy. Zakładka „*Do pobrania*” zawiera odniesienia do dokumentów i opracowań, opisujących kontekst funkcjonowania projektu, a także *Instrukcję użytkownika narzędzia analityczno-diagnostycznego* oraz *Metodologię Kalkulatora Kondycji PES*. Liczba efektywnych zapytań ofertowych, dotyczących realizacji projektu, opublikowanych w ramach trzeciej, co do popularności zakładce na stronie internetowej, wynosi 4. „*Aktualności*” – to często aktualizowany element strony internetowej, stanowiący element strony tytułowej. Poniżej zamieszczono wykaz publikacji, które umieszczano na stronie internetowej projektu w ramach aktualizacji.

Tabela 2. Wykaz aktualizacji strony pi.rops-katowice.pl.

Data publikacji	Tytuł publikacji	Opis
28.02.2013	Pierwsze spotkanie zespołu międzysektorowego	Informacja o spotkaniu w celu uzupełnienia diagnozy sektora ekonomii społecznej, formułowania oczekiwań względem narzędzia analityczno-diagnostycznego.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

28.02.2013	Raport pt. „Sektor ekonomii społecznej w województwie śląskim: analiza zebranego materiału empirycznego na podstawie danych zastanych”	Informacja o publikacji raportu diagnostycznego dotyczącego sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim.
06.03.2013	Spotkanie zespołu międzysektorowego	Informacja o spotkaniu w celu dyskusji dotyczącej m.in. możliwości stworzenia uniwersalnego narzędzia służącego agregacji i analizie danych dotyczących funkcjonowania różnych rodzajów PES.
13.03.2013	Gospodarka społeczna – próba konceptualizacji pojęcia	Informacja o publikacji opracowania dot. gospodarki społecznej.
26.03.2013	Spotkanie zespołu międzysektorowego	Informacja o spotkaniu w celu prezentacji wstępnej wersji narzędzia umożliwiającego pomiar skuteczności, efektywności, trwałości i społecznej użyteczności podmiotów ekonomii społecznej.
24.04.2013	Spotkanie Panelu ekspertów poświęcone omówieniu produktu finalnego projektu oraz strategii jego wdrażania	Informacja o spotkaniu w celu omówienia narzędzia analityczno-diagnostycznego.
06.05.2013	Zakończono realizację I etapu projektu innowacyjnego	Informacja o zakończeniu etapu obejmującego pogłębioną diagnozę wraz z konceptualizacją badania, opracowanie wstępnej wersji produktu finalnego i strategii oraz zadań związanych z upowszechnianiem i włączeniem do głównego nurtu polityki.
01.10.2013	Zapytanie ofertowe na przygotowanie i wykonanie ulotek informacyjno-promocyjnych o projekcie	Informacja o zapytaniu ofertowym.
08.11.2013	Testowanie produktu finalnego projektu innowacyjnego – otwarty nabór spółdzielni socjalnych, NGO prowadzących działalność gospodarczą, ZAZ, WTZ, CIS, KIS	Informacje o naborze PES do etapu testowania produktu finalnego.
17.11.2013	Zaproszenie do udziału w konferencji pn. „Innowacje – szanse i wyzwania dla rozwoju podmiotów ekonomii społecznej”	Zaproszenie do udziału w konferencji, mającej na celu określenie wyzwań i możliwości wynikających z zastosowania innowacyjnych rozwiązań w procesie rozwoju PES, oraz zebranie w toku dyskusji rekomendacji dotyczących testowania wstępnej wersji produktu finalnego projektu.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

21.11.2013	Przedłużenie terminu naboru podmiotów ekonomii społecznej do udziału w testowaniu produktu finalnego projektu pn. <i>Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna</i>	Informacja o przedłużeniu naboru do testowania produktu finalnego.
09.12.2013	Relacja z konferencji pn. „Innowacje – szanse i wyzwania dla rozwoju podmiotów ekonomii społecznej”.	Relacja z konferencji.
26.02.2014	Zakończenie otwartego naboru podmiotów ekonomii społecznej do udziału w testowaniu produktu finalnego	Informacja o zakończeniu naboru do testowania produktu finalnego oraz publikacja struktury jednostek testujących.
17.03.2014	Zapytanie ofertowe dot. wynajęcia sali na spotkanie zespołu międzysektorowego	Informacja o zapytaniu ofertowym.
31.03.2014	Relacja ze spotkania zespołu międzysektorowego w dniu 25 marca 2014 roku	Opis spotkania, dotyczącego omówienia dotychczasowych efektów i problemów związanych z forum projektu, przedstawienia koncepcji zbierania danych i monitorowania testowanego narzędzia, dyskusji o kwestiach związanych z użytkowaniem narzędzia.
08.04.2014	Zapytanie ofertowe na wydanie ogłoszeń informacyjnych o projekcie innowacyjnym testującym pn. <i>Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna</i>	Informacja o zapytaniu ofertowym.
26.05.2014	Zapytanie ofertowe dot. wypożyczenia sal na spotkanie zespołu międzysektorowego w dniu 10.06.2014 roku	Informacja o zapytaniu ofertowym.
26.05.2014	Zapytanie ofertowe na wydanie artykułów sponsorowanych o projekcie innowacyjnym testującym pn. <i>Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna</i>	Informacja o zapytaniu ofertowym.
30.05.2014	Unieważnienie zapytania ofertowego dot. wypożyczenia sal na spotkanie zespołu międzysektorowego w dniu 10.06.2014 roku	Informacja o unieważnieniu zapytania ofertowego.
16.06.2014	Relacja ze spotkania zespołu międzysektorowego w dniu 10 czerwca 2014 roku	Informacja o spotkaniu dotyczącym najczęściej występujących problemów w fazie testowania, jak również interpretacji wskaźników i sposobów ich agregacji.
18.07.2014	Spotkanie zespołu międzysektorowego	Informacja o spotkaniu dotyczącym kwestii technicznych związanych z obsługą produktu

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	w dniu 30 czerwca 2014 r.	finalnego projektu oraz prezentacji sposobu analizy i interpretacji zastosowanych miar oraz wyciągania na ich podstawie wniosków. Podczas spotkania zaprezentowano możliwość rozwiązywania lokalnych problemów z wykorzystaniem narzędzia analityczno-diagnostycznego.
18.07.2014	Zaproszenie do składania ofert na przeprowadzenie ewaluacji zewnętrznej produktu finalnego projektu pn. <i>Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna</i>	Informacja o przetargu.
19.08.2014	Zaproszenie do składania artykułów do publikacji poświęconej dobrym praktykom z zakresu ekonomii społecznej	Informacja o naborze artykułów do publikacji dotyczącej rozwoju sektora ekonomii społecznej i podmiotów funkcjonujących w jego ramach, a także otoczeniu społecznym.
03.09.2014	Mobilising YOUth – Młodzi Przedsiębiorcy Społeczni	Informacja na temat globalnego projektu dotyczącego społecznej przedsiębiorczości młodych ludzi.
04.09.2014	Trwa analiza wyników testowania i prace nad ostateczną wersją produktu finalnego	Informacja o przystąpieniu do IV fazy realizacji projektu, obejmującej analizę wyników testowania i opracowanie ostatecznej wersji produktu finalnego.

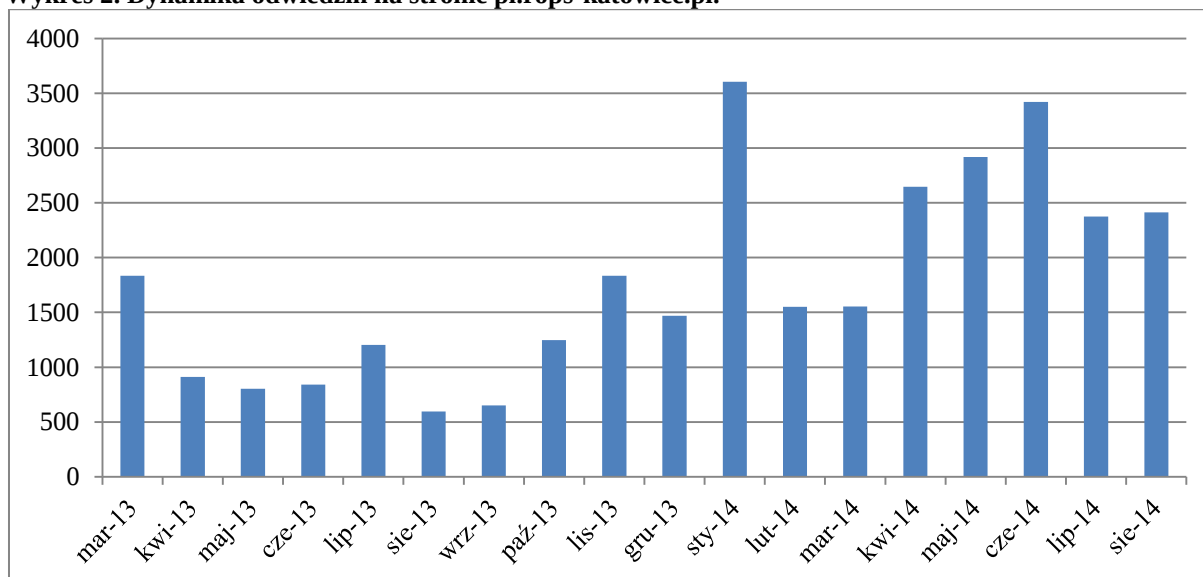
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze strony internetowej pi.rops-katowice.pl/ [stan na 04.09.2014 r.]

Ciemniejszym kolorem w tabeli 2. zaznaczono aktualności, które dotyczyły zdarzeń, mających miejsce w okresie wzmożonego zainteresowania użytkowników stroną pi.rops-katowice.pl. Poniższy wykres 2. ilustruje zróżnicowanie dynamiki odwiedzin na stronie projektu. Z danych tych wynika, że najwyższe zainteresowanie stroną internetową miało miejsce w końcowej fazie naboru uczestników do etapu testowania produktu finalnego. Kolejny okres wzmożonego zainteresowania stroną internetową przypada na okres testowania produktu. Bardzo wysoki poziom osiąga ono w miesiącu, w którym odbyły się spotkania podsumowujące dotychczasowe wnioski użytkowników narzędzia, dotyczące ewentualnych problemów lub kwestii technicznych. Po odbyciu tych spotkań, zainteresowanie stroną internetową projektu spada do średniego poziomu.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

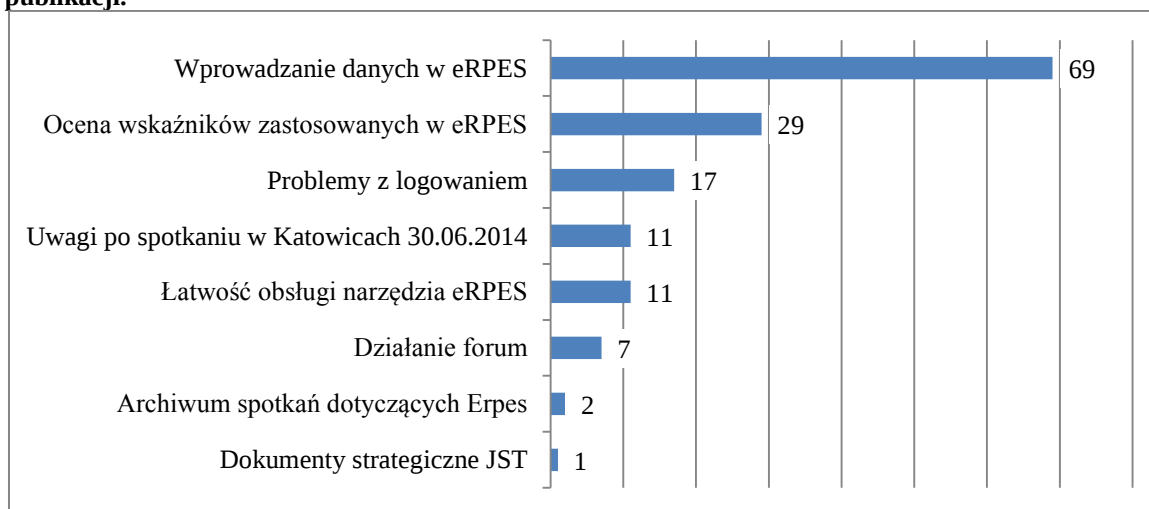
Wykres 2. Dynamika odwiedzin na stronie pi.rops-katowice.pl.

Źródło: jak przy wyk. 1.

Zdecydowanie największym zainteresowaniem użytkowników internetowej strony projektu cieszy się zakładka „Forum” (5056 odsłon) – umożliwiająca wymianę informacji, wiedzy, pytań oraz odpowiedzi dotyczących projektu, a w szczególności narzędzia analityczno – diagnostycznego. W ramach dyskusji założono w nim 8 wątków. Poniższe wykresy (wykres 3. oraz wykres 4.) zawierają ranking wątków pod względem liczby publikacji (wykres 3.) oraz liczby odsłon (wykres 4.)

Wykres 3. Aktywność w ramach wątków na forum pi.rops-katowice.pl/forum/ pod względem liczby publikacji.

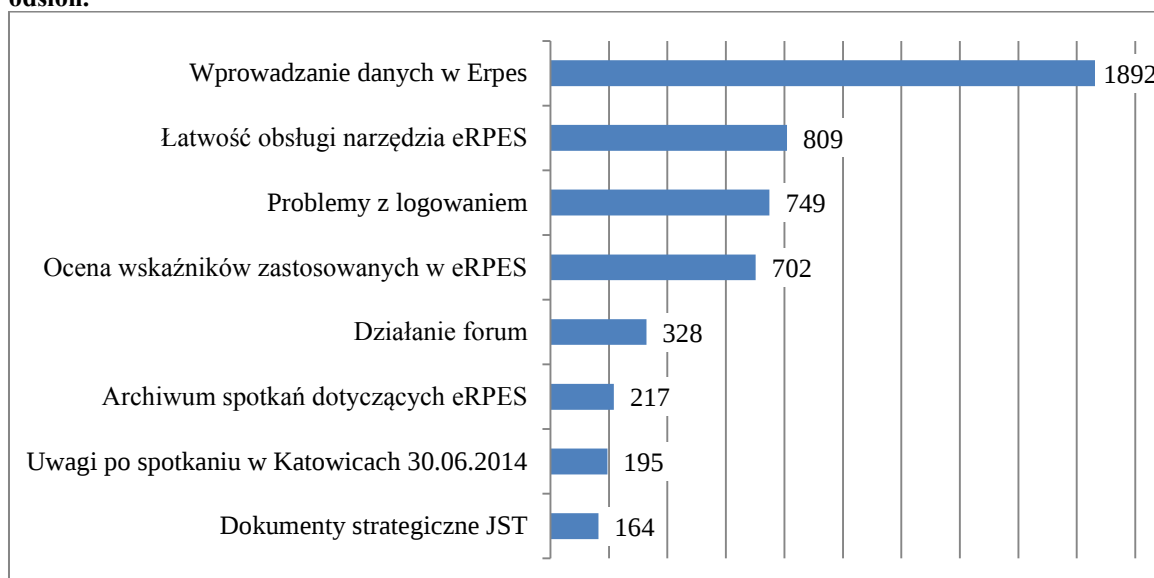

Źródło: jak przy wyk. 1.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 4. Aktywność w ramach wątków na forum pi.rops-katowice.pl/forum/ pod względem liczby odsłon.

Źródło: jak przy wykr. 1.

Wprowadzanie danych w eRPES.pl, logowanie do portalu

Analiza treści publikowanych na forum wykazała, że uczestnicy projektu chętnie zgłaszali uwagi oraz wątpliwości dotyczące technicznych stron funkcjonowania portalu. Wśród 35 zarejestrowanych użytkowników, aż 18 aktywnie uczestniczyło w dyskusjach dotyczących testowania narzędzia, publikując uwagi, wskazówki i pytania. Już w odniesieniu do fazy logowania uczestnicy dostrzegali trudności o charakterze technicznym, które zostały jednak przezwyciężone. Wątpliwości merytoryczne budził również formularz, przeznaczony do wypełniania przez logujących się przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej. Ze względu na ich różnorodność, nie wszystkie rubryki miały uniwersalne zastosowanie, wśród nich znalazły się:

- Forma prawna – niektóre PES działają w strukturach innych jednostek;
- Rejestracja KRS, NIP, REGON – nie wszystkie PES są zarejestrowane w tych ewidencjach;
- Branża – w przypadku części PES trudno jednoznacznie wskazać branżę, gdyż mogą to być jednostki działające w różnych obszarach.

„Problem (...) to data rejestracji w KRS - nasza placówka nie ma takiego wpisu natomiast nie przewidziano odpowiedzi "nie dotyczy" (czy jakiegoś innego typu np. "nie ma"). Zastanawia mnie również wpis na formularzu do rejestracji: grupy docelowe. Brakuje mi tutaj uściślenia, słownika, ponieważ pytanie jest nieprecyzyjne, budzące w związku z tym wątpliwości: czy mam ogólnie napisać, że grupy docelowe to osoby korzystające z MOPS zgodnie z Ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej czy może należy szczegółowo wymieniać kategorie (np. alkoholicy, bezdomni itp.)”.

[notatka z dn. 17.02.2014 r.]

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W toku fazy testowania wspomniane niedogodności zostały usunięte. Użytkownicy, których nie dotyczą problematyczne pytania (np. nie dysponują numerem KRS), nie mają obowiązku udzielenia odpowiedzi w celu poprawnego zalogowania się do portalu.

Poniżej wymieniono najistotniejsze i najczęściej pojawiające się kwestie w ramach najpopularniejszego wątku, dotyczącego wprowadzania danych w eRPES.pl:

- Problemy z zapisywaniem danych, utraty danych wprowadzanych do częściowo uzupełnionych ankiet.

„Po wypełnieniu wszystkich pól nie mogę zapisać danych. Pojawia się komunikat: Wypełnij wszystkie pola w dziale strona internetowa”.

[notatka z dn. 28.05.2014 r.]

Z wypowiedzi projektodawców wynika, że wspomniany defekt techniczny został naprawiony. **Należy jednak czuwać nad tym, aby podobne kłopoty nie występowały powtórnie podczas upowszechniania narzędzia.**

- Format danych proponowany przez system portalu eRPES.pl, nieadekwatny do wartości, jakie przyjmują dane wskaźniki. W przypadku niektórych wskaźników (np. stopa bezrobocia, liczba osób niepełnosprawnych) użytkownicy forum wykazali błędy w postaci ograniczeń, umożliwiających wpisywanie jedynie pełnych liczb albo jedynie wartości dodatnich lub przedziałów wartości nieadekwatnych do rzeczywistych wyników.

„Chcę wpisać kwotę w pozycji <<Dofinansowanie kosztów działania WTZ (środki PFRON i środki na zadania powiatu)>>. Nie mogę wprowadzić faktycznej kwoty, bo pojawia się alert: Wartość musi zawierać się w przedziale <-10000, 10000>”.

[notatka z dn. 05.05.2014 r.]

„Wracam do nieszczęsnych liczb rzeczywistych, nie pokazują się już przy bezrobotnych, ale za to w kolejnych rubrykach np. liczbie osób korzystających z pomocy”.

[notatka z dn. 29.08.2014 r.]

Wspomniane problemy weryfikowane były na bieżąco przez projektodawców. Należy jednak poddać weryfikacji adekwatność dostępnych wartości względem wskaźników, których mają dotyczyć, aby uniknąć powielania opisanego błędu na etapie wdrażania produktu. W szczególności należy zwrócić uwagę na zgłoszenia użytkowników, które pojawiły się po spotkaniu weryfikującym jakość narzędzia (w dniu 30.06.2014 r.).

- Problemy z uzupełnianiem, aktualizacją danych zalogowanych użytkowników narzędzia analityczno – diagnostycznego. Badani zgłaszali trudności w uzupełnieniu danych brakujących, niezapisanych przy okazji rejestracji oraz w modyfikowaniu raz dodanych informacji.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

ROPS
Regionalny Ośrodek
Polityki Społecznej
Województwa Śląskiego

IPiSS
Instytut Pracy i Spraw Socjalnych

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

„Próbowałem uaktualnić w których dzień dane instytucji: tj. cel, misja i podobne. Nie dało się odnaleźć miejsca, w którym można te dane wprowadzić”.

[notatka z dn. 28.05.2014 r.]

Z wypowiedzi osób zaangażowanych w realizację projektu, pojawiających się na forum wynika, że problem ten został rozwiązany.

- Dublowanie się pytań lub brak ścisłości dotyczący jednostki, w jakiej należy wyrazić wartość wybranych wskaźników (w liczbach całkowitych lub procentowych).

„Pojawiają się w moich miejscach do wprowadzania danych podwójne informacje”.

[notatka z dn. 28.05.2014 r.]

Należy zwrócić uwagę na precyzyjne określanie oczekiwań względem danych wypełnianych przez użytkowników. Proces wypełniania ankiet na potrzeby narzędzia analityczno-diagnostycznego jest merytorycznie wymagający, rekomenduje się zatem niwelowanie nieścisłości oraz możliwości nieprecyzyjnego rozumienia pytań w niej zawartych, w celu ułatwienia pracy użytkownikom.

- Kłopoty z wizualizacją danych – wizualizacja nieadekwatna do wprowadzonych danych przez zalogowanych użytkowników. Badani wyróżnili również wskaźniki, które wymagają wizualizacji, choć – w momencie, w którym wprowadzali oni dane, wizualizacji brakowało. Należy zwrócić uwagę na poprawną wizualizację danych.

„Wpisałam dane odnośnie ludności powiatu z podziałem na wiek przed, po i produkcyjny itd. A wchodząc na wizualizacje danych w ogóle ich nie pokazuje, jest przy ludności komunikat: <<Brak informacji>>”

[notatka z dn. 27.05.2014 r.]

„Jeśli chodzi zaś o wizualizacje to brakuje następujących wykresów: odsetek, którym udało się znaleźć zatrudnienie; inwestycje w kapitał ludzki; udział w szkoleniach; indeks zasobów organizacyjnych”.

[notatka z dn. 26.07.2014 r.]

Analiza strony www.erpes.pl wykazała, że nie wszystkie wizualizacje są dostępne dla użytkowników. **Należy zweryfikować powody, dla których wizualizacje niektórych wskaźników nie są widoczne oraz wyeliminować błędy. Zaleca się zwrócenie uwagi na następujące wskaźniki:**

- ➔ *Indeksy cząstkowe oraz Indeks zbiorczy w odniesieniu do spółdzielni socjalnych;*
- ➔ *Wskaźniki zasobów kompetencyjnych: Udział w szkoleniach i kursach w odniesieniu do warsztatów terapii zajęciowej, centrów i klubów integracji społecznej, organizacji pozarządowych;*

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

➔ **Wskaźniki efektywności ekonomicznej w odniesieniu do centrów i klubów integracji społecznej, organizacji pozarządowych.**

- Trudności wśród zalogowanych użytkowników w pozyskaniu części wymaganych informacji, w celu uzupełnienia ankiet dotyczących stanu sektora ekonomii społecznej oraz funkcjonujących w nim podmiotów. Niektórzy użytkownicy zauważyli, że część diagnostyczno-analityczna wymaga danych agregowanych w trudno dostępny sposób lub jest dostosowana do mniej rozbudowanych podmiotów ekonomii społecznej.

„Dzisiaj wprowadziłam wszystkie dostępne mi dane które dotyczą miasta Częstochowy. Mimo dwukrotnego pisma skierowanego do Miasta i próśb o uzupełnienie ankiet dotyczących JST, niestety, nie udało mi się pozyskać danych niezbędnych do ankiety. Informacje które wpisałam udało mi się znaleźć na ogólnie dostępnych stronach GUS i Urzędu Miasta”.
[notatka z dn. 23.05.2014 r.]

Warto zatem zweryfikować rodzaj informacji pozyskiwanych od użytkowników narzędzia. Jeśli wypełnienie ankiet okaże się zbyt trudne i będzie wymagało od podmiotów korzystających z narzędzia zbyt dużego zaangażowania w poszukiwanie informacji, mogą oni zniechęcić się do użytkowania produktu. Z drugiej strony, zaleca się zachęcanie użytkowników do samodzielnego pozyskiwania danych, poprzez realizację prostych badań np. kwestionariuszowych, które umożliwią zgromadzenie wymaganych informacji.

Większość ze zgłaszanych usterek technicznych korygowana była na bieżąco w trakcie trwania testu narzędzia analityczno-badawczego.

Warto także rozważyć uatrakcyjnienie zarówno wizualnej formy, jak i zakresu danych prezentowanych w ramach portalu eRPES.pl. Tego rodzaju działania miałyby na celu zachęcenie potencjalnych odbiorców do korzystania z portalu.

„W ogóle strona, program powinny być trochę bardziej atrakcyjne zarówno pod względem wyglądu strony oraz informacji jakie można na niej znaleźć. No nie wiem, coś, co zachęci ludzi do korzystania z niego”.

[notatka z dn. 31.07.2014 r.]

Pomimo wyżej wspomnianych uwag, ogólna ocena łatwości obsługi narzędzia eRPESpl. – generowania wskaźników, poszukiwania informacji oraz ich porównywania, wypada pozytywnie.

„Jeśli chodzi o narzędzie eRPES to dobrze się je obsługuje, można powiedzieć, że obsługa jest intuicyjna, łatwo i szybko wprowadza się dane. Bez trudu można znaleźć informacje o instytucjach, będzie wiele ciekawych i pożytecznych informacji jak już wszyscy umieszczą dane swoich instytucji”.

[notatka z dn. 18.03.2014 r.]

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Forum stanowi cenny element strony internetowej, pozwalający na komunikację pomiędzy beneficjentami projektu a projektodawcami oraz na bieżącą modyfikację i dostosowywanie narzędzia do potrzeb użytkowników. Sugeruje się zatem kontynuację jego funkcjonowania także na etapie upowszechnienia produktu. Możliwość wymiany informacji oraz poglądów pomiędzy użytkownikami, a także bieżącego reagowania na ich oczekiwania tworzy elastyczny charakter narzędzia i pozwala na bieżąco dostosowywać je do oczekiwań użytkowników. Istotne jest jednak zaangażowanie także po stronie Projektodawcy oraz w miarę możliwości szybkie reakcje na postulaty i pytania użytkowników

Funkcję forum, w zakresie wymiany apeli i komunikacji między użytkownikami może przejąć zakładka *Ogłoszenia i informacje różne* na portalu www.erp.es.pl, która w fazie testowej odwiedzana była sporadycznie przez użytkowników. Z kolei pole wymiany pytań oraz uwag odnośnie funkcjonowania samego narzędzia warto udostępnić użytkownikom w ramach zakładki *Pomoc i FAQ*, umieszczając w niej formularz kontaktowy lub odnośnik do forum.

Ocena wskaźników zastosowanych w eRPES.pl

Poniższa tabela zawiera uwagi dotyczące wskaźników, zawarte na forum projektu. Dodatkowo zostały one skonfrontowane z wynikami analizy strony produktu: www.erp.es.pl, do którego się odnoszą.

Tabela 3. Ocena wskaźników zastosowanych w narzędziu analityczno-diagnostycznym.

Uwagi dotyczące wskaźników	Rekomendacje, oczekiwania użytkowników	Wnioski na podstawie analizy portalu www.erp.es.pl
Wskaźniki użyteczności społecznej KIS: W opinii użytkownika „liczba beneficjentów, którzy byli długotrwale bezrobotni i skorzystali z pomocy PES” nie może być traktowana jako jedyna miara efektywności KIS, które podejmują działania także na rzecz innych grup zagrożonych wykluczeniem. Nie wszystkie KIS	„Może dobrym rozwiązaniem byłoby wskazanie [kilku] grup, podobnie jak ma to miejsce w sprawozdaniu resortowym działalności KIS. Wyszczególnionych tam jest 8 grup (długotrwale bezrobotni, bezdomni, uzależnieni niepełnosprawni itd.) z możliwością dopisania innych nie wymienionych grup”. [notatka z dn. 24.04.2014 r.] „Wskaźniki efektywności	Wskaźniki wymagają weryfikacji.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

ewidencjonują również czas trwania bezrobocia beneficjentów, z którymi pracują.	<i>społecznej: Jest tu przewidziane do wpisania liczba długotrwale bezrobotnych. W przypadku mojego KIS, który pracuje od 2008, czyli od początku istnienia w oparciu o projekt systemowy, nie jestem w stanie tego podać za lata 2009-2011, bo nie było to potrzebne. Klient był z kategorii: bezrobotny, niepełnosprawny lub nieaktywny zawodowo z innych przyczyn. Nikt nie ewidencjonował, czy był długotrwale bezrobotny, czy <<tylko bezrobotny>>. Katalog mógłby być tu poszerzony o inne kategorie wykluczenia, które również są uczestnikami KIS”.</i> [notatka z dn. 24.04.2014 r.]	
Wskaźniki efektywności ekonomicznej KIS: W opinii użytkownika „odsetek beneficjentów, którym udało się znaleźć zatrudnienie na rynku pracy” nie jest głównym wskaźnikiem użyteczności społecznej KIS.	<i>„Może by warto dodać takie wskaźniki jak liczba godzin na uczestnika, czy poszczególne usługi skierowane do uczestników KIS w przeliczeniu na osoby czy osobogodziny”.</i> [notatka z dn. 24.04.2014 r.]	Wskaźniki wymagają weryfikacji.
Wskaźniki zasobów kompetencyjnych: - użytkownik zwraca uwagę na niską zasadność wskaźnika zasobów kompetencyjnych, który mierzony jest na podstawie poziomu wykształcenia założycieli, a nie zarządu.	<i>„Dobra wartość wskaźnika, jednakże w opisie w części „sposób obliczania” nadal widnieją założyciele a nie zarząd”.</i> [notatka z dn. 30.04.2014 r.]	Zestaw wskaźników zasobów kompetencyjnych nie obejmuje już wartości odnoszących się do wykształcenia założycieli. Istnieją natomiast wskaźniki dotyczące wykształcenia i specjalizacji wszystkich pracowników lub wykształcenia pracowników z co najmniej trzyletnim stażem

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

		zawodowym.
Wskaźnik efektywności ekonomicznej KIS: wskaźnik kosztochłonności liczony poprzez podział wartości przychodu (budżetu) przez liczbę beneficjentów, w opinii rozmówcy nie jest miarodajny. Poszczególne kluby integracji społecznej działają według planów, których zakładany cykl trwania jest różny (od 1 do 12 miesięcy), przy potencjalnie tej samej liczbie beneficjentów korzystających z danego planu. W efekcie wartość efektywności ekonomicznej będzie nieporównywalna dla KISów, które pracują na bazie miesięcznych programów oraz KISów które pracują na bazie np. dwunastomiesięcznych programów. Dodatkowo – plan ich prac nie jest z góry ustalony, a intensywność zajęć może być różna w poszczególnych Klubach, podobnie jako kosztochłonność zajęć.	<i>„Może dobrym pomysłem byłoby podzielić Ilość beneficjentów przez miesiące i uśrednioną wartość umieścić we wskaźniku kosztochłonności, ale również przy wskaźniku użyteczności społecznej: <<(średnia miesięczna) liczba beneficjentów, którzy skorzystali z pomocy danego podmiotu>>”.</i> [notatka z dn. 30.04.2014 r.]	Wskaźnik wymaga weryfikacji.
Wskaźnik „liczba beneficjentów” warsztatów terapii zajęciowej jest nieprecyzyjny. W opinii użytkownika nie pokazuje on ile osób zostało objętych terapią, ale mówi o liczbie osób, które zgłosiły się na WTZ.	<i>„W narzędziu w miejscu <<ilość beneficjentów>> sugeruję zmienić opis na <<Ilu beneficjentów skorzystało pomocy w Państwa placówce w danym roku?>>”.</i> [notatka z dn. 22.05.2014 r.]	Wskaźnik prezentowany jest w formie: „Liczba beneficjentów, którzy skorzystali z pomocy danego podmiotu”; jest on czytelny i daje właściwe pojęcie o jego znaczeniu, dzięki objaśnieniu, którym został opatrzony na stronie.
Ankieta dotycząca wielkości	<i>„Z perspektywy WTZ istotne jest</i>	W ramach portalu

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

zatrudnienia w ramach warsztatów terapii zajęciowej obejmowała informacje dotyczące liczby osób, które znalazły zatrudnienie dzięki aktywności WTZ, a także opis rodzaju ich niepełnosprawności. W opinii użytkownika, są to zbyt szczegółowe, nieistotne dane.	<i>ile osób znalazło zatrudnienie, natomiast mniej ważne, z jaką konkretnie niepełnosprawnością. Może wystarczyłoby wskazać stopnie niepełnosprawności bez wnikania w rodzaje”.</i> [notatka z dn. 26.05.2014 r.]	eRPES.pl tak szczegółowe dane nie są prezentowane wśród wskaźników.
Wskaźnik efektywności ekonomicznej KIS: W opinii użytkownika reprezentującego KIS, liczenie wskaźników efektywności ekonomicznej na podstawie wartości dochodów jest niezasadne, gdyż Kluby nie mają przychodów, również nie sprzedają ani nie wytwarzają towarów.	<i>„To co można tu podać to np. źródła finansowania KIS w kwotach na dany rok z podziałem na: środki z budżetu gminy, z EFS, środki własne organizacji pozarządowej tworzącej KIS, darowizny, działalność odpłatna organizacji pozarządowej w sferze pożytku publicznego”.</i> [notatka z dn. 26.05.2014 r.]	Dane dla wskaźników efektywności ekonomicznej prezentowane są jako braki danych. Może to wynikać z nieadekwatności ich struktury do funkcjonowania klubów integracji społecznej. Należy to zweryfikować i jeśli nieadekwatność znajdzie potwierdzenie – zmodyfikować wskaźnik dla KIS.
Wskaźniki efektywności KIS: Uczestnik testowania zaproponował szereg wskaźników, które w jego opinii mogłyby być użyteczne do benchmarkingu podmiotów ekonomii społecznej.	<i>„Może by wyszczególnić:</i> • <i>Rodzaje usług skierowane do uczestników KIS(...),</i> • <i>Jak wygląda godzinowo program zajęć dla uczestników, czas pobytu w KIS?</i> • <i>Czy KIS realizuje program prac społecznie użytecznych?</i> • <i>Dla ilu bezrobotnych rocznie?”.</i> [notatka z dn. 26.05.2014]	Ogólnodostępne wskaźniki w ramach Kalkulatora Kondycji PES, zbliżone do proponowanych przez użytkowników to: „Liczba beneficjentów na jednego pracownika” oraz „Liczba beneficjentów”.
Forma opisu wskaźników służących do benchmarkingu podmiotów ekonomii społecznej	<i>„Przy opisach wskaźników (w tych okienkach, pojawiających się, gdy najedzie</i>	Sposób opisu wskaźników wymaga weryfikacji.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

i oceny kondycji poszczególnych podmiotów, w opinii użytkownika wymaga zmian – w celu uczynienia ich bardziej czytelnymi.	<i>się na wskaźnik kursorem), mamy na końcu zdania: <<o lepszej kondycji podmiotu świadczą wartości: wyższe/niższe.>> Od razu nasunęło mi się pytanie: Wyższe lub niższe, ale od czego? (...) Uważam też, że zamiast osobnej instrukcji objaśniającej poszczególne wskaźniki i ich znaczenie, powinno to również wyświetlać się po najechaniu kursorem. Chodzi mi o pojęcia: <<wskaźnik pozycyjny, aktualnego poziomu cechy oraz dynamiki zmian>>”. [notatka z dn. 30.05.2014 r.]</i>	
Wizualizacja wskaźników/wykresy oraz ich opis – w opinii użytkownika, należy opatrzyć informacjami dotyczącymi liczebności próby, na podstawie której dokonane zostały obliczenia na potrzeby wizualizacji.	<i>„Patrzę sobie na te wykresy i myślę, że dobrze by było, gdyby podana była informacja ilu PES dany wykres dotyczy, bo wiemy, jak wypadamy na tle innych jednostek, ale nie wiemy ilu. A to wydaje mi się istotne do interpretacji wyników”. [notatka z dn. 23.06.2014 r.]</i>	Uwaga użytkownika została uwzględniona w Kalkulatorze Kondycji PES.

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych ze strony <http://pi.rops-katowice.pl/forum/>.

Część informacyjna portalu eRPES.pl

W odniesieniu do części informacyjnej portalu, użytkownicy forum nie sformułowali uwag. Oprócz bazy podmiotów, stanowiących podstawę analiz sektora ekonomii społecznej, zawiera ona zestaw przepisów prawnych oraz dokumentów dotyczących sektora. Są one użyteczne i pozwalają nabyć wiedzę kontekstową w odniesieniu do wskaźników pozyskiwanych za pośrednictwem narzędzia analityczno-diagnostycznego.

Podsumowując, ze względu na testowy wymiar aktywności użytkowników narzędzia, trudno jednoznacznie ocenić jego skuteczność na podstawie analizy danych zastanych. Wypowiedzi na forum pozytywnie oceniające jakość danych gromadzonych w ramach portalu eRPES.pl świadczą jednak o tym, że informacje dostarczane za pośrednictwem strony internetowej odpowiadają oczekiwaniom grupy odbiorców. Można uznać zatem, że narzędzie po etapie testowania odpowiada kryterium skuteczności.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Komunikacja pomiędzy podmiotami testującymi narzędzie skupiała się na forum, stanowiącym element strony projektu: pi.rops-katowice.pl/forum/. Natomiast przestrzeń przeznaczona do interakcji użytkowników produktu (zakładka „Ogłoszenia i informacje różne”) w fazie testowania pozostała niewykorzystana. Biorąc jednak pod uwagę zaangażowanie „testerów” w aktywność na forum, można sądzić, że portal eRPES.pl ma szansę pośredniczyć w aktywnej wymianie wiedzy i budowaniu kontaktów między podmiotami ekonomii społecznej oraz jednostkami samorządu terytorialnego.

5.2. Wnioski z analizy wyników badań empirycznych

5.2.1. Wywiady z przedstawicielami podmiotów testujących produkt

Niniejszy rozdział zawiera wnioski z indywidualnych wywiadów pogłębionych z użytkownikami produktu finalnego reprezentującymi podmioty ekonomii społecznej oraz jednostki administracji publicznej uczestniczące w fazie testowania. Każdy wywiad składał się z pięciu modułów. Ich celem była ocena produktu po fazie testowania, pod kątem sześciu kryteriów ewaluacyjnych, w następującym układzie:

- oddziaływanie (1. część wywiadu);
- adekwatność, użyteczność i skuteczność (2. część wywiadu);
- użyteczność, skuteczność i efektywność (3. część wywiadu);
- trwałość, oddziaływanie (4. część wywiadu);
- skuteczność i efektywność (5. część wywiadu).

W początkowym module badania pytano rozmówców o powszechność źródeł informacji na temat portalu eRPES.pl, a także o uwarunkowania i łatwość dostępu do samego portalu.

Kryterium oddziaływania – źródła informacji o produkcie, jakość produktu, łatwość jego użytkowania i możliwość rozpowszechniania

Z wywiadów wynika, że badani przeważnie dowiedzieli się o możliwości testowania portalu eRPES.pl od Projektodawców, w szczególności od Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Katowicach. Dominującymi kanałami/formami pozyskiwania informacji był bezpośredni kontakt z Projektodawcami np. podczas spotkań organizowanych przez Ośrodek, a także rozmowy telefoniczne, kontakt mailowy lub poprzez stronę internetową ROPS.

(1) Zostałem zaproszony do tego programu, a więc to jest pierwsze. Więc myślę sobie, że to była jakby pierwsza, pierwotna informacja.

Badani przeważnie dysponowali ograniczoną orientacją w zakresie innych źródeł informacji na temat produktu. Wielu rozmówców wymieniało wymianę informacji wśród osób

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

zaangażowanych w działanie sektora. Jedna osoba wspomniała o stronie internetowej www.ngo.pl jako o źródle wiedzy na temat narzędzia analityczno-diagnostycznego.

(2) Drogą, właśnie drogą jakąś „pantoflową”. Myślę, że to jest chyba najszersza forma.

Z wiedzy badanych wynika również, że portal eRPES.pl w czasie trwania fazy testowania nie zyskał zainteresowania osób z branżowego otoczenia „testerów”. Wśród głównych przyczyn braku rozpowszechnienia narzędzia na tym etapie wymieniano specyfikę procesu testowania – ograniczał się on do grona wybranych użytkowników, sprawdzających działanie produktu.

(4) Na ten moment było to w fazie testowania i była taka niepisana umowa, że po prostu nie chcemy, żeby ktoś wchodził spoza grona testerów, żeby tam nie namieszać.

Badani uznali również, że na etapie testowania znane im osoby funkcjonujące w branży nie miały potrzeby użytkowania portalu. Kluczowym jednak powodem dotychczasowej ograniczonej popularności narzędzia jest niewielki zasięg rozpowszechnienia informacji na jego temat. Okazuje się, że według „testerów” potencjalni użytkownicy nie zdają sobie jeszcze sprawy z występowania portalu wraz z narzędziem analityczno-diagnostycznym.

(8) Na dzień dzisiejszy chyba nie mają takiej świadomości jeszcze.

(1) [Narzędzie] jest testowane, więc na tym etapie nie było takiej potrzeby ponoszenia kosztów społecznych i finansowych, ażeby [upowszechnić je wśród większej liczby osób]. Natomiast, jeżeli ono zostanie wdrożone, to niewątpliwie należy taką bezpośrednią informację do instytucji...[wysłać]

Osoby testujące portal eRPES.pl wraz z narzędziem analityczno-diagnostycznym przyznały, że produkt z ich punktu widzenia jest łatwo dostępny, ze względu na:

- łatwość obsługi portalu i narzędzia analityczno-diagnostycznego;
- przejrzystość wskaźników;
- posiadanie wiedzy, na temat możliwości narzędzia oraz w ogólności – funkcjonowania narzędzia.

(10) Nie, nie. Nie trzeba szukać. Wszystko jest czytelnie opisane, strona jest (...)poukładana...

Szerokiemu oddziaływaniu produktu sprzyja także brak szczególnych wymagań technicznych lub merytorycznych względem użytkowników pragnących sprawnie zastosować możliwości portalu eRPES.pl. Aby móc z niego skorzystać niezbędny jest jedynie dostęp do komputera oraz Internetu. Niektórzy „testerzy” zgłaszali problemy w zakresie uruchomienia portalu w pewnych przeglądarkach internetowych.

(7) Nie. Według mnie to jest bardzo prosta rzecz. Sprzęt, no komputer trzeba mieć.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

ROPS
Regionalny Ośrodek
Polityki Społecznej
Województwa Śląskiego

IPiSS
Instytut Pracy i Spraw Socjalnych

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

B: Czyli klasycznie, komputer, Internet...

O: I koniec.

B: Jakaś wiedza informatyczna?

O: Nie, nie. Bardzo prosty portal, proste narzędzie.

Merytoryczne wymagania dotyczą podstawowej wiedzy z zakresu sektora ekonomii społecznej lub pewnych umiejętności analitycznych. Wspomniane przygotowanie, w opinii badanych, ułatwia użytkownikom zrozumienie nomenklatury, skrótowców oraz wskaźników stosowanych na portalu. Jest to jednak wiedza, którą osoby zainteresowane tematyką ekonomii społecznej dysponują lub są ją w stanie przyswoić, jeśli chcą skorzystać z możliwości, jakie oferuje portal.

(5) Czy trzeba mieć jakieś umiejętności i wymagania? Przede wszystkim jakieś tam umiejętności analityczne. Jest bardzo dużo tabel, wykresów...

(3) Wchodząc do programu musiałam troszeczkę gdzieś doczytać (...) wiedzieć co pewne skróty oznaczają (...).

B: Czyli znać takie podstawy nomenklatury PESów.

O: Tak, dokładnie.

Użytkownicy uznali za łatwą, intuicyjną i przejrzystą zarówno procedurę logowania, jak i poszukiwania za pomocą portalu użytecznych informacji oraz generowanie wskaźników, indeksów i wizualizacji danych, podobnie jak publikowanie tekstów, a także docieranie do komunikatów i ogłoszeń udostępnianych w części informacyjnej eRPES.pl.

W odniesieniu do logowania oraz generowania wizualizacji danych – rozmówcy sygnalizowali problemy techniczne, które pojawiały się podczas testów. Wedle ich wiedzy zostały one jednak naprawione. Odnośnie poszukiwania informacji – wśród rozmówców pojawiały się sygnały, dotyczące początkowych trudności z odnalezieniem się na portalu eRPES.pl. Zostały one jednak przezwyciężone dzięki szkoleniom i stosowaniu instrukcji oraz praktyce.

(3) Nie bardzo wiedziałam wpięrw jak się poruszać. Przeczytałam, zorientowałam się, wchodziłam bez problemu. `

Mimo, iż forma graficzna wykresów oraz wskaźniki oceniono jako czytelne, a dane łatwe w wizualizacji, to badani zgłaszali uwagi do tego aspektu funkcjonowania narzędzia. Z relacji badanych wynika, że podczas testowania produktu występowały błędy w wyświetlaniu wskaźników, indeksów oraz danych ilustrowanych wykresami. To błąd techniczny, który został naprawiony. Przyczynił się jednak do braku pewności użytkowników odnośnie interpretacji odczytywanych informacji. **Należy zwrócić uwagę, aby w fazie upowszechniania unikać zarówno błędów technicznych, jak i wychwytywać pomyłki**

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

osób wprowadzających dane. Tak, aby wizualizacje nie pozostawiały u odbiorców wątpliwości.

(8) Wiem, że tam w niektórych miejscach wychodziły jakieś ujemne wartości. Nie wiem jak jest na dzień dzisiejszy. Więc to może w niektórych momentach kogoś zmylić.

B: A było to wynikiem złego wprowadzenia danych rozumiem?

O: Albo złego wprowadzenia danych, albo braku dostępu do niektórych danych.

Wśród wskazówek technicznych pojawiła się opinia o potrzebie zestawiania wykresów ze wskaźnikami, których dotyczą. W aktualnej wersji portalu nie ma możliwości generowania wizualizacji graficznej oraz wskaźników w jednej zakładce.

(9) Jest podzielone [narzędzie] na wykresy i na wskaźniki. Można by było to niekoniecznie w dwóch różnych zakładkach [umieszczać], (...) żeby było wiadomo z czego ten wykres wynika.

Z wywiadów z przedstawicielami instytucji testujących można wnioskować, że głównym obiektem weryfikacji była część diagnostyczno-analityczna portalu eRPES.pl. Niektórzy badani nie byli w związku z tym w stanie odnieść się do pytania o łatwość dodawania publikacji i ogłoszeń w części informacyjnej strony internetowej. Jednak wśród osób, które podjęły próbę publikacji dominowały opinie o braku trudności w tym zakresie. Jedyną zgłaszaną niedogodnością o charakterze technicznym jest powolność procesu przesyłania plików.

(12) Ogłoszenie szybko weszło. Natomiast jeśli chodzi o publikacje, to gorzej. Tylko nie wiem, czy to jest wina akurat mojego komputera, czy po prostu (...) bardzo długo się ładują.

Z perspektywy odbiorcy, publikacje i ogłoszenia są łatwo dostępne. Jedna z badanych osób postulowała, aby osoby, które publikują ogłoszenia lub innego rodzaju treści na portalu, obowiązkowo opatrywały je tytułami – co według badanego nie zawsze ma miejsce, a zdecydowanie ułatwia poszukiwanie pożądanych treści.

(8) Osoby, które piszą artykuły nie dodają tytułów. To już jest problem, bo wiadomo, że nie chcę czytać wszystkiego (...), a jeżeli nie ma tytułu, to nie do końca jestem zainteresowana tym, żeby tam wchodzić i to czytać.

Ogólna ocena łatwości nawigacji na portalu eRPES.pl oraz jego obsługi wypadła pozytywnie. Badani uznali narzędzie za intuicyjne, domyślne, dobrze opracowane. Kwestia kolorystyki oceniana była różnie – niektórzy uznawali ją za odpowiednią, w opinii innych – kolory, szczególnie wykresów, są zbyt mało wyraziste. Można uznać, że jest to kwestia gustów użytkowników, nie zgłaszano bowiem szczególnych trudności w odczytywaniu wizualizacji wskaźników.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

(11) Myślę, że jest tak, przejrzysty, intuicyjny, jest ok kolorystycznie. (...) nie mam trudności generalnie.

(12) Ta strona powinna być troszkę bardziej kolorowa.

Zarówno część informacyjna, jak i diagnostyczno-analityczna portalu uznane zostały za zrozumiałe i czytelne. W odniesieniu do poleceń i komunikatów – badani oczekiwali by wprowadzenia słowniczka stosowanych pojęć – branżowych oraz związanych z projektem, który byłby użyteczny dla osób niezwiązanych z sektorem ekonomii społecznej.

(11) Brakuje mi tu słowniczka, bo jeżeli mówimy o jakichś tam danych (...), to chciałabym do końca wiedzieć o co chodzi. Jeżeli mówimy grupa docelowa, to co mamy na myśli na przykład. Było sporo takich wątpliwości, które miałam.

Posługiwanie się portalem eRPES.pl jako zalogowany użytkownik z reguły nie przysparzało „testerom” trudności. W przypadku jakichkolwiek wątpliwości dużą pomocą okazywały się spotkania szkoleniowe, a także materiały instruktażowe. W przypadku ich braku w procesie upowszechniania produktu, należałoby zamieścić polecenia dotyczące wypełniania danych w ankietach, a także opatrywać wskaźniki legendami, odnośnikami, aby użytkownicy nie mieli żadnych wątpliwości, jakie informacje należy wprowadzać.

Problematyczne okazało się pozyskiwanie niektórych danych przez podmioty ekonomii społecznej. Z jednej strony kłopoty wynikały z nieadekwatności niektórych danych do zakresu działania PES. Z drugiej – oczekiwane informacje nie zawsze były dostępne dla użytkowników. Ze względu na szeroką paletę różnorodnych danych wymaganych od osób, które logują się na portalu, należałoby wypracować możliwie najbardziej uniwersalny system ich pozyskiwania oraz udostępniać użytkownikom listę dokumentów, które powinni przygotować, przystępując do pracy z narzędziem.

(11) Na przykład mamy (...) ilość godzin szkoleń. Nie jestem w stanie do wszystkiego dojść.

(13) Fajnie by było, gdyby się pojawiała informacja przed rozpoczęciem korzystania, jakie dane trzeba przygotować. (...) po prostu trzeba mieć ileś danych przygotowanych, żeby to nie zajmowało dużo czasu, ale żeby też nie powodowało takiego dużego znudzenia, że za każdym razem (...) muszę gdzieś szukać danych.

Duże znaczenie w ułatwieniu użytkownikom korzystania z portalu eRPES.pl wraz z immanentnym narzędziem diagnostyczno-analitycznym miało – w opinii badanych – uczestnictwo w spotkaniach szkoleniowych. Wśród „testerów” dominuje przekonanie, że były one użyteczne, dobrze zorganizowane i efektywne. Dzięki łączeniu formy dyskusji oraz ćwiczeń w zakresie korzystania z narzędzia diagnostyczno-analitycznego, uczestnicy w szybki i łatwy sposób rozwiewali wątpliwości merytoryczne związane z udziałem w projekcie.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

(2) Ale tak, one [spotkania] (...) były pomocne . Ponieważ mogliśmy wymienić między sobą spostrzeżenia. Zupełnie inaczej się rozmawia patrząc sobie w oczy niż pisząc na portalu i czekając aż ktoś ewentualnie dzisiaj się zaloguje i nam odpowie. (...) Oczywiście osoby, które prowadziły spotkania w naszym przypadku (...) bardzo fajnie do tego podeszły, bo mogliśmy sobie usiąść, porozmawiać, powiedzieć swoje uwagi i te uwagi poniekąd zrozumieli i chcieli zastosować .

Preferowana formą tego rodzaj spotkań jest seminarium, dyskusja oraz ćwiczenia – pojmowane jako wspólne wypełnianie narzędzia i analiza poszczególnych elementów portalu, w gronie „testerów” i przedstawicieli Projektodawców.

(3) Ta wymiana informacji to jest bardzo ważne. Oprócz tego sam instruktaż osoby, która [by] nam po prostu mówiła, gdzie co trzeba jak wprowadzić i jakie z tego uzyskamy informacje, jeżeli będziemy mieć tą bazę danych. Więc to jest proste. Ale sam kontakt z innymi, którzy to wprowadzali był bardzo ważny.

W związku z trudnościami w samym pozyskiwaniu niezbędnych danych, użytkownicy zaproponowali wprowadzenie podczas szkoleń tematu wspólnego wypracowywania metodologii pozyskiwania informacji niezbędnych do posługiwania się narzędziem.

(3) Wydaje mi się, że na początku takiego szkolenia trzeba by było opracować (...) system skompletowania bazy danych.

Także materiały instruktażowe – instrukcja oraz raport metodologiczny uznano za czytelne i pomocne. Instrukcja cieszyła się lepszą opinią badanych, którzy uznali ją za przemyślaną i zrozumiałą.

(2) Instrukcja jest fajnie czytelna (...). Jest pomocna, bo jest ładnie okienkami rozrysowana. Czyli nawet laik, który zupełnie się na tym nie zna, według opisów, które tam są, jak najbardziej poradzi sobie z obsługą tego narzędzia.

Choć pojawiła się sugestia, że warto byłoby wzbogacić ją o ilustracje – zdjęcia, *print screen*'y całego procesu wprowadzania danych jako zalogowany użytkownik. Tego rodzaju uzupełnienia byłyby szczególnie istotne w przypadku braku możliwości organizacji spotkań szkoleniowych dla użytkowników portalu lub braku forum, pozwalającego na wymianę pytań i odpowiedzi między użytkownikami a przedstawicielami Projektodawcy.

Raport metodologiczny został napisany przy użyciu zbyt specjalistycznego języka, trudnego w odbiorze.

(13) B: A raport metodologiczny? (...)

O: Powiem szczerze, że nie dałam rady go przeczytać.(...) to bardzo naukowy język...

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Przedstawiciele instytucji testujących produkt poddali ocenie także rzetelność i jakość informacji, danych i wskaźników publikowanych zarówno w części informacyjnej jak i diagnostyczno-analitycznej portalu.

Szczególnie korzystnie oceniono jakość i rzetelność danych udostępnianych w części informacyjnej eRPES.pl. Ogólna ocena jakości i rzetelności danych, wskaźników oraz indeksów generowanych w ramach części analityczno-diagnostycznej portalu również była pozytywna. Niektórzy badani wyrazili jednak obawę przed niefrasobliwym wprowadzaniem niepopartych faktami danych przez zalogowanych użytkowników. Może to prowadzić do zafałszowania wskaźników. Również popełnianie przez użytkowników błędów we wprowadzaniu danych, mylne interpretacje poleceń mogą negatywnie rzutować na skuteczność narzędzia. Należy jednak zwrócić uwagę, że niektórzy rozmówcy jednak uważają, że problem ten nie występuje lub nie jest istotny. Pozytywnie na jakość i rzetelność danych wpływa zaangażowanie użytkowników, ale także liczne wyjaśnienia i wskazówki publikowane na stronie internetowej.

(9) Można wprowadzać wszystko, bo nie ma nigdzie żadnej klauzuli, że muszą to być prawidłowe, czy zgodne z prawdą [dane].(...) ktoś może chcieć się pokazać z lepszej strony...

(8) Wiadomo, że jak ktoś tam farmazony nawypisuje, to już sam portal nie może być za to odpowiedzialny. Ale myślę, że jednostki, czy w ogóle podmioty, które są tam zapisane, to wypisują... raczej prawdziwe dane. Więc myślę, że jest rzetelne to narzędzie. Jakość... raczej też.

Niekorzystnie na rzetelność wskaźników wpływa również nieadekwatność niektórych danych względem specyfiki działania części podmiotów ekonomii społecznej. Niektóre pożądane w portalu informacje nie mają zastosowania w przypadku części użytkowników. Wówczas – dowolna interpretacja nieadekwatnych zapytań może przyczyniać się do błędnych obliczeń.

W odpowiedzi na wspomniane wątpliwości, badani zaproponowali rozwiązania, które w ich opinii mogą zwiększyć pewność wysokiej jakości danych i wskaźników. Warto byłoby wprowadzić funkcję moderatora, weryfikującego i służącego pomocą przy wprowadzaniu danych

(12) Moderator, żeby z każdą instytucją, która się wpisuje, kontaktował się też po prostu telefonicznie (...) i o tym narzędziu porozmawiał.

Pomimo uwag lub sugestii zmian ze strony przedstawicieli podmiotów testujących, badani pozytywnie oceniali portal eRPES.pl pod względem przejrzystości, łatwości obsługi, jakości i rzetelności danych oraz użyteczności materiałów instruktażowych. Można uznać zatem, że innowacja pozytywnie wpisuje się w kryterium oddziaływania. Łatwość dostępu do narzędzia jest ograniczona dla osób spoza grona testerów przede wszystkim ze względu na brak rozpowszechnionej wiedzy na jego temat

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

oraz założenia etapu testowania. Okazuje się zatem, że podstawowym kryterium upowszechnienia produktu jest jego promocja, w szczególności w środowisku osób i podmiotów zaangażowanych w funkcjonowanie sektora ekonomii społecznej. **Badani zarekomendowali następujące sposoby upowszechnienia wiedzy na temat portalu:**

- **mailowy kontakt projektodawców z potencjalnymi użytkownikami (podmiotami ekonomii społecznej, jednostkami administracji publicznej etc.),**
- **publikowanie informacji o projekcie na stronach internetowych zaangażowanych podmiotów ekonomii społecznej, a także instytucji wspierających rozwój sektora.**

Kryterium adekwatności, użyteczności – przystawalność projektu do potrzeb grup docelowych

Aby ocenić produkt po fazie testowej, pod kątem kryterium adekwatności oraz użyteczności i skuteczności, użytkownikom testującym portal eRPES.pl zadano pytania o oczekiwania związane z rozwojem sektora ekonomii społecznej. Niżej wymieniono wszystkie potrzeby dotyczące ekonomii społecznej, jakie wskazywali badani:

- **Kwestie legislacji, modyfikacji przepisów regulujących funkcjonowanie sektora.**

Przed przedstawicielami podmiotów ekonomii społecznej stoi konieczność bieżącej analizy, w opinii badanych - często zmieniających się zapisów prawnych dotyczących sektora ekonomii społecznej, a także aktualizacji wiedzy biznesowej. W związku z tym, część rozmówców wspominała problemy z niejednołitymi przepisami określającymi działalność podmiotów ekonomii społecznej lub ich niejednoznaczną interpretacją. Niespójność regulacji utrudnia wypracowanie wspólnych dla sektora, efektywnych sposobów działania i zarządzania.

(1) W ramach rehabilitacji zawodowej prowadzę działalność wytwórczo-usługową i to jest wiedza już specyficzna dla każdego. (...) moja działalność gospodarcza jest narzędziem, a nie celem. Ale żeby to narzędzie działało skutecznie - to ono musi działać biznesowo. (...) Więc na przykład sama działalność wymaga takiej samej wiedzy jak ma ktoś prowadzący firmę. Oprócz tego trzeba śledzić (...)

B: Legislację, tak jak już Pan powiedział, przepisy.

O: Często się zmieniające. Ale chciałem powiedzieć, bardzo często wykluczające się nawzajem...

Kluczowa jednak potrzeba wymieniana w rozmowach z przedstawicielami różnego rodzaju podmiotów (zakładów aktywności zawodowej, powiatowych urzędów pracy, klubów integracji społecznej, spółdzielni socjalnych, warsztatów terapii zajęciowej) dotyczy obszaru legislacji, a także warunków współpracy PES oraz jednostek administracji publicznej.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rozmówcy wspominali o nagminnym nieuwzględnianiu „klauzuli społecznej”¹⁶ w procesie wyboru wykonawców w ramach zamówień publicznych. Nieuwzględnianie wspomnianej „klauzuli” w opinii badanych wynikać może z braku wiedzy urzędników odnośnie możliwości jej stosowania lub braku przyzwolenia na jej stosowanie, być może również z obaw przed angażowaniem nieznanych podmiotów na niestandardowych zasadach do realizacji celów publicznych. **Można zatem uznać, że oprócz zmian legislacyjnych istotne jest upowszechnienie informacji o warunkach działania ekonomii społecznej wśród jednostek administracji publicznej oraz promowanie sektora ekonomii społecznej.**

(5) Szczerze mówiąc jest ona [klauzula społeczna] tak pomijana przez instytucje w całej Polsce, że jeszcze nie słyszałem o tym, żeby któraś spółdzielnia wygrała przetarg korzystając z tej klauzuli.

- **Zakres i dostęp do wiedzy związanej z funkcjonowaniem sektora ekonomii społecznej**

Użytkownicy poziom powszechnej wiedzy dotyczącej sektora ekonomii społecznej oceniają jako stosunkowo niski – zarówno w środowiskach niezwiązanych z sektorem, jak również wśród przedstawicieli jednostek publicznych lub przedsiębiorców.

Ograniczona znajomość specyfiki funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej nie sprzyja rozwojowi sektora. Małe rozpowszechnienie wiedzy specjalistycznej z zakresu zarządzania podmiotami ekonomii społecznej oraz aktywizacji osób wykluczonych w ramach ekonomii społecznej przyczynia się do niepełnego wykorzystania potencjału PES. Problemem jest dostrzegany przez część badanych brak pełnych kwalifikacji wśród niektórych przedstawicieli sektora ekonomii społecznej. Mowa tu w szczególności o kwalifikacjach biznesowych, ale także związanych z prawnymi uwarunkowaniami funkcjonowania PES, którymi w ograniczonym stopniu dysponują aktywizowane osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Dlatego wśród potrzeb związanych zarówno z obszarem wiedzy dotyczącej ekonomii społecznej, jak i zarządzaniem PES, badani wymieniali m.in. specjalistyczne szkolenia, czy procedury ochronne dla aktywizowanych osób. **Badani wśród rozwiązań skierowanych do ogółu społeczeństwa wskazywali kampanie promocyjne. W celu podnoszenia wiedzy osób zaangażowanych w sektor ekonomii społecznej - sugerowano popularyzację stosownych szkoleń i spotkań teoretycznych, a także uruchamianie procedur ochronnych dla aktywizowanych osób.**

(8) Może coś w stylu kampanii reklamowej, która by pokazała, że osoby (...) zagrożone wykluczeniem społecznym, to nie są tylko alkoholicy, czy osoby po odbyciu kary więziennej, co odstraszyło kilka potencjalnych firm.

¹⁶ Klauzula społeczna odnosi się do prawa zamówień publicznych, umożliwia stosowanie przez zamawiającego preferencji dotyczących wykonawców, którzy stosują instrumenty wspomagające pracowników, w szczególności należących do grup wykluczonych z rynku pracy.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

(13) Pracownicy ośrodków wsparcia ekonomii społecznej powinni się charakteryzować przynajmniej średnią wiedzą, jak nie wysoką, na temat podstawowych aktów prawnych i tego, jak wygląda ekonomia społeczna w danym subregionie. Natomiast ja bym bardziej oczekiwała skanalizowania tego w specjalistycznych szkoleniach.(...) Być może (...) brakuje czasami takiej specjalistycznej wiedzy (...) na przykład z crowdfundingu , fundrisingu.

(15) Idealnie by było, gdyby każdy z zarządzających spółdzielnią socjalną miał jakiegokolwiek podstawy prowadzenia działalności gospodarczej, [podstawy] marketingowe, (...) umiejętności. Przede wszystkim wiedza. Bo trudno mi uwierzyć w to, aby pięć osób, które założą spółdzielnię socjalną, które nigdy nie miały do czynienia z działalnością gospodarczą, są trwale bezrobotne, potrafiło (...) poruszać się po obszarze.

Brak wystarczającej wiedzy o rodzajach podmiotów ekonomii społecznej i ich możliwościach działania wśród przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego stanowi istotną przeszkodę w nawiązywaniu relacji PES i JST, a także w wypracowywaniu efektywnych procedur współpracy. Z kolei w odniesieniu do przedsiębiorców, ograniczona orientacja w zagadnieniach ekonomii społecznej utrudnia odnalezienie korzyści w nawiązywaniu współpracy z podmiotami ekonomii społecznej. **Badani zarekomendowali w związku z tym działania edukacyjne skierowane do przedstawicieli komercyjnej działalności gospodarczej, które powinny być skupione zarówno na wskazywaniu korzyści finansowych związanych ze wsparciem PES, jak i prestiżu wynikającego z zarządzania firmą w sposób uwzględniający troskę o otoczenie społeczne.**

(2) Nie mają wiedzy na temat stricte zakładu aktywności zawodowej. Nie wiedzą, co to jest. Fajnie by było, żeby może organizować więcej spotkań właśnie między takimi instytucjami (...) przede wszystkim szkoleń. Dzwoniąc do PCPRu, czy do GOPSu, czyli do instytucji, która przede wszystkim powinna wiedzieć kim my jesteśmy, naprawdę na początku nie mieli zielonego pojęcia.

• Rodzaj pożądanych informacji na temat podmiotów ekonomii społecznej

W wypowiedziach badanych pojawiły się informacje świadczące o zapotrzebowaniu na możliwie jak najbardziej kompletną, regularnie aktualizowaną bazę podmiotów ekonomii społecznej, wraz z kontaktami i informacjami o zakresie działalności. Tego rodzaju katalog byłby użyteczny jako źródło informacji o potencjalnych partnerach współpracy – dla podmiotów ekonomii społecznej, a także instytucji publicznych.

(12) Najlepiej jakby takie informacje można było uzyskać z jednego miejsca, czy też strony internetowej, czy też folderu wydawanego (...) przynajmniej raz na rok, (...) wiadomo powstaje bardzo dużo tych podmiotów teraz (...). Może nawet raz na pół roku by się przydały aktualizacje.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

ROPS
Regionalny Ośrodek
Polityki Społecznej
Województwa Śląskiego

IPiSS
INSTYTUT PRACY I SPRAW SPOŁECZNYCH

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

(4) B: Jakby Pani chciała, żeby to wyglądało?

O: W jednym miejscu zebrane wszystkie na przykład spółdzielnie socjalne. (...) i informacje o tej spółdzielni, co ona robi.

- **System współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego**

Jak wspomniano, ze względu na ograniczony zakres wiedzy o podmiotach ekonomii społecznej, jakim dysponują pracownicy jednostek samorządu terytorialnego oraz początkową fazę rozwoju sektora w Polsce, brakuje efektywnych procedur współpracy administracji publicznej oraz PES. Procedury te powinny zostać wypracowywane na poziomie systemowym – regionalnej i lokalnej polityki społecznej, traktującej działalność podmiotów ekonomii społecznej jako alternatywne rozwiązanie dla wsparcia finansowego osób zagrożonych wykluczeniem.

(13) Chciałabym, aby samorządy i podmioty, które mogą tworzyć ekonomię społeczną bardziej zaangażowały się w rozwój ekonomii społecznej na tym poziomie, aby... widziały, że ma to sens, że jest to pewna alternatywa dla płacenia zasiłków tak, że lepiej być może dać tą przysłowiową wędkę niż po prostu komuś zapłacić.

System współpracy powinien zostać również ukształtowany na poziomie jednostkowym – poszczególnych urzędów i podmiotów. W opinii badanych brakuje forów konsolidujących środowisko, stanowiących punkt wyjścia do bezpośrednich, semiformalnych relacji, nieobwarowanych procedurami.

(11) Myślę, że to jest taki plus tego narzędzia, że jednak podczas... projektu, dużo ludzi poznało się w sposób bezpośredni, co daje...(…) łatwość (...) w kontakcie i współpracy, bo za tym idzie konkretny człowiek, a nie tylko napis.

- **Płaszczyzna współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego lub podmiotami rynkowymi a podmiotami ekonomii społecznej**

Podmioty ekonomii społecznej potrzebują współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego, a także przedsiębiorstwami. Wśród zagadnień wymagających wspólnego wypracowania wraz z jednostkami administracji publicznej, wyróżniano poprawę komunikacji w zakresie kwestii finansowych, zaplanowanie wspólnych rozwiązań w odniesieniu do pomocy dla podmiotów ekonomii społecznej, które wymagają dotacji.

(6) Na pewno wsparcie samorządu, wsparcie władz samorządowych, zrozumienie i większe zainteresowanie. To jest też troszkę tak, że podmioty ekonomii społecznej (...), ich funkcjonowanie generuje koszty dosyć duże. I tutaj jest potrzebne wsparcie samorządu w celu zapewnienia ciągłości funkcjonowania tych podmiotów, ...

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Badani wspominali jednak, że nie tylko wsparcie finansowe stanowi potencjalny obszar komunikacji JST oraz PES. Istnieje zapotrzebowanie na holistyczną współpracę, na zasadzie wymiany doświadczeń, szkoleń, porad.

(8) Moim zdaniem nie ma takiej współpracy, przynajmniej w naszej okolicy. Jednostki samorządu terytorialnego - zerowa współpraca. To na pewno bym chciała zmienić (...).

B: Wspierać, (...)?

O: (...) nie chodzi nawet o wsparcie jakieś finansowe (...), tylko po prostu chcielibyśmy czasem nawiązać współpracę. Mamy pomysł na fajny produkt, który mógłby promować, nie dość że nasze miasto, to jeszcze i spółdzielnię i w ogóle naszą współpracę. A nie ma ze strony jednostek samorządu terytorialnego...

B: Odpowiedzi...

Podobnie, w odniesieniu do przedsiębiorstw, istnieje potrzeba współpracy polegającej na wymianie wiedzy, doświadczeń, wsparciu merytorycznym dla podmiotów ekonomii społecznej.

(3) Jak potrzebujemy jakąś darowiznę, mamy jakiś cel, to oni bardzo chętnie. Ale sami nie wchodzi w to, nie pomagają nam jakoś tak... pomagają nam finansowo lub rzeczowo (...). Może by było fajniej jakiejś współpracy, doradztwa (...).

- **Procedury i potrzebne obszary współpracy pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej**

Podobnie, jak w odniesieniu do współpracy pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej a jednostkami administracji publicznej oraz przedsiębiorstwami, w zakresie kooperacji wewnątrz sektora również potrzebne jest wypracowanie efektywnych, stosownych procedur. Również w tym przypadku badani preferują jak najmniej sformalizowane relacje – najlepiej bezpośrednio. Zidentyfikowano więc potrzebę występowania elementu inicjującego tę współpracę.

(2) To powinna być bardziej zacieśniona [współpraca]. Powinno być więcej szkoleń, spotkań, wymiana informacji (...). Myślę, że ta współpraca powinna zupełnie inaczej wyglądać. (...) gdybyśmy wymieniali między sobą informacje, (...) wypracowali jakiś system. (...) w ramach współpracy dostała[bym] od nich (...) wykaz osób niepełnosprawnych (...) i [informację], że te osoby są chętne do podjęcia zatrudnienia.

Badani dostrzegają również potrzebę ujednolicenia sposobów działania poszczególnych PES, a także przepisów, które go określają.

(13) Ale bym też oczekiwała (...) zintegrowania środowiska poprzez wymianę... stałe wymiany informacji, poprzez pewnego rodzaju ujednolicenie sposobów działania i tak dalej.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Porównując potrzeby i oczekiwania, wymieniane przez badanych z diagnozowanymi na potrzeby projektu *Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna* można zauważyć, że są one kompatybilne. W ramach raportu „*Sektor ekonomii społecznej w województwie śląskim: analiza zebranego materiału empirycznego na podstawie danych zastanych*” zauważono następujące potrzeby:

- „*niedostosowanie profilu PES w województwie śląskim do rynkowych nisz oraz potrzeb społecznych*” – jest to problem, który wiąże się m.in. z opisywanymi przez badanych ograniczeniami w zakresie współpracy JST oraz PES, dotyczącej rozwiązywania problemów społecznych;
- „*ograniczona formalnymi kryteriami współpraca PES i JST*” – jest to czynnik, o którym wspominali badani przedstawiciele instytucji testujących produkt podczas wywiadów przeprowadzonych na potrzeby niniejszej ewaluacji;
- „*zarządzanie PES oparte o intuicyjne metody, nieoparte analizą rzetelnych danych lub regularnymi badaniami*” – badani podczas rozmów wskazywali na niedostatki w zakresie informacji na temat sektora ekonomii społecznej. Wśród osób zaangażowanych w pracę instytucji aktywizujących zauważono luki w zakresie wiedzy specjalistycznej i orientacji w niektórych uwarunkowaniach prawnych regulujących funkcjonowanie PES;
- „*brak spójnych kryteriów oceny pracy PES*” – istnienie tej trudności potwierdzili badani w odniesieniu do legislacyjnych uwarunkowań funkcjonowania sektora.

Można zatem uznać, że założenia projektu są adekwatne do realnych potrzeb osób, które miały kontakt z narzędziem w fazie testowania.

Użyteczność – zakres realizowanych potrzeb za pośrednictwem portalu

Po ustaleniu zakresu potrzeb, rozmówcy zapytani zostali o możliwość ich realizacji przez portal eRPES.pl wraz z narzędziem analityczno-diagnostycznym. Poniżej zaprezentowano kompletną listę funkcji, które według badanych spełnia produkt oraz które wymieniane były podczas szesnastu rozmów z „testerami”. Zestawione zostały one ze zdiagnozowanymi wyżej potrzebami i oczekiwaniami, wymienianymi przez rozmówców na wcześniejszym etapie wywiadów. Tabela 4 pokazuje, że produkt jest użyteczny z punktu widzenia „testerów”.

Tabela 4. Adekwatność funkcji narzędzia względem potrzeb użytkowników.

Funkcje portalu eRPES.pl	Zaspokajane potrzeby
Funkcja informacyjna wiąże się z możliwością pozyskania informacji na temat funkcjonowania sektora ekonomii społecznej – zarówno dzięki analizom dostępnym za pośrednictwem narzędzia, jak i danym dostępnym w części informacyjnej portalu eRPES.pl. Jako baza danych o spektrum podmiotów tworzących sektor ekonomii społecznej. Choć także w przypadku tej funkcji	• Zapotrzebowanie na możliwie jak najbardziej kompletną, regularnie aktualizowaną bazę podmiotów ekonomii społecznej;

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

pogląd o rozmiarze wartości informacyjnej narzędzia różnicuje się wśród badanych <i>(5) Tam jest szereg informacji na temat instytucji, podmiotów ekonomii społecznej (...). To jest bardzo przydatne na przykład w przypadku instytucji, które piszą projekty do analizy, bo mają z miejsca wyszczególnione konkretne działania, które śmiało można później wykorzystać. Tak samo do różnego rodzaju publikacji. Dla spółdzielni socjalnych albo innych podmiotów, które dopiero powstają, żeby zobaczyć co je tak naprawdę czeka. W kwestii finansowej start, pierwszy miesiąc, jak to wygląda półrocze, pierwszy rok.</i>	• Potrzeba podniesienia świadomości dotyczącej funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej wśród ogółu społeczeństwa oraz przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego i instytucji, które mogą współpracować z podmiotami ekonomii społecznej.
Funkcja analityczna pozwala dokonywać porównań pomiędzy poszczególnymi podmiotami ekonomii społecznej, a także oceny zmiany stanu wybranego podmiotu ekonomii społecznej na przestrzeni czasu trwania projektu. <i>(7) Poza tym ułatwiłby porównywanie ze sobą spółdzielni. To zawsze porównywanie jest takie. Oni coś robią, a my na przykład te wskaźniki, te wykresy mamy gorsze.</i> Niektórzy badani podkreślali jednak, że porównanie możliwe jest w ograniczonym zakresie – ze względu na duże zróżnicowanie specyfiki poszczególnych rodzajów PES. Powodem ograniczonych możliwości porównań z zastosowaniem narzędzia, w opinii niektórych badanych, są także zbyt mało szczegółowe wskaźniki. <i>(2) Jak możemy podać procent przychodów spoza podmiotów publicznych, podać w całości? Jest taki punkt w ankiecie. Nie byłam w stanie podać. Jest to wszystko kwestia orientacyjna. (...). Ja podam zupełnie inne kwoty niż poda to zakład ogrodniczy, czy pralnia.</i> Można sądzić jednak, że po uwzględnieniu wszystkich szczegółowych oczekiwań każdego z podmiotów ekonomii społecznej, trudno byłoby wypracować zestaw uniwersalnych wskaźników, umożliwiających porównania.	• Potrzeba ujednolicenia działalności PES; • Potrzeba współpracy polegającej na wymianie wiedzy, doświadczeń, wsparciu merytorycznym dla podmiotów ekonomii społecznej – pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej, a także z jednostkami samorządu terytorialnego.
Funkcja komunikacyjna, wymiany informacji pomiędzy zalogowanymi użytkownikami portalu eRPES.pl, zaangażowanymi w jego współtworzenie. <i>(10) Druga kwestia może być taka, że poprzez rejestrację na przykład ... WTZ, czy CISów właśnie, mogą one (...) ułatwiać sobie kontakt w lokalnym... ale też w ogólnopolskim nawet wydaniu. I wspólnie wyprowadzać jakieś inicjatywy (...) jest propozycja jakichś zmian i wtedy się można odnieść i się przedyskutuje.</i>	• Potrzeba wypracowania efektywnych, stosownych procedur współpracy pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej, a także z jednostkami samorządu terytorialnego i przedsiębiorstwami.

Źródło: opracowanie własne.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Skuteczność – relacja między oddziaływaniem produktu w fazie testowania a celami projektu

Niniejszy rozdział stanowi uszczegółowienie zaprezentowanej w tabeli 4. konfrontacji doświadczeń badanych w zakresie stosowania narzędzia w fazie testu z problemami, które stanowiły punkt wyjścia do sformułowania celów projektu. Poniżej wymieniono płaszczyzny – korespondujące z celami wprowadzania innowacji – w kontekście których „testerzy” oceniali narzędzie, wraz z opiniami badanych :

1. Oddziaływanie produktu na wzrost wiedzy o stanie sektora ekonomii społecznej, warunkach funkcjonowania PES, ich obszarze działania i potencjale rozwojowym (funkcja informacyjna).

Mimo zróżnicowania doświadczeń użytkowników portalu, pozytywna ocena wpływu procesu testowania na orientację w zakresie sektora ekonomii społecznej zdominowała poglądy badanych. Z wywiadów wynika, że portal przede wszystkim może dostarczać wiedzy o strukturze sektora ekonomii społecznej, o rodzajach podejmowanej w jego ramach działalności. Niektórzy badani przyznali także, że dostarcza wiedzy „praktycznej” wynikającej ze wskaźników oceny PES.

(16) Ja miałam tylko wiedzę na temat funkcjonowania spółdzielni socjalnej i ogólnie wiedzy na temat tego, co to jest ekonomia społeczna. Natomiast tutaj trochę się dowiedziałam o specyfice innych podmiotów ekonomii, o warsztatach terapii zajęciowych, o centrach integracji społecznej, czy klubach integracji - czym się zajmują. Tak że na pewno poszerzyło [to] moją wiedzę.

(5) Miałem do czynienia wcześniej tylko z teorią, jeżeli chodzi o zakładanie spółdzielni socjalnej, w ogóle o te aspekty prawne i tak dalej. Teraz mam już do czynienia z praktyką poprzez to testowanie, forum i tak dalej, wymieniliśmy się doświadczeniami na przykład z podmiotami ekonomii społecznej.

Jednak warunkiem poszerzania wiedzy użytkowników narzędzia jest szerokie jego upowszechnienie – tak, aby publikowane informacje były bogate, a wskaźniki bazowały na jak najliczniejszych próbach.

Wśród badanych pojawiały się również wątpliwości odnośnie możliwości zbudowania rzetelnej wiedzy na temat sektora ekonomii społecznej na podstawie portalu. Ich powodem jest opinia o nieadekwatności części danych, na podstawie których wyliczane są wskaźniki, względem specyfiki niektórych podmiotów ekonomii społecznej. Jest to problem, który ujawnił się już na poziomie analizy treści stron internetowych. Zdaniem uczestników testowania ważna jest również sprawna obsługa merytoryczna i techniczna narzędzia.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

(6) Żeby to było skuteczne, to muszą być takie dane w tym narzędziu, które są dla mnie ważne i istotne z mojego punktu widzenia i które ja mogę wykorzystać. A nie tylko takie, które są w tej chwili powpisywane, bo coś trzeba było tam wpisać i jakiś punkt zaczepienia przyjąć.

Użytkownicy wielokrotnie zaznaczali również, że oprócz sprawnie działającego narzędzia analityczno-diagnostycznego duże znaczenie dla możliwości podnoszenia wiedzy ma część informacyjna portalu. W procesie testowania była ona raczej pomijana przez przedstawicieli instytucji testujących. W opinii badanych powinna jednak zawierać liczne, na bieżąco aktualizowane odniesienia do artykułów, ogłoszeń czy aktów prawnych, które pozwolą zdobyć ogólną orientację w specyfice ekonomii społecznej. Aktualnie bowiem dostęp do tego rodzaju wiedzy jest zbyt mały.

(1) Poza tym narzędziem, to musi być rozbudowany sam portal, jest to zbudowanie strony, która będzie najważniejszym miejscem zdobywania informacji, ale również i forum dla sektora ekonomii społecznej.

(5) Mogą pojawić się później na narzędziu, (...) informacje dotyczące realizacji programów unijnych z jakichś tam działań.

2. Oddziaływanie produktu na efektywność analizy ekonomicznej, budowania strategii rozwoju oraz mechanizmów konkurencji rynkowej właściwych dla PES (funkcja analityczna).

Badani zostali zapytani o to, czy użytkowanie portalu wraz z narzędziem może pomóc podmiotom ekonomii społecznej w prowadzeniu systematycznej diagnozy struktury oraz nasilenia problemów społecznych występujących lokalnie. Rozmówcy zastanawiali się także nad wpływem stosowania portalu wraz z narzędziem na dostosowanie działalności do nisz rynkowych, lepsze ukierunkowanie profilu działania na rozwiązanie problemów lokalnej społeczności a także efektywniejsze planowanie prac PES.

Na etapie testowania wśród przedstawicieli instytucji testujących dominował **krytyczny pogląd odnośnie skuteczności produktu na wspomnianym obszarze**. Argumenty, którymi badani uzasadniali sceptycyzm to:

- niedostosowanie narzędzia do identyfikowania nisz rynkowych, specyficznych dla różnych rodzajów podmiotów ekonomii społecznej, ze względu na zbyt ogólny charakter prezentowanych danych i informacji;

(13) Myślę, że to jest może niedostosowanie do nisz rynkowych.

- dobór grup użytkowników (JST oraz PES) nie pozwala, w opinii badanych, na wychwycenie informacji np. na temat struktury beneficjentów sektora ekonomii społecznej, a także diagnozowania ich potrzeb;

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

(3) Ojciec przyszedł do nas, prosząc nas, żebyśmy po prostu zrobili mu warsztaty. Zainteresowani byliśmy (...) i właśnie tutaj zaczął się ten problem, że nie mogliśmy nigdzie dostać z bazy danych osób albo poinformować te osoby. (...) gdyby była taka baza danych, gdybyśmy wiedzieli, to po prostu byłoby to dla nas o wiele prostsze i znaleźlibyśmy te osoby.

- sygnalizowany już wątek nieadekwatności danych, na podstawie których generowane są wskaźniki, względem specyfiki niektórych podmiotów ekonomii społecznej, wiąże się z obawą rozmówców, że narzędzie analityczno-diagnostyczne może dostarczać nieścisłych interpretacji sytuacji PES oraz prowadzić do błędnych wniosków;
- obawa przed niewystarczającą regularnością i systematycznością aktualizacji danych niezbędnych do Kalkulatora Kondycji PES, jak również części informacyjnej portalu. Kluczowym warunkiem prowadzenia efektywnych diagnoz sytuacji społecznej, wpływających na pracę PES jest częsta aktualizacja danych;
- brak ogólnych wskazówek, danych i komunikatów wspomagających działalność PES w części informacyjnej. Część informacyjna wzbogacona o komunikaty o dotacjach, możliwych rozwiązaniach, dobrych praktykach w znacznym stopniu pomogłaby w zarządzaniu PES.

(4) Można by było planować owszem, jeżeli (...) na przykład próbuję powiększyć moją spółdzielnię o kolejnych członków i mam informację, że w danym urzędzie pracy (...) co roku przeznaczają regularnie środki na przystąpienie członków do spółdzielni. Jeśli nie ma takiej informacji, a wiem, że nie ma i nie ma środków, to nie poplanuję dużo.

Pomimo wymienionych wyżej negatywnych argumentów, analiza wywiadów pozwoliła także na wyodrębnienie czynników, które sprzyjają skutecznemu oddziaływaniu portalu eRPES.pl na jakość zarządzania PES:

- podkreślane już kilkakrotnie szerokie rozpropagowanie portalu i pozyskanie jak najliczniejszej grupy użytkowników, według rozmówców, stanowi warunek założenia, że portal wraz z narzędziem może pomóc w zarządzaniu PES, a także w dostosowywaniu ich działalności do nisz rynkowych;

(10) Myślę, że (...) narzędzie będzie funkcjonować, będzie spełniać swoje funkcje, jeżeli się na nim zarejestruje duża liczba PESów.

(14) Dane, które mogą być zawarte w narzędziu spowodują możliwość zorientowania się na temat tych nisz, w których miejscach należałoby poprawić, w których miejscach należałoby zacząć prężniej działać.

Po zrealizowaniu tego uwarunkowania, według „testerów” pojawia się możliwość analizowania bazy PES i JST oraz porównywania wskaźników efektywności poszczególnych podmiotów sektora, a na tej podstawie wytyczania nowych kierunków działania.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

(7) Porównując siebie z inną spółdzielnią na podstawie wykresu, czy danych statystycznych, [możemy] zobaczyć co źle robimy. Czy mamy za mało szkoleń, czy mamy za mało powiedzmy..., co usprawnić? Czy może stronę internetową rozszerzyć? Te wiadomości są umieszczone w narzędziu.

- uwzględnienie w ramach narzędzia analityczno-diagnostycznego dłuższego horyzontu czasowego pozwala na porównywanie wskaźników dla wybranych PES w poszczególnych latach. Na podstawie takich porównań użytkownicy mogą ocenić szybkość rozwoju jednostki oraz obszary, które wymagają dopracowania lub też dotacji;

(16) Można by wtedy nawet dynamikę śledzić [tych PES], które się rozwijają, (...) w jakim kierunku, jeśli chodzi o formę organizacyjną, idzie ta ekonomia. Jeżeli się w jakimś okresie pojawi ileś podmiotów nowych, a któreś tam będą likwidowane, to na pewno będzie to jakaś informacja na temat tego, w jakie podmioty wchodzić.

Istotną obserwację poczynili badani odnośnie sposobu, w jaki stosowanie portalu wraz z narzędziem może wpłynąć na zmianę kierunku, czy dostosowanie profilu działania PES do potrzeb społecznych lub nisz rynkowych. Funkcją produktu jest pobudzanie użytkowników do poszukiwań w zakresie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej, poprzez identyfikowanie obszarów problematycznych. W uproszczeniu, produkt odpowiada na pytanie: *czy coś jest nie tak?* Na pytania: *co jest nie tak? Dlaczego?* Użytkownik musi odpowiedzieć sam, zagłębiając się w zagadnienia ekonomii społecznej.

(1) To narzędzie pomaga zdiagnozować (...) moje słabe i silne strony w porównaniu z innymi podmiotami ekonomii społecznej (...), w tym obszarze, w którym ja działam. (...) już to jest wartością samą w sobie bardzo ważną, dlatego że ono każe mi zwrócić uwagę na te obszary, gdzie ja sobie średnio radzę. (...). To narzędzie było jakby katalizatorem tych wszystkich dalszych analiz, dalszych działań, które powinienem podjąć, ażeby sobie na to pytanie odpowiedzieć, rozwiązać problem, na który wskazało to narzędzie. Natomiast samo narzędzie, tak samo jak mi nie znajdzie roboty, nie podpowie co ja mam zrobić, może zmienić działalność...

3. Oddziaływanie produktu na usprawnienie współpracy pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej, administracji publicznej oraz rynkowymi, jak również w obrębie sektora ekonomii społecznej (funkcja komunikacyjna);

Obok funkcji polegającej na podnoszeniu wiedzy lub rozeznania użytkowników w zakresie funkcjonowania sektora ekonomii społecznej, wpływ korzystania z portalu eRPES.pl na nawiązywanie merytorycznych kontaktów pomiędzy sektorem ekonomii społecznej a administracją publiczną i/lub podmiotami rynkowymi spotkał się z najmniejszą liczbą negatywnych argumentów.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Badani przeważnie zgadzają się, że użytkowanie portalu eRPES.pl może pomóc we współpracy międzysektorowej. Po raz kolejny realizacja tego potencjału warunkowana jest możliwie pełną próbą zarejestrowanych PES. Listy podmiotów wraz z podstawową charakterystyką, dostępne w części informacyjnej portalu, mogą stanowić bazę potencjalnych partnerów współpracy – zarówno dla jednostek samorządu terytorialnego lub podległych mu instytucji, jak i podmiotów rynkowych.

(10) Można szukać tam partnerów (...) do realizacji jakichś konkretnych działań, gdzie widzimy problem. Piszemy projekt pod problem i szukamy partnera, który by nam pomógł poza instytucją publiczną realizować ten projekt. To w ten sposób nawiązywanie współpracy tak. Ale jeżeli chodzi o jakieś konkretne rozwiązania, to na pewno nie. Nie ma takiej funkcji moim zdaniem w tym narzędziu.

Część analityczno-diagnostyczna dla jednostek zainteresowanych współpracą z podmiotami ekonomii społecznej stanowi podstawę do oceny wiarygodności, efektywności pracy potencjalnych partnerów. Nabycie tego rodzaju wiedzy może, w opinii badanych, ograniczyć obawy związane ze zlecaniem działań lub projektów nieznanym wcześniej podmiotom ekonomii społecznej.

(6) Gdy JST miałby zlecać usługi spółdzielni socjalnej, to może troszkę informacji o tej spółdzielni sobie zasięgnąć. W sensie podjęcia decyzji, czy warto wchodzić we współpracę na przykład z taką spółdzielnią.

Strona internetowa (szczególnie część informacyjna) może pośredniczyć pomiędzy podmiotami sektorów: społecznego, publicznego i prywatnego, w zakresie wymiany informacji o dostępnych pracownikach lub miejscach pracy.

Z perspektywy badanych, zainteresowanie przedsiębiorców portalem i jego możliwościami może okazać się trudne. Aby zaangażowali się oni w funkcjonowanie produktu niezbędna jest szeroko zakrojona akcja upowszechniająca.

(6) Podmioty rynkowe w ogóle nie wiem, czy będą czymś takim zainteresowane bez promocji odpowiedniej. Nie wiem jaką motywację by miały podmioty rynkowe, żeby w ogóle tam zaglądać.

Zgodnie z opiniami „testerów”, w odniesieniu do wsparcia merytorycznej współpracy w obrębie sektora ekonomii społecznej, portal spełnia podobne funkcje jak w przypadku kontaktów między sektorami. Dodatkowym bodźcem do nawiązywania relacji pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej może być udostępnianie, w ramach narzędzia analityczno-diagnostycznego, podstawy do porównań, wzajemnego czerpania z doświadczeń. Już na etapie testowania, fakt wymiany informacji, poszukiwania podobnych danych, wspólnego uczestnictwa w projekcie, był dla przedstawicieli instytucji testujących pretekstem do budowania relacji.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

(1) Konfrontując nas, siłą rzeczy [narzędzie] nas zbliża. bo ja muszę się [czegoś] dowiedzieć. (...) kto to jest, dlaczego tak ma (...)?

(5) Żeby pewne dane wprowadzić, potwierdzić, szukać, kontaktujemy się ze sobą.

Badani wymienili także obszary użyteczności i potencjalnej skuteczności produktu, które jedynie pośrednio korespondują z celami szczegółowymi wdrożenia innowacji:

- dostarczanie wiedzy i informacji sprzyjających pozyskiwaniu dodatkowego finansowania PES, na przykład ze środków Unii Europejskiej;

(14) To w momencie chęci uzyskiwania, czy pisania wniosków (...) i zrobienia diagnozy instytucji i diagnozy społecznej, można by się tym narzędziem posługiwać jako jakąś wykładnią.

- użyteczność portalu, jako narzędzia diagnozy funkcjonowania PES i ich efektywności z punktu widzenia instytucji nadzorujących.

(1) I to narzędzie nie powinno się przeistoczyć w ranking. (...). Ale powinno wskazywać na przykład, gdzie należałoby zwrócić uwagę, gdzie wzmóc kontrolę, szkolenia (...). Tak że nie tylko dla tych, którzy są bezpośrednio w środku, ale również dla tych, którzy kontrolują celowość wydawania środków publicznych. Bo może się okazać, że one są źle wydawane.

Czynniki ograniczające skuteczność i użyteczność – podsumowanie uwag użytkowników dotyczących funkcji portalu eRPES.pl

Badani przedstawiciele instytucji testujących narzędzie wymieniali również oczekiwania, potrzeby, których na etapie testów, w ich mniemaniu, produkt nie zaspokaja. Niektóre z nich wynikają ze specyfiki fazy testowej – angażującej ograniczoną liczbę użytkowników oraz skupiającej uwagę „testerów” przede wszystkim wokół technicznej strony narzędzia analityczno-diagnostycznego. Na niektóre spośród oczekiwań rozmówców portal eRPES.pl może odpowiedzieć po wdrożeniu przez Projektodawców zmian rekomendowanych podczas wywiadów z „testerami”. Poniżej wymieniono „braki” portalu zdiagnozowane przez przedstawicieli instytucji testujących, wraz z rekomendacjami badanych lub sugestiami ewaluatorów:

1. Brak informacji podstawowych, objaśniających specyfikę sektora ekonomii społecznej. W efekcie portal eRPES.pl w ograniczonym zakresie wpływa na poszerzenie ogólnej wiedzy na temat ekonomii społecznej. Jest to czynnik, wspomniany w poprzednim rozdziale, który badani wymienili jako niesprzyjający stosowaniu portalu do podnoszenia jakości zarządzania podmiotami ekonomii społecznej.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zaleca się wzbogacenie części informacyjnej portalu eRPES.pl o zestaw podstawowych informacji, prezentujących specyfikę sektora ekonomii społecznej, w tym wyjaśniających nomenklaturę kluczową do korzystania z produktu.

(1) (...) [portal] powinien być rozszerzony przede wszystkim o bazę danych kontaktów. To powinny być komunikaty o szkoleniach ... w sposób przejrzysty, jasny.

2. Funkcja informacyjna portalu jest ograniczona ze względu na niewielką liczbę podmiotów użytkujących go w fazie testowania. W efekcie „testerzy” wspominali o niereprezentatywnym charakterze generowanych wskaźników. Jest to element pojawiający się wielokrotnie w wypowiedziach badanych i wspominany już w niniejszym opracowaniu.

Wszyscy niemal badani postulowali w związku z tym możliwie duże zaangażowanie w proces rozpowszechnienia produktu. W miarę możliwości, użytkownicy oczekują zobligowania podmiotów ekonomii społecznej do uczestnictwa w projekcie – aby stworzona baza była jak najbardziej kompletna.

(12) To dopiero początek projektu, to było teraz testowanie. Tak więc wiadomo, nie było dużo tych PESów... fajnie to będzie działać jeśliby (...) tak jakby zobowiązywać trochę PESy do wpisywania choćby swoich danych głównych. Już nie mówię o tych analizach danych późniejszych. Ale choćby, że jest taka instytucja, w jakiej branży i tak, żeby to było dostępne.

Dodatkowo rekomendowane jest bieżące dostosowywanie narzędzia analityczno-diagnostycznego, a także części informacyjnej portalu do potrzeb sygnalizowanych przez użytkowników w czasie realizacji projektu.

(1) Ten portal powinien rzeczywiście obiektywnie odzwierciedlać to, co się na dzień dzisiejszy w tym dzieje. Znaczący musi być online uzupełniany na bieżąco...

3. Badani, mimo iż faza testowa sprzyjała nawiązywaniu relacji, w samym portalu nie dostrzegali funkcji pośredniczenia komunikacji między podmiotami ekonomii społecznej, a także z jednostkami samorządu terytorialnego. Można sądzić iż zaobserwowany niedostatek wynika ze specyfiki fazy testowania, skupionej na aspektach technicznych oraz ocenie funkcjonowania narzędzia analityczno-diagnostycznego. Użytkownicy nie angażowali się we współtworzenie części informacyjnej portalu eRPES.pl. Obecne na stronie internetowej zakładki „Wsparcie i współpraca: ogłoszenia i informacje” oraz „Ogłoszenia i informacje różne” mają potencjał realizowania wspomnianego oczekiwania użytkowników.

(8) Może właśnie pod tym kątem, że mógłby tam inicjować czasem jakieś spotkania, wspólne konferencje... . (...). Wizyty studyjne też może.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Należy zatem położyć nacisk na wzbogacanie wspomnianych zakładki „Wsparcie i współpraca: ogłoszenia i informacje” oraz „Ogłoszenia i informacje różne” i bieżące publikowanie informacji oraz ogłoszeń dotyczących szkoleń, forów i spotkań podmiotów ekonomii społecznej. Choć wymienione zakładki mogą stanowić przestrzeń wymiany informacji pomiędzy użytkownikami portalu, warto także rozważyć wprowadzenie funkcji forum w ramach strony eRPES.pl. Zakładka ta mogłaby pozwolić na wymianę półformalnych informacji oraz wspomóc nawiązywanie kontaktów i współpracy pomiędzy zalogowanymi użytkownikami.

(8) Tak jak Pan mówił o moderatorze całego narzędzia, to ja też proponowałam, żeby był dostęp do forum, które było aktywne w czasie testowania. No bo niektóre pytania, większość pewnie pytań, które były zadawane na forum, to mogą być [pojawiające się później] pytania...

4. W opinii części użytkowników portal eRPES.pl nie pozwala na wymianę doświadczeń, praktycznych przykładów rozwiązywania problemów i trudności w prowadzeniu podmiotów ekonomii społecznej. Zatem oprócz generowania wskaźników w ramach narzędzia analityczno-diagnostycznego, badani oczekują także opisowych informacji na temat zarejestrowanych PES, jak również zakładki udostępniającej zbiór dobrych praktyk.

Zalecane jest zatem zwrócenie uwagi użytkowników na funkcję uzupełniania części opisowej, w ramach charakterystyki podmiotów ekonomii społecznej rejestrujących się na portalu eRPES.pl. Sugeruje się podkreślanie podczas spotkań upowszechniających produkt znaczenia uzupełniania tego rodzaju informacji dla nawiązywania współpracy między podmiotami. W związku z tym, że badani oczekują wyodrębnienia na portalu eRPES.pl przestrzeni przeznaczonej na wymianę dobrych praktyk, warto wprowadzić odpowiednie modyfikacje do zakładki „Wsparcie i współpraca: ogłoszenia i informacje”. Ich celem powinno być ułatwienie wyszukiwania opisów dobrych praktyk wśród zamieszczanych na stronie internetowej tekstów i publikacji, na przykład przez polecenie opatrywania ich odpowiednimi hasłami – „tagami”. Dodatkowo warto zwrócić uwagę użytkowników na możliwość publikowania tego rodzaju informacji lub zamieścić opis zakładki rozwijany po najejchaniu na nią kursorem. Takie ułatwienie dostarczy pewności, że użytkownicy zdają sobie sprawę ze wszystkich dostępnych funkcji portalu eRPES.pl.

(11) Więc mogłabym poszukać popatrzeć, podglądać, skonfrontować, zobaczyć, czy jest tak, że są rzeczy, których, nie robię, a może są rzeczy, które my robimy.

5. Problemem zgłaszanym przez użytkowników testujących portal jest nieadekwatność względem specyfiki niektórych PES części danych, na podstawie których budowane są wskaźniki. Ta wątpliwość zgłaszana była jako negatywnie wpływająca

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

na przekonanie użytkowników o wpływie portalu na zarządzanie PES. W opinii rozmówców wskaźniki nie spełniają w pełni funkcji informacyjnej, gdyż nie oddają w pełni rzetelnego obrazu funkcjonowania podmiotów.

(6) To narzędzie było skonstruowane w sposób uniwersalny (...). I nie zawsze odpowiadało to. Na przykładzie klubu [integracji społecznej], były tam jakieś informacje do wypełnienia, które (...)nie przystawały do rzeczywistości (...), to były na przykład pytania, czy jest jakiś specjalista, gdzie ja tego w ten sposób nie liczę (...). A na przykład zatrudniam pracownika socjalnego, który musi być (...), [a] o którego nie było pytania, (...) takie po prostu niedopracowane pod względem (...) specyfiki danego podmiotu.

Rekomendowane jest ponowne rozważenie adekwatności danych oraz weryfikacja wskaźników, między innymi wymienionych niżej, które wyodrębniono, podsumowując wypowiedzi uczestników badań IDI:

- **Dotyczących źródeł finansowania.** Użytkownicy testujący produkt sugerują wprowadzenie możliwości opisu struktury finansowania PES;
 - **Wpływających na wskaźnik zasobów kompetencyjnych.** W opinii „testerów” udział pracowników posiadających specjalizację medyczną, psychologiczną lub pedagogiczną w ogóle pracowników nie jest miarodajny. Nie w każdym PES są to specjalizacje niezbędne. Z kolei niekiedy podmioty zatrudniają specjalistów w innych, niż wymienione zakresach. Badani oczekują weryfikacji tego wskaźnika;
 - **Weryfikacja konieczności opisywania stopnia i rodzaju niepełnosprawności osób, którym udało się znaleźć zatrudnienie w ramach sektora ekonomii społecznej.** Z punktu widzenia niektórych podmiotów (np. ZAZ) są to informacje nieistotne i nieweryfikowane.
6. Wśród badanych pojawił się także głos, że portal nie zaspokoi potrzeb użytkowników w zakresie możliwości modyfikacji aktów prawnych regulujących warunki funkcjonowania sektora.

Z drugiej jednak strony warto, aby w części informacyjnej portalu eRPES.pl publikowane były wszelkie istotne zapisy prawne. Aby użytkownicy mieli możliwość weryfikowania swoich wątpliwości bez konieczności pogłębionych poszukiwań przy pomocy innych rozwiązań/portali internetowych.

Badani zarekomendowali także wdrożenie dodatkowego rozwiązania. Nie koresponduje ono bezpośrednio z wymienianymi potrzebami, a jednak znacząco zwiększa komfort korzystania z portalu eRPES.pl:

- **umożliwienie ściągania raportów i wyników generowanych za pośrednictwem narzędzia analityczno-diagnostycznego w formie plików PDF:**

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

(5) Brak możliwości pobrania PDFu, czyli na przykład żeby to zapisać, wydrukować (...). Są osoby takie jak ja, które lubią analizować na papierze.

Podsumowując, narzędzie w ogólności spełnia kryterium adekwatności, skuteczności i użyteczności, w wymiarze, jaki umożliwia faza testu. Wymaga jednak jak najszerzego rozpowszechnienia i zaangażowania jak największej liczby osób, aby realnie odpowiadało na potrzeby i oczekiwania badanych. Warto także pracować nad uzupełnianiem części informacyjnej portalu eRPES.pl o dane i materiały, które poszerzą wiedzę użytkowników w zakresie sektora ekonomii społecznej. Użytecznym elementem jest także poszerzenie części informacyjnej o forum lub podstronę umożliwiającą wymianę doświadczeń, pytań i informacji między użytkownikami.

Trwałość – ocena zapotrzebowania na trwanie projektu lub rozszerzenie jego zakresu

Na etapie testowania – gdy narzędzie diagnostyczno-analityczne dysponowało danymi od ograniczonej liczby podmiotów ekonomii społecznej oraz jednostek publicznych – badanym trudno było ocenić jednoznacznie przydatność produktu w codziennych działaniach. Mimo to, wśród „testerów” dominowało przekonanie, że tworzenie portalu eRPES.pl wraz z Kalkulatorem Kondycji PES powinno być kontynuowane dłużej niż do końca trwania projektu *Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna*. Warunkiem zachowania wartości produktu jest jednak utrzymanie poziomu dbałości o merytoryczną jakość danych i techniczną sprawność narzędzia, kontrola nad rozwojem portalu, a także zaangażowanie wielu podmiotów ekonomii społecznej i jednostek samorządu terytorialnego w aktualizowanie danych i informacji o ekonomii społecznej.

Niektórzy przekonani byli, że projekt ten powinien być kontynuowany gdyż po zwiększeniu bazy PES i JST będzie on faktycznie pomocny, stanowiąc źródło cennych informacji. Inni przekonywali, że przerwanie pracy nad tego rodzaju projektem jest „stratą czasu”, gdyż jakość produktu powinna rosnąć z czasem – wraz z uzupełnianiem części informacyjnej i powiększaniem bazy danych do narzędzia analityczno-diagnostycznego.

(13) Nie wyobrażam sobie żeby on miał zakończyć się w 2015 roku, bo bez sensu wprowadzać w ogóle dane. To szkoda pracy.

Część badanych chciałaby kontynuacji projektu tylko „z ciekawości” lub nie przywiązuje dużej wagi do kwestii trwania produktu.

Dominujące wśród użytkowników jest natomiast przekonanie o tym, że poszerzenie zakresu funkcjonowania produktu może pozytywnie wpłynąć na jego wartość. Niektórzy badani oczekują poszerzenia spektrum dostępnych wskaźników i dopasowania ich do poszczególnych typów podmiotów ekonomii społecznej.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

ROPS
Regionalny Ośrodek
Polityki Społecznej
Województwa Śląskiego

IPiSS
Instytut Pracy i Spraw Socjalnych

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

(2) Dane, wskaźniki jak najbardziej. Natomiast, czy inne województwa? Nie wiem, czy nie byłoby za dużego zamieszania.

Wśród „testerów” wystąpiło również oczekiwania poszerzenia zasięgu terytorialnego wpływu narzędzia. Część badanych przekonuje, że uwzględnienie w projekcie jednostek reprezentujących inne województwa mogłoby dostarczyć szerszego obrazu ekonomii społecznej i być bardziej użyteczne także dla śląskich podmiotów sektora ES.

(11) Ja myślę, że generalnie, gdyby to terytorialnie zajęło cały kraj, to byłoby super. A nawet jakby gdzieś tam wyszło poza...

W przypadku uwzględnienia w narzędziu także podmiotów spoza województwa śląskiego, należałoby wdrożyć możliwość filtrowania danych – według klucza terytorialnego. Niektórzy użytkownicy obawiają się jednak „chaosu” i nierzetelności danych w przypadku zaangażowania zbyt dużej liczby zalogowanych użytkowników.

(13) Obawiałabym się pomieszczenia jakby wszystkich danych. Dane z całego kraju. Chyba, że byłoby to w podziale na przykład eRPES Śląsk, eRPES Mazowieckie, eRPES...

B: To można podzielić. Powiat... jeszcze na powiat, gminy...

O: Tak, tylko że, ... jaka byłaby reprezentatywność tych wszystkich województw?

Podsumowując, o sukcesie produktu oraz jego trwałości w dużej mierze będzie decydował etap upowszechnienia. Jeśli portal eRPES.pl i narzędzie analityczno-diagnostyczne będzie tworzone przez liczne podmioty ekonomii społecznej, prezentowane informacje uznane zostaną za rzetelne i użyteczne, a projekt wart kontynuacji. Z opinii badanych wynika, że przy zachowaniu kompletności i rzetelności danych oraz wysokiego poziomu technicznego, innowacja jest warta upowszechnienia i poszerzenia.

Efektywność i porównanie produktu do innych dostępnych narzędzi oceny stanu sektora ekonomii społecznej

Oceniając efektywność produktu (portalu eRPES.pl wraz z narzędziem analityczno-diagnostycznym) badani musieli bazować nie tylko na swoich doświadczeniach z fazy testu, ale także na założeniach i przewidywaniach dotyczących pełnego funkcjonowania produktu.

Ocena stanu i efektywności narzędzia na etapie testowania uwzględniała wszystkie czynniki, które wiążą się z jej przebiegiem, czyli:

- Większą ilość czasu, który badani musieli poświęcić, aby aktywnie uczestniczyć w testowaniu: monitorować błędy, informować o nich, uczestniczyć w spotkaniach;
- Niepełne informacje zawarte w części informacyjnej portalu erpes.pl;

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Niewielką liczbę zalogowanych użytkowników (tylko testerzy), a co za tym idzie brak reprezentatywnych danych dotyczących sektora ekonomii społecznej, generowanych do porównań w ramach Kalkulatora Kondycji PES.

(2) Jeżeli chodzi jeszcze o czas. W naszym przypadku jest to utrudnione (...), ponieważ nasz organizator mieści się w Bielsku. (...) pewne kwestie nie były zależne ode mnie. Bo dokumenty księgowe, czy jakiegokolwiek inne mamy w Bielsku, oczywiście u organizatora. (...) utrudnieniem dla mnie było (...) pojechać do Bielska (...). Mam tylko siedem osób kadry obsługującej.

W związku z powyższym, niektórzy badani mieli trudności z oceną efektywności produktu lub oceniali ją negatywnie ze względu na ograniczoną funkcjonalność narzędzia przed jego rozpowszechnieniem. Zatem narzędzie w fazie testowej, w opinii części badanych, nie mogło zastąpić innych źródeł informacji o sektorze ekonomii społecznej.

Jednak efektywność narzędzia, pojmowana jako stosunek poniesionych kosztów do korzyści, które może dać w pełni funkcjonalny portal eRPES.pl, z perspektywy znaczącej części użytkowników testujących produkt, jest raczej wysoka.

Jedynym rodzajem kosztów poniesionym w celu czerpania z portalu eRPES.pl był czas. Tymczasem do korzyści zaliczono:

- poszerzenie wiedzy na temat funkcjonowania sektora ekonomii społecznej oraz sposobów jej badania;
- dostęp do informacji i danych niedostępnych w innych źródłach;
- dostęp do szerokiego zestawu informacji w jednym miejscu – oszczędność czasu w stosunku do samodzielnych analiz;
- możliwość porównywania pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej, a także dostęp do bazy kontaktowej, umożliwiający konfrontacje lub nawiązanie relacji między podmiotami.

(3) Z Internetu jest bardzo trudno pozyskać te dane, które tam [na portalu eRPES.pl] są. Dane w [Głównym] Urzędzie Statystycznym są ogólnopolskie i nie są tak rozpisane.

Większość badanych zapytana o innego rodzaju rozwiązanie używane w celu analizy sytuacji sektora ekonomii społecznej (w tym porównywania stanu poszczególnych podmiotów) odpowiadała spontanicznie, że nie są one stosowane. Oznacza to, że proponowane narzędzie *de facto* odbierane jest jako innowacyjne – większość rozmówców nie potrafi wskazać innego, o podobnych funkcjach. „Testerzy” dopytani przez moderatora o sposoby badania i pozyskiwania wiedzy na temat sektora ekonomii społecznej, którymi posługiwali się wcześniej, wymieniali między innymi:

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- publikacje Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej lub ośrodka wsparcia ekonomii społecznej (badani nie ponosili kosztów finansowych, a jedynie czasowe w związku z ich stosowaniem, gdyż mowa tu o bezpłatnych wydawnictwach),
- biuletyny dotyczące podmiotów ekonomii społecznej w innych częściach kraju (np. wydawane przez Fundację Pomocy Wzajemnej BARKA),
- konsultacje, rozmowy z innymi przedstawicielami PES,
- seminaria, czasopisma branżowe,
- samodzielne poszukiwania w Internecie (w tym na stronie www.ngo.pl),
- analizy ogólnodostępnych danych statystycznych (np. GUS),
- narzędzie Małopolskiej Szkoły Administracji Publicznej w Krakowie.

Korzystanie z wymienionych przez badanych źródeł w większości również nie wymaga ponoszenia finansowych kosztów, a jedynie czasu. W przypadku samodzielnych analiz, czas poświęcony na docieranie przez badanych do niezbędnych informacji przewyższa długością czas wymagany, aby skorzystać z portalu eRPES.pl.

(13) Jeśli portal rzeczywiście działałby w sposób taki, że byłoby dużo (...) podmiotów, które z niego korzystają, to daje bardzo dużą oszczędność czasową. I daje możliwość w przyszłości kształtowania potrzeb, ewentualnie dodatkowych danych. Jeżeli z czegoś korzystamy, to nabieramy znajomości tych danych i też wtedy nam się rodzą nowe alternatywy, nowe pomysły, nowe rozwiązania. A jeśli nie ma, korzystamy tylko z jednych danych i sami sobie je generujemy, też może być tak, że nie mam się z kim podzielić ... i porównać.

W opinii znacznej części badanych portal eRPES.pl oferuje możliwości niedostępne w innych źródłach;

- Szczegółowe dane o funkcjonowaniu poszczególnych PES w województwie, podczas gdy inne dostępne źródła dostarczają ogólnych danych na temat sektora ekonomii społecznej;

(16) Te informacje, które ja dostałam [z innych niż portal, źródeł], to był wstęp do ogólnej wiedzy na temat tego, co to jest ekonomia społeczna (...). Natomiast sam ten portal i narzędzie (...) po pierwsze - poszerzyło wiedzę na temat tego, jakie mogą funkcjonować podmioty, po drugie - w jakim zakresie, jakie wskaźniki, co może służyć ocenie i funkcjonalności, czym one dysponują, jaką mają bazę, jeśli chodzi o zasoby kadrowe, możliwości intelektualne, merytoryczne. (...) zdecydowanie większą wiedzę proponowały, znaczy ten portal i to narzędzie.

- Dane umożliwiające porównanie pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej, podczas gdy inne wymienione w rozmowach z badanymi narzędzie (Małopolskiej Szkoły

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Administracji Publicznej w Krakowie) pozwala tylko na analizę stanu podmiotu, który reprezentuje użytkownik;

(13) Ono [narzędzie MSAP w Krakowie] jest inne. (...) Jest bardziej ogólnopolskie i bardziej nastawione na jeden podmiot aniżeli na wielość podmiotów (....) Oba dają dobre pole analityczne, ale erpes.pl jest dla nas lepszy. Z naszej perspektywy tak.

- Dzięki bazie kontaktów PES i JST, narzędzie daje podstawę do nawiązywania relacji w obrębie sektora ekonomii społecznej oraz międzysektorowej (z podmiotami administracji publicznej czy przedsiębiorstwami). Nie pośredniczy jednak w kontaktach w sposób bezpośredni.

Aby zwiększyć efektywność oraz użyteczność portalu z perspektywy potencjalnych użytkowników, należałoby jednak **wzbogacić część informacyjną o ogólne dane dotyczące sektora ekonomii społecznej, w tym dane dotyczące legislacji, dobrych praktyk**. Istotne jest również położenie nacisku na **szerokie użytkowanie portalu i powiększenie bazy danych w ramach części analityczno-diagnostycznej, a w efekcie również bazy kontaktów w ramach sektora**.

(7) Jeżeli nowy portal będzie rozszerzony o więcej wiedzy legislacyjnej, o dobre praktyki, (...) o szerszą bazę danych, będzie można porównać sobie, co dany podmiot ekonomii społecznej robi, jeżeli będą dostępne dane teleadresowe, (...) będzie można zadzwonić, umówić się, pogadać i tak dalej z kolegami, koleżankami. To na pewno będzie dużo, dużo lepsze.

Reasumując, przy uwzględnieniu zalecanych działań, innowacja może zostać uznana za efektywną. Uzupełnia ona dostępne aktualnie źródła informacji i wiedzy, a po podjęciu działań uzupełniających (np. poszerzenie zakresu informacji w części informacyjnej, umożliwienie kontaktów użytkowników na forum) byłaby w stanie zastąpić niektóre źródła w przypadku części podmiotów ekonomii społecznej.

5.2.2. Wywiady z przedstawicielami Projektodawców

Uzupełnieniem zebranych informacji były wywiady grupowe – diady i triady prowadzone z przedstawicielami zespołu projektowego IPiSS i ROPS. Każdy wywiad składał się z pięciu modułów. Ich celem ponownie była ocena produktu po fazie testowania, pod kątem sześciu kryteriów ewaluacyjnych, w następującym układzie:

- adekwatność, skuteczność (1. część wywiadu);
- efektywność, skuteczność (2. część wywiadu);
- oddziaływanie (3. część wywiadu);
- efektywność (4. część wywiadu);
- trwałość, oddziaływanie (5. część wywiadu).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Regionalny Ośrodek
Polityki Społecznej
Województwa Śląskiego

INSTITUT PRACY I SPRAW SPOŁECZNYCH

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Ocena adekwatności i skuteczności produktu

• Cel główny i cele szczegółowe

Aby odnosić się do takich kryteriów, jak adekwatność czy skuteczność, niezbędne było określenie głównych celów projektu. Uczestnicy badania wymienili cel główny:

Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim w zakresie rozpoznawania czynników efektywności ekonomicznej i społecznej podmiotów ekonomii społecznej.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

oraz 3 cele szczegółowe:

(...) te cele szczegółowe dotyczą [1] wzrostu wiedzy osób o stanie faktycznym sektora ekonomii społecznej, jego warunków instytucjonalnych funkcjonowania, obszarze działania i potencjale rozwojowym. Ponadto jest to również [2] wzrost ilości podmiotów sektora ekonomii społecznej, jednostek samorządu terytorialnego, w których kadra zarządzająca tymi podmiotami zwiększyła swoją wiedzę w zakresie zarządzania i analizy działalności sektora ekonomii społecznej, ale również [3] usprawnienie współpracy pomiędzy sektorem ekonomii społecznej i administracji publicznej.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

Uczestnicy wywiadu wywodzący się z zespołu projektowego IPiSS zawężili cel projektu przewidziany do zrealizowania na etapie testowania do **przydatności** przygotowanego narzędzia. Miarą opisywanej przydatności miał być przede wszystkim wzrost poziomu wiedzy w zakresie skutecznego planowania działalności i budowania strategii wśród uczestników procesu testowania.

Także zakładamy, że na tym etapie wzrośnie wiedza uczestników testowania na temat faktycznego stanu sektora ekonomii społecznej, (...) w zakresie skutecznego planowania swojej działalności, budowania strategii.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

• Zakładane potrzeby grup docelowych

Zespół projektowy wskazywał następujące potrzeby grup docelowych, na które miała odpowiadać realizacja przedsięwzięcia. *De facto* pokrywają się one ze zidentyfikowanymi przez użytkowników portalu, tj.:

- a) większe wykorzystanie mechanizmów zarządzania w podmiotach ekonomii społecznej w oparciu o rzetelne dane i analizy;
- b) wzrost racjonalności finansowej działania podmiotów sektora ekonomii społecznej.

• Faktyczne potrzeby grup docelowych zweryfikowane na etapie realizacji

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Regionalny Ośrodek
Polityki Społecznej
Województwa Śląskiego

INSTITUT PRACY I SPRAW SPOŁECZNYCH

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Przedstawiciele zespołu projektowego przyznali, iż realizacja przedsięwzięcia pokazała, że potrzeby zidentyfikowane na etapie planowania projektu zostały zdiagnozowane prawidłowo.

Rzeczywiście osoby, które z grup docelowych uczestniczyły w różnych działaniach projektowych, zgadzały się z nami, (...) że potrzeby występują.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

Mimo to narzędzie nie do końca potrafiło odpowiadać na wszystkie artykułowane potrzeby z uwagi na bardzo dużą różnorodność podmiotów i ich partykularnych oczekiwań. Zespół projektowy zwracał uwagę na to, że narzędzie zostało dobrze przystosowane do spełniania wielokrotnie podnoszonych w rozmaitych diagnozach i opracowaniach ogólnych potrzeb sektora ekonomii społecznej w zakresie wzrostu racjonalności zarządzania tymi podmiotami, czy wzrostu wiedzy na temat sytuacji sektora. Faza testowania pokazała jednak, że narzędzie w aktualnej formie nie jest na tyle elastyczne, aby zaspokajać wszystkie pojedyncze potrzeby podmiotów uwarunkowane ich jednostkową sytuacją. Jest to kwestia, która znalazła potwierdzenie w oczekiwaniach „testerów” m.in. względem wskaźników i danych udostępnianych na potrzeby Kalkulatora Kondycji PES.

Potrzeby trzeba podzielić na (...) potrzeby ogólne całego sektora i potrzeby szczególne, czy też partykularne poszczególnych organizacji. (...) organizacja ze względu na swój bardzo konkretny profil aktywności, (...) na przykład (...) beneficjentów... może mieć bardzo różne oczekiwania, bardzo szczególne oczekiwania. I tego typu oczekiwania, czy też potrzeby również zidentyfikowaliśmy. Problem oczywiście polega na tym, w jaki sposób dostosować narzędzie, ażeby odpowiadało możliwie jak najszerszej gamie potrzeb. To nie jest często możliwe do zrobienia.

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

Projektodawcy dostrzegli sygnalizowany w poprzednim rozdziale fakt, że podmioty objęte fazą testowania zgłaszały głównie uwagi dotyczące funkcjonalności technicznej i merytorycznej narzędzia, w tym w szczególności związane z **niedostępnością lub niekompletnością niektórych** danych, które testowana platforma miała gromadzić. Powoduje to trudność w analizowaniu poszczególnych podmiotów i ich porównywanie.

(...) czasami te dane, które są wprowadzane są niekompletne, albo są w ogóle, jak twierdzą uczestnicy, niedostępne, co powoduje, że w tym momencie funkcjonalność nie jest taka, jakiej byśmy oczekiwali. Więc na pewno będziemy tutaj modyfikować te ankiety, czy te wskaźniki.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

- **Wykorzystanie narzędzia**

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Jak opisywano w części dotyczącej metodologii, zgodnie z założeniami projektu wśród testerów produktu miało znaleźć się 17 podmiotów i taką liczbę zrekrutowano. Jednak już w trakcie fazy testowania, na skutek zmiany zatrudnienia przedstawiciela jednego z podmiotów, musiał on zakończyć udział w przedsięwzięciu, skutkiem czego **faktycznie w pełnym zakresie w fazie testowania uczestniczyło szesnaście podmiotów**. Spośród nich cztery stanowili przedstawiciele administracji publicznej, ponadto zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej, spółdzielnie socjalne, kluby integracji społecznej i organizacje pozarządowe. Rekrutacja użytkowników procesu testowania zakończyła się sukcesem, choć przeznaczony na nią czas wymagał wydłużenia, należało także zintensyfikować działania rekrutacyjne oraz zwiększyć zasięg terytorialny objęty rekrutacją.

Okazało się, że jak zaczęliśmy dzwonić do tych organizacji, to jakaś część z nich zwyczajnie nie istniała, nie była aktywna, nie była zainteresowana kooperacją.

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

(...) część z tych podmiotów obawiała się zadań, które przed nimi będą stały, czyli sama nazwa narzędzia analityczne, diagnostyczne, zbieranie danych, analizy ekonomiczne, część po prostu uważała, że nie da rady tego wykonać w sposób prawidłowy.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

Poziom aktywności użytkowników platformy wyznaczony był przez zobowiązania wskazane w umowie z podmiotami biorącymi udział w fazie testowania. Zespół projektowy wyraża opinię, iż zaangażowanie w projekt było zadowalające, choć bardzo różne, począwszy od ograniczenia się do wypełniania minimalnych zapisów umowy, po podmioty bardzo systematyczne i chętne do współpracy. **Instytucje logowały się do portalu nie rzadziej niż 4-5rotnie na miesiąc**. Konieczność aktywnego monitorowania, czy też ponaglenia pojawiała się rzadko. Często nieco niższa aktywność wynikała z problemów technicznych z obsługą komputera, czy formularzy służących do testowania narzędzia. Wszyscy użytkownicy wprowadzili dane na potrzeby części analityczno-diagnostycznej, przy czym ich zakres był zróżnicowany – wiele jednostek nie dysponowało danymi archiwalnymi. Najmniej wykorzystywaną funkcjonalnością portalu była część informacyjna, służąca wymianie komunikatów / ogłoszeń między przedstawicielami poszczególnych podmiotów. Na portalu pojawiły się właściwie tylko przykładowe dane i testowe komunikaty wynikające z chęci sprawdzenia funkcjonalności narzędzia.

Pełny dostęp do portalu na etapie testowania został umożliwiony jedynie zalogowanym podmiotom – użytkownikom oraz przedstawicielom zespołu projektowego i administratorowi portalu, wskutek czego trudno uznać ten współczynnik za miarę efektywności narzędzia już na tym etapie. W opinii badanych, przedstawiciele wszystkich 16 podmiotów faktycznie uczestniczących w testowaniu zapoznali się z portalem i narzędziem. Poza podmiotami zalogowanymi, platformę zaprezentowano innym instytucjom

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

podczas konferencji i spotkań poprzedzających fazę testowania. Przedstawiciele Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych szacują liczbę uczestników tych wydarzeń na kilkadziesiąt. W ich opinii, na tym etapie realizacji projektu jest to wynikiem bardzo satysfakcjonującym.

Ile osób zapoznało się z narzędziem? Kilkaset tak. Poza tym, że mamy portal, który można było odwiedzić, stronę internetową ROPSu, (...) na niej były wejścia. Są materiały na stronie. Mielismy jeszcze konferencje, kilka konferencji, na których łącznie było kilkadziesiąt osób.

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

- **Wzrost wiedzy uczestników fazy testowej**

Uczestnicy fazy testu pozytywnie ocenili wpływ projektu na wzrost zakresu informacji o ekonomii społecznej, jakimi dysponują. Ta opinia potwierdzona została badaniami prowadzonymi przez zespół projektowy. Przyrost wiedzy dotyczącej sektora ekonomii społecznej wśród użytkowników platformy oceniany jest jako wysoki. Dotychczasowa wiedza podmiotów ekonomii społecznej biorących udział w fazie testowania najczęściej ograniczała się do znajomości realiów funkcjonowania typu podmiotu, który reprezentuje dany użytkownik. Gorzej oceniano początkową wiedzę użytkowników o podmiotach innego rodzaju oraz ogólną w temacie ekonomii społecznej.

Osoby, które reprezentowały poszczególne typy podmiotów (...) świetnie znały realia funkcjonowania [tych] typów podmiotów, (...) gorzej było z wiedzą ogólną dotyczącą sektora ekonomii społecznej. Wydaje mi się, że stosunkowo mała była wiedza o podmiotach innego typu.

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

W wyniku projektu największy przyrost wiedzy w fazie testowania zanotowano właśnie w zakresie zagadnień związanych z **funkcjonowaniem sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim oraz sposobów działania i kondycji podmiotów innego typu**. Użytkownicy, w opinii zespołu projektowego, wskazywali również na dużą użyteczność **informacyjną** portalu umożliwiającą nawiązywanie kontaktów międzyinstytucjonalnych, które ułatwiają **zakładanie partnerstw** oraz **sprzyjają zwiększaniu wiedzy i umiejętności podmiotów w zakresie nowych źródeł finansowania, czy sposobów aplikowania o środki na prowadzenie działalności**.

Odniosłem wrażenie, że oni [uczestnicy] dostrzegali użyteczność (...) fazy spotkań w ramach realizacji fazy testowania, między innymi z tegoż powodu, że ich wiedza generalnie o sektorze w różnych aspektach nieco się powiększyła, no i zwracali uwagę na użyteczność właśnie owych kontaktów, czyli tego co my nazywamy zasobami międzyinstytucjonalnymi.

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

Część informacyjna [w postaci bazy adresowej] jest wskazywana jako bardzo znacząca. Pozwoli wyszukiwać partnerów, także wchodzić w kooperatywy, jeżeli chodzi o realizację

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

ROPS
Regionalny Ośrodek
Polityki Społecznej
Województwa Śląskiego

IPiSS
Instytut Pracy i Spraw Socjalnych

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

nowych projektów. Będzie dostarczała także informacji na temat branż, w jakich działają podmioty w województwie. Część informacyjna pojawiła się już kilka razy jako bardzo pozytywnie oceniona i [testujący wskazywali] że chętnie będą korzystać z tego jako bazy danych, jeżeli chodzi o planowanie swojej działalności.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

Przedstawiciele zespołu projektowego z ramienia Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych zwrócili też uwagę na **pojawiające się początkowo deficyty w zakresie analizy danych**. Choć nie można mówić tu o znaczącym podniesieniu umiejętności analitycznych, czy wiedzy w tym zakresie, dokonanym na etapie testowania, to badani stwierdzili istotną zmianę nastawienia przedstawicieli sektora ekonomii społecznej i administracji, którzy przekonali się o użyteczności danych dostarczanych przez portal i **wyrażają chęć do rozwoju** w zakresie ich analizy.

Sądzę, że udało się... przekonać uczestników, że te analizy danych mają sens. (...) oczekiwanie [testujących] jednocześnie nakłada na nas pewien obowiązek, (...) żeby ten aspekt wiedzy zwiększyć. Czyli rozumienia danych na elementarnym poziomie, analizy i wyciągania pewnych wniosków na użytek bieżącego zarządzania organizacją i budowania współpracy z administracją.

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

- **Jakość zarządzania i ekonomiczna efektywność podmiotów uczestniczących w fazie testowania narzędzia**

Zespół projektowy wyraża zdanie, iż choć nie dokonano pomiaru jakości zarządzania, czy efektywności działania użytkowników narzędzia przy pomocy żadnych mierzalnych wskaźników, to zauważono efekt w postaci **wzmocnienia świadomościowych podstaw zarządzania tymi podmiotami**.

Sam fakt konieczności (...) przebrnięcia przez pewne dokumenty, które powstają w jednostce, włączenia różnych pracowników tak naprawdę w to, żeby móc to [narzędzie] kompleksowo uzupełnić, jest to na pewno jakiś walor in plus dla tych jednostek. I w jakiś sposób (...) przekłada się również na to, że łatwiej zarządzać pewną jednostką, bo lepiej ją po prostu znamy.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

- **Współpraca pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej a jednostkami samorządu terytorialnego**

Projekt w fazie testowania przyczynił się w dużym stopniu do **nawiązywania kontaktów** między dwiema wskazanymi grupami, których przedstawiciele w większości nie znali się wcześniej. Pojawiały się zgodne opinie – zarówno Projektodawców jak i „testerów”, że narzędzie ułatwia kooperację użytkowników portalu i przyczynia się

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

do jej intensyfikacji, a tym samym do „zbliżenia” sektorów ekonomii społecznej i administracji publicznej. Badani członkowie grupy projektowej przypisują tu równoważną rolę spotkaniom, które organizowano w ramach projektu, jak i samemu portalowi, który pośredniczył w tej współpracy.

Były głosy z obu stron, zarówno ze strony administracji, jak i sektora [ES], że to narzędzie może im się przydać, że to jest coś, co pozwala tą kooperację ułatwiać, zbliżać, czynić bardziej intensywną i tak dalej. (...) w tej sprawie dysponujemy nie tylko przesłankami, ale pewnymi dowodami, (...) że ta faza testowania przyczyniła się do zbliżenia sektorów.

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

Główną zaletą portalu i spotkań organizowanych w ramach projektu jest stworzenie podmiotom ekonomii społecznej i administracji publicznej **bardziej nieformalnej platformy porozumienia i nawiązywania kontaktów**, co stanowi znaczną jakościową różnicę w stosunku do dotychczas funkcjonujących modeli kooperacji. Jest to pogląd podzielany także przez użytkowników portalu.

Ten projekt pozwala na to, żeby spotkać się twarzą w twarz i troszeczkę zmienić formę współpracy. Żeby ona miała charakter bardziej nieformalny.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

Badani przedstawiciele grupy projektowej uważają, że obecny poziom współpracy wskazywanych dwóch sektorów jest na zadowalającym poziomie, do czego przyczyniło się narzędzie. Jednak wciąż niezbędne są działania mające na celu poszerzanie tej współpracy i zwiększanie zaangażowania nowych jednostek w dalszych fazach projektu. Projektodawcy dostrzegli fakt, iż działaniem bardzo pożądanym, które sygnalizują użytkownicy narzędzia jest zorganizowanie dłuższych niż przewidzianych do tej pory spotkań / szkoleń (dwu- lub trzy- dniowych), w celu lepszego poznania się i zwiększenia możliwości nawiązywania współpracy.

Mieliśmy informacje zwrotne, że dobrze by było zorganizować dłuższe szkolenie wyjazdowe dwu, trzydniowe, tak, żeby te osoby miały więcej czasu i możliwości, żeby porozmawiać, podyskutować i popracować w grupie.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

- **Komunikacja pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej przy użyciu portalu**

Badani członkowie zespołu projektowego wskazują na zauważalną rolę platformy w **pośredniczeniu współpracy** między poszczególnymi podmiotami, co w rzeczywistości zaczyna mieć miejsce np. na forum internetowym. Jednakże na obecnym etapie, przy niewielkiej liczbie użytkowników i wprowadzonych do portalu danych, zdaniem przedstawicieli Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej można mówić raczej o **przyjazności** platformy dla nawiązywania tej komunikacji, niż o bardzo znamiennej roli

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

w tym procesie. Rola ta jest też trudna do oceniania ze względu na wielość kanałów komunikacji między użytkownikami funkcjonujących w trakcie projektu (spotkania, konferencje, udostępnianie list mailowych).

W tym momencie mamy wiele czynników, które mogły zapośredniczyć komunikację i współpracę pomiędzy użytkownikami, gdyż oni zarówno dysponowali wzajemną listą mailową, mogli się skontaktować w ten sposób ze sobą, poprzez forum, (...). Kolejnym czynnikiem były spotkania. Także kontrola innych czynników, poza portalem, jest dość trudna na tym etapie. Gdy będzie więcej jednostek, które (...) w mniejszym stopniu się znają, to wtedy będzie można zbadać rzeczywisty wpływ portalu na komunikację.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

Podsumowując, choć nie można jednoznacznie stwierdzić jak istotną rolę w budowaniu relacji między przedstawicielami sektora ekonomii społecznej biorącymi udział w projekcie ma testowane narzędzie, to kwestią, która nie ulega wątpliwości jest **pozytywny wpływ całego projektu na komunikację między podmiotami ekonomii społecznej**. Badani podawali przykłady wielu sytuacji, w których przy okazji spotkań, czy konferencji przedstawiciele poszczególnych instytucji odbywali rozmowy kularowe umawiając się na kolejne spotkania w celu współdziałania.

Kryterium efektywności i skuteczności

W ramach tego modułu zadaniem badanych było zidentyfikowanie czynników **sprzyjających i utrudniających realizację celów projektu** (głównie w odniesieniu do etapu testowania) oraz wskazanie czynników, które mogłyby zwiększyć efektywność portalu i narzędzia.

- **Czynniki sprzyjające realizacji celów projektu na etapie testowania narzędzia:**

a) **czynniki finansowe**, a precyzyjniej: wynagrodzenie przewidziane w umowach z podmiotami testującymi portal. Zdaniem badanych gratyfikacja finansowa podmiotów, które zdecydowały się uczestniczyć w tym etapie realizacji projektu była jednym z istotnych elementów, który zadecydował o sukcesie procesu rekrutacji.

Gdyby udział w etapie testowania odbywał się na zasadzie społecznej dobrowolności, gdyby za tym nie stało jakieś, niewielkie co prawda, ale jakieś wynagrodzenie, to byśmy chyba nie... zrekrutowali uczestników, tak mi się wydaje.

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

b) **prestż** związany z udziałem w projekcie **przekonujących i wiarygodnych partnerów** – Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych oraz jego przedstawicieli.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

ROPS
Regionalny Ośrodek
Polityki Społecznej
Województwa Śląskiego

IPiSS
Instytut Pracy i Spraw Socjalnych

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Myślę, że ta pozycja Ośrodka bardzo tutaj pomogła.(...) bez ROPSu, gdybyśmy mieli to z zewnątrz rekrutować jako ludzie nie znający (...) instytucjonalnej struktury, ale także nie mający rozmaitych kontaktów personalnych, byłoby nam niezwykle trudno. Jesteśmy ludźmi z zewnątrz i przekonać do czegoś, co ma być innowacyjne. Niezwykle trudno (...) ROPS dysponuje czymś, co można by nazwać społecznym kapitałem.

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

c) odpowiedni **dobór niewielkiej grupy testującej narzędzie**, pozwalającej na skuteczny monitoring i kontrolę oraz ułatwiający bezpośredni kontakt pomiędzy podmiotami a realizatorami projektu, wsparcie techniczne.

Ona [grupa testujących] specjalnie była tak dobrana, żeby nie była zbyt liczna. Dzięki temu mogliśmy zapewnić takie bezpośrednie wsparcie telefoniczne, czy mailowe i poświęcić każdemu odpowiednią ilość czasu.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

d) **przyjazność obsługi portalu, jego łatwa dostępność i interaktywność** przyczyniła się do zachęcenia dużej liczby osób do zapoznania się z nim.

Sam charakter narzędzia, to, że ono ma formę interaktywną, że jest dostępne nieodpłatnie, nie wymaga specjalnych warunków sprzętowych, nie zniechęcało do udziału w projekcie.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

e) **partycypacyjny charakter projektu** – zaangażowanie do udziału w zespołach interdyscyplinarnych, organizowanych w fazie wstępnej, osób wysokich rangą w instytucjach, które reprezentowali. Ułatwiło to późniejsze przeprowadzenie rekrutacji i uwiarygodniło przedstawicieli beneficjenta w oczach potencjalnych użytkowników produktu.

W tych zespołach interdyscyplinarnych były osoby nie tylko znaczące, ale także i merytorycznie dobrze przygotowane do funkcji.

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

Organizowane spotkania na etapie wstępnym sprzyjały także **przyrostowi wiedzy o sektorze ekonomii społecznej** wśród użytkowników, co ułatwiło sprawną realizację fazy testowania.

Spotkania służyły nie tylko rozmawianiu o technicznych detalach narzędzia, zawsze pojawiała się jakaś kwestia merytoryczna związana na przykład ze stosowalnością określonych pytań do konkretnego typu podmiotu. (...) Wymiana wiedzy.

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

- **Czynniki utrudniające realizację celów projektu na etapie testowania narzędzia**

a) **niestabilność sektora ekonomii społecznej w regionie**. Krótki okres trwałości wielu przedsięwzięć związanych z powstawaniem podmiotów spowodował komplikacje w procesie

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

rekrutacji do fazy testowania i doprowadził m.in. do konieczności zmodyfikowania wstępnych założeń dotyczących geograficznego rozmieszczenia przedstawicieli grupy docelowej: podmiotów - kandydatów na użytkowników testujących.

Ten sektor od niedawna się buduje i musimy to przyznać otwarcie. (...) Spółdzielnie powstają, niestety po pewnym czasie kończą swoją działalność. (...) Więc tego typu czynniki w dużym stopniu utrudniały nasze działania, plus sektor jest jeszcze nie do końca stabilny i bardzo niejednorodny.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

b) zbyt krótki czas przewidziany na testowanie narzędzia, opóźnienia w jego rozpoczęciu.

Etap testowania rozpoczął się z opóźnieniem z różnych względów proceduralnych, co spowodowało, że był krótszy niż zakładaliśmy w pierwotnej wersji wniosku o dofinansowanie. My oczywiście te wszystkie zadania, które były przewidziane w ramach testowania wykonaliśmy, tylko to spowodowało, że one były bardziej intensywnie realizowane. (...)

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

- **Czynniki mogące zwiększyć efektywność portalu i narzędzia**

Wśród czynników wpływających na zwiększenie efektywności portalu i narzędzia badani przedstawiciele zespołu projektowego wymieniali:

a) wyższe kompetencje analityczne użytkowników, sprzyjające lepszemu wykorzystaniu informacji zawartych na platformie. W odniesieniu do tego czynnika zaproponowano przeprowadzenie dodatkowych szkoleń dla użytkowników, podnoszących ich kompetencje.

Można by zaplanować (...) najpierw wykład przedstawiający podstawową wiedzę. I później na bazie tego sprawdzenie, w jakim stopniu ta wiedza z wykładu została przyswojona i zrobienie warsztatu umożliwiającego samodzielną analizę jakichś podstawowych danych. To byłoby bardzo przydatne. (...)Tylko oczywiście więcej warsztatów niż suchego wykładu.

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

b) większa wiedza na temat sektora ekonomii społecznej w regionie. Właściwie czynnik ten stanowi jeden z celów projektu, tym samym zakłada się, że efekt w postaci zwiększenia wiedzy zostanie osiągnięty w ramach projektu, co przyczyni się do podniesienia efektywności narzędzia.

Dysponowanie [przez użytkowników] lepszą wiedzą o samym sektorze ekonomii społecznej w regionie. Żeby wiedzieć konkretnie, jakie podmioty działają, w jakich obszarach, jakie są tendencje wzrostowe tego sektora.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

c) **przekonanie większej liczby podmiotów i ich przedstawicieli do użyteczności proponowanego narzędzia.** Do osiągnięcia tego efektu przyczyni się realizacja pozostałych wymienionych już postulatów, tzn. zdobycie wyższych kompetencji i wiedzy dotyczącej sytuacji sektora ekonomii społecznej w regionie. Większe zrozumienie dla sensowności użytkowania narzędzia ułatwi jego upowszechnianie.

Funkcjonalność (...) narzędzia będzie tym większa, im większe będzie zrozumienie potencjalnych uczestników (...) dla jego użyteczności.

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

d) **większa stabilność ekonomiczna lokalnych podmiotów ekonomii społecznej.** Podmioty funkcjonujące dłużej potrafią dostarczyć znacznie więcej szczegółowych danych do analizy, co przyczynia się do zwiększenia użyteczności portalu gromadzącego takie informacje.

Wiadomo, że łatwiej się ocenia coś co już dysponuje większym potencjałem finansowym, łatwiej nam pewne rzeczy zbadać. (...) na to niestety nie mamy wpływu.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

Kryterium oddziaływania.

Badani wymienili następujące elementy składowe produktu:

- a) **Kalkulator Kondycji Podmiotów Ekonomii Społecznej** – kluczowy dla całego narzędzia.
- b) **Bazę podstawowych danych o strukturze i dynamice problemów społecznych w regionie.**
- c) **Część informacyjną**, zawierającą zakładki dotyczące dokumentów strategicznych, prawa o ekonomii społecznej, aktualności, ogłoszeń.
- d) **Metodologię** dotyczącą **Kalkulatora**.
- e) **Instrukcję obsługi portalu i Kalkulatora.**
- f) **Raport diagnozujący sektor ekonomii społecznej w województwie śląskim.**

Dodatkowo badani wymienili także podręcznik pomiaru efektywności podmiotów ekonomii społecznej, który powstanie po dokonaniu analizy wyników fazy testowania. W dalszej kolejności ich zadaniem było odniesienie się do jakości i rzetelności wymienionych elementów. W ogólnej ocenie zespół projektowy uznał je za wykonane prawidłowo i w sposób **adekwatny do etapu, na którym przeprowadzano badanie.**

Jestem usatysfakcjonowany jakością i metodologią i samego produktu. Biorąc pod uwagę pewien obszar niepewności, w którym żeśmy się poruszali. Czyli innowacyjność projektu.

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

Badani nie podnosili żadnych wątpliwości co do jakości **samego portalu**. Wskazywali jednak elementy, które będą musiały ulec modyfikacji w celu lepszego dostosowania do potrzeb

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

podmiotów ekonomii społecznej, szczególnie w odniesieniu do samego narzędzia. Po okresie testowania aktualizacji wymaga **metodologia Kalkulatora** oraz co za tym idzie **instrukcja i wszelkie materiały szkoleniowe** przeznaczone do nauki obsługi narzędzia.

W momencie rozpoczęcia etapu testowania było to [narzędzie] po prostu dostosowane do naszych założeń [pod diagnozie]. A po modyfikacji na pewno jakość się podniesie, bo skorzystamy z uwag, które otrzymaliśmy od testujących i spróbujemy je połączyć, pogodzić ze sobą i wypracować jeszcze lepszy produkt niż na starcie.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

- **Główne trudności w posługiwaniu się poszczególnymi elementami produktu**

Portal - nie zidentyfikowano znaczących trudności w korzystaniu z portalu, poza *stricte* technicznymi, najczęściej dotyczącymi kłopotów z jego obsługą wynikającymi ze zróżnicowanych **kompetencji informatycznych** lub początkowo **niższego zaangażowania użytkowników**.

Na początku to były czysto techniczne [kwestie] (...), ale to wynikało z różnego poziomu wiedzy informatycznej u osób i też z różnego poziomu zaangażowania na początku.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

Narzędzie - w dalszych etapach testowania pojawiały się już uwagi merytoryczne. Podmioty, w opinii zespołu badawczego, zwracały uwagę na:

- Konieczność dodania dodatkowych zmiennych,
- Konieczność usunięcia części wskaźników z uwagi na ich nieadekwatność,
- Trudność w pozyskaniu części danych,
- Niską wartość informacyjną niektórych wymaganych w formularzach zmiennych.

Instrukcja – w odniesieniu do jej zapisów, główne trudności dotyczyły zrozumienia metod analizy danych, indeksów, wskaźników, wag. Wynikały głównie z różnego poziomu wiedzy użytkowników z zakresu analizy danych, metodologii.

Duża część sektora nie wie co to jest waga, co to jest indeks i do czego służy.

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

- **Czynniki wpływające negatywnie i pozytywnie na jakość i rzetelność elementów produktu**

Czynniki negatywne:

- **brak możliwości precyzyjnego oszacowania kosztów finansowych produktu finalnego ze względu na jego innowacyjny charakter;**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Regionalny Ośrodek
Polityki Społecznej
Województwa Śląskiego

INSTITUT PRACY I SPRAW SPOŁECZNYCH

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Moim zdaniem środki zabezpieczone na stworzenie narzędzia informatycznego muszą być na naprawdę wysokim poziomie. Jak robiliśmy na początku projektu rozeznanie cenowe (...), to szacunki, które otrzymywaliśmy od firm, wahają się od kilkudziesięciu, do kilkuset tysięcy.
(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

- o **brak wiedzy metodologicznej** stojącej za współczynnikami, których używa narzędzie, wśród jego użytkowników. Wpływało to początkowo na umiarkowanie pozytywną ocenę funkcjonalności narzędzia. Opinie te ulegały jednak systematycznej zmianie w trakcie testowania, w wyniku poszerzania wiedzy użytkowników w wyżej wymienionym zakresie;

(...) to jest kwestia oczywiście metodologii i znajomości pewnych zasad tworzenia wartości indeksów. (...). My wiemy, że są takie kłopoty. I przy ocenie metodologii z drugiej strony, to znaczy potencjalnych użytkowników, tego typu wątpliwości się pojawiły.
(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

Czynniki pozytywne:

- o odpowiedni **dobór zespołu projektowego**, zaangażowanie ekspertów z ramienia Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, **umożliwiające konfrontację opinii przedstawicieli podejścia naukowego z praktycznym**;

Mamy lidera [ROPS] i partnera [IPiSS], wszystko jest konsultowane z ekspertami, zderzamy tą praktykę ze środowiskiem nauki. (...) staramy się zawsze wypracować we wszystkich działaniach projektowych kompromis, złoty środek, który będzie satysfakcjonował Instytut i nas.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

- o **partycypacyjny charakter projektu** – zaangażowanie użytkowników w tworzenie i modyfikowanie narzędzia i portalu, organizowanie licznych spotkań, dyskusji;

Bez ich uwag i bez komentarzy, bez zaangażowania byśmy tego nie poprawili, nie byli stanie po prostu.

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

- o **elastyczność narzędzia**, możliwość dostosowywania analizy do indywidualnych potrzeb użytkownika;

Użytkownicy mogą nadać wagi, różną wartość rozmaitym wskaźnikom w zależności od swoich albo doraźnych, albo długoterminowych perspektyw i potrzeb. Budowanie mechanizmu dostosowania analizy do potrzeb zakłada elastyczność narzędzia. To jest coś, co nas wyróżnia. System wag. Moja ocena zdecydowanie jest pozytywna.

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- o **dobór próby**, w której miejsce znalazły także organy administracji publicznej oraz rozmaite typy podmiotów ekonomii społecznej, pozwolił na osiągnięcie wysokiej jakości i rzetelności narzędzia;

Ja myślę, że właśnie dobór próby (...) w dużym stopniu przyczynił się pozytywnie do tego, że to narzędzie osiągnęło adekwatną jakość do podjętych działań.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

- **Proponowane zmiany i modyfikacje w poszczególnych elementach produktu**

Portal - zdaniem przedstawicieli zespołu projektowego nie wymaga właściwie żadnych istotnych zmian i nie planują oni modyfikacji jego konstrukcji.

Narzędzie – jego dotyczyło najwięcej uwag użytkowników, co znajdzie swoje odzwierciedlenie w planowanych zmianach, które są kompatybilne z sugestiami badanych członków grupy testującej produkt. Zmiany mają dotyczyć w szczególności:

- o **Treści pytań** zadawanych w narzędziu;
- o Wprowadzenia materiału pomocniczego w postaci **informacji, gdzie, tzn. w jakich dokumentach / rejestrach / instytucjach podmioty powinny szukać danych niezbędnych do uzupełnienia formularza;**
- o **Usunięcie niektórych danych** wymaganych w narzędziu;
- o **Zmiany zakresu niektórych wskaźników i indeksów** wymaganych w narzędziu.

Chcemy, żeby podmioty miały dostosowane wskaźniki do specyfiki swojej działalności i niekoniecznie koncentrowały się tylko na aspekcie ekonomicznym jako wiodącym (...), będziemy się starać w tym kierunku zmierzać po dokonaniu analizy całego materiału badawczego.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

c) **Instrukcje** – użytkownicy sygnalizowali konieczność wprowadzenia **słownika** do instrukcji obsługi narzędzia **uzupełnionego o przykłady**, celem lepszego zrozumienia zasad i sensu analiz dokonywanych przy pomocy narzędzia. Sugestia ta została dostrzeżona przez Projektodawców:

Warto wbudować do instrukcji słownik i wiemy co tam powinno się znaleźć, bo dzięki fазie testowana żeśmy dowiedzieli się, czego użytkownicy nie rozumieją.

O: I w sposób bardzo prosty, jak najprostszy, trzeba takim językiem potocznym. Nie ma prawa tam się znaleźć żadne sformułowanie specyficzne, [należy] wyjaśnić co to jest waga, co to jest indeks i podać przykład.

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

d) **Szkolenia** prowadzone na dalszych etapach realizacji projektu – tutaj członkowie zespołu projektowego wskazywali na **konieczność zmiany sposobu prowadzenia szkoleń z formy wykładowej na zdecydowanie bardziej praktyczną – warsztatową**, umożliwiającą bieżącą pracę z dokumentami niezbędnymi do obsługi narzędzia. Jest to pozytywna odpowiedź na opisane w poprzednim rozdziale oczekiwania użytkowników.

Szkolenia na pewno nie mogą mieć charakteru seminaryjnego. [Należy] bardziej położyć nacisk na instrukcję jak użytkować narzędzie, a w mniejszym stopniu na założenia, jak to jest zbudowane, z czego składają się indeksy.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

Efektywność produktu w porównaniu do innych rozwiązań

Aby zweryfikować efektywność portalu w kontekście innych rozwiązań, służących do oceny stanu sektora ekonomii społecznej, badani zostali poproszeni o stworzenie listy tego rodzaju rozwiązań. Członkowie zespołu projektowego wymieniali:

- Narzędzie ESometr Małopolskiej Szkoły Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, które bada społeczną wartość dodaną podmiotów ekonomii społecznej (produkt ten znany był także wśród „testerów”);
- Produkt w ramach projektu „Wielkopolskie Centrum Ekonomii Społecznej” realizowanego przez ROPS w Poznaniu, w ramach którego powstał system wskaźników monitorujących wielkopolski sektor ekonomii społecznej.

Wspomniane produkty nie są jednak tożsame z narzędziem udostępnionym w ramach portalu eRPES.pl, które kompleksowo analizuje sytuację sektora ekonomii społecznej. Inne wymienione rozwiązania, według wiedzy rozmówców, mają charakter precyzyjny i ograniczają się do wybranych aspektów działalności PES. Badani nie byli więc w stanie dokonywać porównań w odniesieniu do wymienionych narzędzi.

Są to narzędzia podobne, aczkolwiek mają trochę inne założenia. Tutaj połączyliśmy kilka komponentów. Badanie efektywności ekonomicznej, społecznej, użyteczność. Myślę, że ciężko [je] porównywać.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

• **Ocena budżetu**

Ewaluacja zewnętrzna produktu po fazie testowania nie uwzględniała analizy dokumentów finansowych projektu. Efektywność ekonomiczna innowacji analizowana była w oparciu o deklaracje członków zespołu projektowego.

Wedle ich wiedzy wielkość budżetu zrealizowanego była niższa od wydatków przeznaczonych na fazę testową, przewidywanych w ramach projektu. Oszczędności poczyniono dzięki zastosowaniu procedury zamówień publicznych. Zostały one przesunięte

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

na zadania związane z upowszechnieniem oraz promocją, która – jak wynika z relacji badanych przedstawicieli instytucji testujących – będzie szczególnie istotnym etapem projektu. Badani przyznają, że zrealizowano wszystkie przewidziane na etap testu zadania i każde z nich miało istotne znaczenie dla skutecznego modyfikowania narzędzia zgodnie z potrzebami użytkowników. **Budżet zaplanowany dla projektu w fazie testowania uznany został za adekwatny do potrzeb związanych z realizacją działań. Natomiast realizację projektu na omawianym etapie, na podstawie relacji badanych, można uznać za efektywną.**

Członkowie zespołu projektowego nie przewidują także możliwości ograniczenia wydatków na kolejnych etapach realizacji projektu. Z relacji badanych wynika, że budżet projektu poddawany był modyfikacjom, w efekcie których dostosowany został do potrzeb realizacyjnych. Możliwe oszczędności mogą powstać w efekcie zastosowania procedury zamówień publicznych, jednak ich wysokość nie może być przewidziana.

Kryterium trwałości i oddziaływania – możliwość kontynuacji i poszerzenia zastosowania projektu

W opinii przedstawicieli zespołu projektowego po zakończeniu realizacji projektu *Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna*, wśród użytkowników **utrzyma się zainteresowanie korzystaniem z platformy eRPES.pl**. Ocena ta wynika z informacji zwrotnej od „testerów”, a także z obserwacji rosnącego zainteresowania produktem wraz z upływem czasu trwania testu.

Uczestnicy fazy testowania, im dłużej trwała ta faza, (...) wyrażali większy optymizm co do użyteczności narzędzia. Potwierdza to, czy też stanowi bardzo mocną przesłankę do stwierdzenia, iż będzie zapotrzebowanie na [narzędzie].

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

• Czynniki wpływające na realizację projektu

Przedstawiciele zespołu projektowego są zdania, że Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, jako Projektodawca, byłby w stanie kontynuować realizację projektu. Dysponuje bowiem wszelkimi niezbędnymi ku temu elementami. Warunki kontynuacji funkcjonowania portalu można pogrupować na wewnętrzne – techniczne i pozatechniczne, a także zewnętrzne. Na podstawie wypowiedzi badanych ustalono następującą listę wspomnianych uwarunkowań:

Uwarunkowania wewnętrzne:

- stanowisko informatyka nadzorujące funkcjonowanie narzędzia,
- dostęp do serwera, odpowiedni sprzęt komputerowy (techniczne),
- przygotowanie kadry zarządzającej produktem (moderatora, osób odpowiedzialnych za kontakt z użytkownikami),
- zasoby finansowe (choć projekt w założeniu nie generuje dużych kosztów).

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Uwarunkowania zewnętrzne:

- e. możliwość uzyskania wsparcia finansowego na kontynuację i rozwój portalu,
- f. zaangażowanie instytucji nadzorujących projektodawcę,
- g. zapotrzebowanie na produkt wśród potencjalnych użytkowników.

(...) [produkt finalny] jest w założeniu... tani w eksploatacji. Wystarczy, że instytucja ma [A] informatyka, który zadba (...) musi mieć [B] serwer. Ten serwer coś tam kosztuje.

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

Zarówno rozmówcy reprezentujący IPISS, jak i ROPS wyrazili przekonanie, że kontynuacja projektu – szczególnie z powodu pozatechnicznych uwarunkowań – nie powinna zostać przekazana instytucji innej, niż aktualny Projektodawca. Przejęcie roli koordynatora i moderatora strony przez inną instytucję wiązałoby się z dodatkowymi zadaniami – w postaci szkolenia kadry, a także finansami, związanymi z technicznym przygotowaniem podmiotu.

Gdyby miało to być przekazane do innej jednostki, na pewno byłoby to znacznie trudniejsze, ponieważ wymagałoby przygotowania [1] kadry tamtej jednostki do przyjęcia narzędzia i do jego obsługi. I myślę, że to pewnie byłyby też [2] dodatkowe kwestie techniczne, sprzętowe, (...) u nas jest to najbardziej proste do wykonania. Bo zarówno jest kadra merytoryczna, jak i informatyczna, która jest wdrożona w projekt.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

- **Możliwość replikacji lub adaptacji projektu w innych warunkach.**

Rozmówcy przyznali, że narzędzie stanowiące immanentną część portalu eRPES.pl z założenia jest podatne na replikowanie lub adaptację. Sprzyjają temu techniczne uwarunkowania funkcjonowania portalu. Poniżej wymieniono czynniki, które decydują o łatwości przeniesienia narzędzia do innego środowiska, a także czynniki, które mogą powodować trudności w tego rodzaju procesie.

1. Czynniki sprzyjające replikacji i adaptacji:

- a. łatwość obsługi narzędzia,
- b. funkcjonowanie narzędzia w Internecie,
- c. niewielkie wymagania sprzętowe i techniczne,
- d. dostęp do materiałów instruktażowych powstałych w ramach projektu *Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna*,
- e. społeczna świadomość celu narzędzia – ma ono służyć rozwojowi PES, a nie ich ocenie.

[1] Prosta obsługa narzędzia, to, że ono jest [2] dostępne w Internecie, [3] nie wymaga żadnego dodatkowego oprogramowania ze strony innych jednostek i [4] odpowiednie materiały instruktażowe, to też na pewno będzie sprzyjało replikowaniu w innych jednostkach.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

2. Czynniki utrudniające replikację i adaptację:

- a. konieczność uwzględnienia specyfiki regionalnej w odniesieniu do planowania zakresu projektu (liczba objętych nim gmin, powiatów, podmiotów ekonomii społecznej, jednostek administracji publicznej etc.),
- b. konieczność diagnozy lokalnych problemów społecznych i umieszczenia narzędzia w kontekście tych problemów.

Pewnych modyfikacji będzie trzeba dokonać mając na uwadze różnice pomiędzy województwami. Jest inna liczba powiatów, gmin, które będą wprowadzały dane, inna liczba podmiotów ekonomii społecznej.

(Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej)

To narzędzie (...) może w założeniu być pomocne do zmiany, przeprofilowania podmiotu ze względu na występujące na poziomie lokalnym problemy. (...) użytkownik tegoż narzędzia (...) nie może w sposób mechaniczny transponować wniosków wynikających z określonego zasobu danych w województwie śląskim na swój własny teren aktywności.

(Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)

Badani zauważyli, iż poza replikacją narzędzia przez inne województwa, korzystne byłoby również dla jego funkcjonalności, poszerzenie zakresu oddziaływania.

Czynniki sprzyjające poszerzeniu skali oddziaływania narzędzia to:

- promocja – we współpracy z instytucjami i jednostkami wspierającymi ekonomię społeczną w innych województwach,
- większe nakłady finansowe związane z rozbudowaniem narzędzia,
- większe nakłady techniczne, sprzętowe,
- modyfikacja merytoryczna i techniczna narzędzia - usprawnienie mocy przeliczeniowych narzędzia.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Mocne, słabe strony produktu

Mocne strony:

- Interaktywność narzędzia;
- Doświadczenie projektodawcy w podobnego rodzaju projektach;
- Zaangażowanie środowiska naukowego w realizację projektu;
- Zaangażowanie praktyków sektora ekonomii społecznej w realizację projektu;
- Wdrożenie do narzędzia systemu wag, który umożliwia ocenę PES według wartości, które wydają się najważniejsze (możliwość dostosowania systemu oceny do opinii dotyczącej znaczenia poszczególnych wymiarów: efektywności ekonomicznej, , użyteczności społecznej, współpracy międzyinstytucjonalnej, zasobów kompetencyjnych i organizacyjnych PES).

Słabe strony:

- Potrzeba stałego wsparcia merytorycznego projektu – w celu bieżącego i rzetelnego dostosowywania narzędzia do zmieniającej się sytuacji sektora w województwie (co jest utrudnione przy ograniczonym czasowo finansowaniu projektu).

Szanse

- Przywiązywanie dużej wagi do sektora ekonomii społecznej w ramach lokalnych i krajowych dokumentów strategicznych określających kierunki polityki społecznej;
- Upowszechnienie w świadomości społecznej wiedzy o ekonomii społecznej.

Zagrożenia

- Poziom merytoryczny narzędzia wymaga pewnego poziomu kompetencji użytkowników w zakresie funkcjonowania ekonomii społecznej (umiejętność interpretacji wskaźników, wprowadzania odpowiednich danych);
- Ograniczona ilość środków na rozszerzenie zakresu oddziaływania narzędzia oraz kontynuację merytorycznej opieki nad produktem;
- Ryzyko utraty zainteresowania narzędziem wśród odbiorców, w przypadku powstania licznych podobnych produktów.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wnioski i rekomendacje

W niniejszym rozdziale wyodrębniono obszary problematyczne, wymagające modyfikacji lub ulepszenia, o których wspominali badani w toku ewaluacji. Każdy z obszarów opatrzony został rekomendacją. Większość spośród rekomendacji została zaczerpnięta z wypowiedzi i analiz zaproponowanych przez badanych.

Zagadnienie problematyczne	Rekomendacja
W toku wywiadów badani wskazywali usterki techniczne, które miały miejsce w czasie realizacji fazy testowej projektu. Część z nich została zweryfikowana, niektóre natomiast – jak wynika z relacji badanych – pojawiają się nadal. Inne miały trwały wpływ na odbiór produktu (nieprawidłowo wyświetlające się wykresy, wzbudziły wątpliwości użytkowników odnośnie wiarygodności danych). Wymieniane problemy techniczne to: - problemy ze znikaniem wprowadzanych przez użytkowników informacji na potrzeby narzędzia analityczno- diagnostycznego; - trudności z logowaniem się; - tożsame wyświetlanie braków danych i wartości zerowych; - nieadekwatny do realnego format danych w formularzach dla użytkowników (liczby pełne lub dodatnie albo nieadekwatne przedziały), - dublujące się pytania; - kłopoty z wizualizacją danych: ➔ Indeksy cząstkowe oraz Indeks zbiorczy w odniesieniu do spółdzielni socjalnych ➔ Wskaźniki zasobów kompetencyjnych: Udział w szkoleniach i kursach w odniesieniu do Warsztatów terapii zajęciowej ➔ Wskaźniki efektywności ekonomicznej oraz Wskaźniki zasobów kompetencyjnych: Udział w szkoleniach i kursach w odniesieniu do centrów i klubów integracji społecznej.	• Rekomendowana jest weryfikacja problemów technicznych, zgłaszanych w procesie testowania, w celu wyeliminowania ryzyka powtórzenia utrudnień po upowszechnieniu produktu; • Sugeruje się także udostępnienie na stronie internetowej eRPES.pl forum ze strony projektowej, wraz z archiwalnymi wiadomościami. Umożliwi ono użytkownikom szybki kontakt z moderatorem, co pozwoli elastycznie eliminować ewentualne błędy, pojawiające się w toku powszechnego użytkowania narzędzia.
Nieadekwatność części wskaźników lub danych stanowiących podstawy do wyliczenia wskaźników oraz indeksów – względem specyfiki niektórych PES. W efekcie generowane za pomocą Kalkulatora	Należy zweryfikować wskaźniki oraz w miarę możliwości dostosować je do zakresu funkcjonowania poszczególnych PES. Wskaźniki i dane wymagające ponownej analizy: ➔ dotyczące źródeł finansowania.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Kondycji PES informacje mogą być błędne lub przyczyniać się do niepoprawnej interpretacji stanu poszczególnych podmiotów.	Użytkownicy testujący produkt sugerują wprowadzenie możliwości opisu struktury finansowania PES; ➔ wpływające na wskaźnik zasobów kompetencyjnych. W opinii „testerów” udział pracowników posiadających specjalizację medyczną, psychologiczną lub pedagogiczną w ogóle pracowników nie jest miarodajny. Nie w każdym PES są to specjalizacje niezbędne. Z kolei niekiedy podmioty zatrudniają specjalistów w innych, niż wymienione zakresach. ➔ weryfikacja konieczności opisywania stopnia i rodzaju niepełnosprawności osób, którym udało się znaleźć zatrudnienie w ramach sektora ekonomii społecznej. Z punktu widzenia niektórych podmiotów (np. ZAZ) są to informacje mało ważne i nieweryfikowalne;
Użytkownicy portalu eRPES.pl, aktywnie uczestniczący w fazie testowania, podkreślali jego funkcję analityczną (możliwość porównania stanu poszczególnych PES oraz grup podmiotów), jako determinującą kontakty pomiędzy podmiotami. Dokonali oni jednak spostrzeżenia, że portal może mobilizować do kontaktów międzysektorowych i wewnątrz sektora ekonomii społecznej.	Aby podnieść walor inicjowania komunikacji wewnątrz- i międzysektorowej podmiotów ekonomii społecznej zaleca się • Przeniesienie forum ze strony internetowej projektu, na portal eRPES.pl. Kontynuacja rozpoczętych dyskusji może sprzyjać zaangażowaniu i aktywności uczestników; • Przeniesienie funkcji forum w zakresie wymiany apeli i komunikacji między użytkownikami, na zakładkę „Ogłoszenia i informacje różne” na portalu www.erp.es.pl, która w fazie testowej odwiedzana była sporadycznie przez użytkowników. Z kolei pole wymiany zapytań oraz uwag odnośnie funkcjonowania samego narzędzia warto udostępnić użytkownikom w ramach zakładki pomoc i FAQ, umieszczając w niej formularz kontaktowy lub odnośnik do forum. • Udostępnianie na portalu informacji o szkoleniach, seminariach i spotkaniach, które stanowią forum budowania relacji wewnątrz sektora ekonomii społecznej oraz z potencjalnymi partnerami spoza sektora; • Wzbogacenie danych kontaktowych podmiotów ekonomii społecznej,

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	zarejestrowanych jako użytkownicy eRPES.pl, o informacje „opisowe” dotyczące sposobów realizowania działalności, obieranych programów i metod działania, idei powstania. Tego rodzaju informacje podnoszą wzajemną świadomość podmiotów ekonomii społecznej. Mogą również być interesujące z punktu widzenia potencjalnych partnerów – jako swego rodzaju „list motywacyjny” PES.
Ograniczony wpływ portalu na decyzje dotyczące modyfikacji działania PES lub zmiany profilu wynika ze specyfiki dostępnych danych. W opinii użytkowników informacje dostarczane przez portal pozwalają na odpowiedź na pytanie: „Czy podmiot działa sprawnie?”, „Na jakim polu odstaje od innych przedstawicieli sektora?”. Nie dostarczą jednak wskazówek odnośnie sposobu wyrównywania niekorzystnych różnic.	- Aby poszerzyć zakres oczekiwanej przez użytkowników wiedzy, warto rozbudować informacyjną część portalu. Sugeruje się stworzenie przestrzeni dla użytkowników do wymiany dobrych praktyk, opisów efektywnych działań; - Należy również położyć nacisk na regularne wzbogacanie zakładek „Prawo o ekonomii społecznej”, „Dokumenty strategiczne JST”, „Wsparcie i współpraca” oraz „Ogłoszenia różne”, nowymi tekstami, publikacjami. Należy również zachęcać użytkowników do publikacji, np. poprzez osobiste zaproszenia wysyłane drogą mailową.
W opinii badanych portal eRPES.pl może być odbierany jako niezrozumiały dla osób niezaangażowanych lub od niedawna zaangażowanych w funkcjonowanie sektora ekonomii społecznej. Nie dostarcza on bowiem ogólnych, wprowadzających danych na temat sektora. Kłopotów użytkownikom może przysporzyć także nomenklatura stosowana w analizach	- Uwzględniając oczekiwania użytkowników rekomenduje się wprowadzenie do części informacyjnej portalu, zakładki zawierającej ogólne, poglądowe wyjaśnienia dotyczące sektora ekonomii społecznej; - Portal eRPES.pl sugeruje się opatrzyć słowniczkiem podstawowych terminów związanych z ekonomią społeczną; - W celu podniesienia umiejętności użytkowników w zakresie korzystania z narzędzi analityczno-diagnostycznego oraz zasilania go danymi, zaleca się, aby spotkania upowszechniające odbywały się w formie ćwiczeń, warsztatów. Są to formy preferowane przez użytkowników.
W odniesieniu do części analityczno-diagnostycznej, niektórzy badani formułowali wnioski dotyczące możliwości usprawnienia korzystania z generowanych wskaźników, w celu podniesienia waloru narzędzia.	Aby podnieść dostępność i użyteczność narzędzia, sugeruje się wdrożenie zmian, umożliwiających efektywną pracę z wykorzystaniem Kalkulatora Kondycji PES. Sugerowane modyfikacje: Podniesienie jakości „filtrowania” danych.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	Wprowadzenie funkcjonalności generowania pojedynczych wskaźników i wykresów; • Uatrakcyjnienie wizualne „raportów”, poprzez rozważenie innej kolorystyki (opcjonalnie) oraz uruchomienie możliwości generowania wykresów oraz wskaźników na jednym dokumencie – celem porównań; • Udostępnienie możliwości eksportu wskaźników w formacie PDF.
Specyfika portalu eRPES.pl zakłada, że aktywny udział użytkowników w tworzenie części analityczno-diagnostycznej, będzie zwiększał wartość narzędzia (w związku z przyrostem danych). Wśród „testerów” pojawiła się jednak obawa dotycząca rzetelności wprowadzanych informacji. Wynika ona z braku kontroli nad użytkownikami publikującymi informacje o reprezentowanych podmiotach, które mogą chcieć pokazać swoją organizację z „lepszego” strony”. Możliwe jest także niepoprawne wypełnienie ankiety w wyniku pomyłki.	Aby zapobiec ryzyku publikacji nierzetelnych danych przez osoby użytkujące portal, badani zaproponowali: • Wprowadzenie roli moderatora, dysponującego wiedzą o metodyce uzupełniania danych do narzędzia. Rolą moderatora powinno być wychwytywanie błędów i monitorowanie użytkowników w celu weryfikacji budzących wątpliwość danych; • Nadanie portalowi statusu dokumentu, który będzie obligował użytkowników do wpisywania poprawnych, zweryfikowanych danych; • Uproszczenie formularzy do wypełniania przez użytkowników – dołączenie instrukcji i wskazówek.
Badani wśród trudności związanych z użytkowaniem narzędzia, wspominali o problemach z pozyskiwaniem niektórych danych na potrzeby portalu eRPES.pl. Proces gromadzenia informacji, w przypadku części podmiotów, był pracochłonny i trudny. W fazie upowszechnienia może to stać się barierą uczestnictwa w projekcie.	Aby zachęcić użytkowników do uczestnictwa w projekcie, a jednocześnie ułatwić proces gromadzenia danych, sugeruje się wypracowanie bazowej (możliwie najbardziej uniwersalnej) metodologii pozyskiwania danych, przeznaczonej dla użytkowników. Metodologia ta powinna uszczegóławiać zakres niezbędnych danych (aby użytkownik mógł je przygotować przed zalogowaniem do portalu). Dodatkowo powinna zawierać wskazówki odnośnie źródeł poszczególnych dokumentów: odnośniki do stron internetowych urzędów, informacje o działach i stanowiskach, które dysponują określoną wiedzą, etc.
Stopień realizacji celów i założeń funkcjonowania portalu eRPES.pl wraz z narzędziem analityczno-diagnostycznym uzależniony jest od stopnia jego upowszechnienia. Badani dostrzegali, że liczba	Aby podnieść wartość narzędzia należy podjąć starania w zakresie pozyskania jak najliczniejszej próby badanych użytkowników. W tym celu zaleca się szeroką promocję projektu, za pośrednictwem:

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

użytkowników zalogowanych na portalu determinuje pulę danych porównawczych oraz rozwój portalu. W fazie testowej liczba osób zalogowanych i udostępniających dane na potrzeby analiz stanu sektora ekonomii społecznej była ograniczona. W opinii testerów przyczyniło się to do trudności w ocenie efektywności, skuteczności i użyteczności narzędzia.	• kampanii mailowych, z wykorzystaniem newsletterów i baz kontaktowych Projektodawców; • bannerów i odnośników promujących produkt, publikowanych na stronach internetowych użytkowników portalu eRPES.pl; • realizacji spotkań, szkoleń i warsztatów opisujących cel i funkcjonalność narzędzia.
Dodatkowo rekomendowane jest bieżące dostosowywanie narzędzia analityczno-diagnostycznego, a także części informacyjnej portalu do potrzeb sygnalizowanych przez użytkowników w czasie realizacji projektu	

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podsumowanie

Sumaryczny efekt ewaluacji pozwala na całłościową pozytywną ocenę produktu finalnego projektu innowacyjnego pn. *Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna*. Choć ocena ta wystawiona została przy założeniu realizacji przynajmniej części rekomendowanych modyfikacji w fazie rozpowszechnienia.

- **Kryterium adekwatności** – założenia leżące u podstaw projektu potwierdzone zostały przez badanych. Produkt odpowiada także na potrzeby grup docelowych, w szczególności w zakresie podnoszenia poziomu wiedzy, mobilizacji do budowania kontaktów wewnątrz- i międzysektorowych. W mniejszym stopniu narzędzie pomaga w zarządzaniu podmiotami ekonomii społecznej. Jest to jednak efekt ograniczeń fazy testowania. Aby zwiększyć adekwatność produktu, należy zadbać o weryfikację wskaźników i danych pod kątem ich przystawalności do poszczególnych typów podmiotów ekonomii społecznej. Należy również pozyskać jak najbardziej zbliżoną do pełnej próbę podmiotów ekonomii społecznej funkcjonujących w województwie śląskim;
- **Kryterium użyteczności** – na podstawie relacji badanych można uznać, że w fazie upowszechnienia wypracowany produkt przyczyni się do wypełnienia luki informacyjnej w zakresie specyfiki poszczególnych typów podmiotów ekonomii społecznej. Portal pozwala także na dokonywanie porównań pomiędzy podmiotami. Stanowi również podstawę do analizy zmieniającego się w czasie stanu poszczególnych podmiotów. Przy założeniu zwiększenia liczby załogowanych uczestników oraz poszerzenia spektrum informacji dostępnych w części informacyjnej portalu eRPES.pl, produkt jest w stanie znacząco odpowiedzieć na potrzebę racjonalnego planowania zmian i modyfikacji kierunków działania PES. Pozwala także na rozeznanie w sektorze, pod kątem poszukiwania partnerów do współpracy.
- **Kryterium skuteczności** – funkcje produktu (informacyjna, analityczna oraz komunikacyjna) umożliwiają realizację celów projektu. Po dokonaniu rekomendowanych modyfikacji w fazie upowszechniania ocena projektu z perspektywy kryterium skuteczności dodatkowo wzrosła.
- **Kryterium efektywności** – metodologia projektu oraz gospodarne zarządzanie środkami przeznaczonymi na jego realizację przyczyniły się do realizacji założeń fazy testu w ramach przewidzianego budżetu. Korzystanie z produktu z perspektywy użytkowników również oceniono jako efektywne. Niewielkie koszty niematerialne – czas przeznaczony na pracę z narzędziem, umożliwiają dostęp do cennych danych oraz zaspokojenie diagnozowanych potrzeb podmiotów ekonomii społecznej.
- **Kryterium oddziaływania** – ze względu na walory w postaci niskich kosztów utrzymania oraz użytkowania, jak również niskie wymagania techniczne i sprzętowe, produkt jest w wysokim stopniu możliwy do rozpowszechnienia. Instrukcje, szkolenia oraz metodologie dodatkowo podnoszą ocenę produktu w ramach niniejszego kryterium, ułatwiając jego użytkowanie oraz wdrożenie.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- **Kryterium trwałości celów** – zarówno uczestnicy projektu w fazie testowania, jak i członkowie grupy projektowej oczekują kontynuacji utrzymania narzędzia eRPES.pl po zakończeniu finansowania w ramach PO KL. Ze względu na jego funkcjonalność i użyteczność, przewiduje się trwałość produktu – pod warunkiem realizacji rekomendacji dotyczącej pozyskania jak najliczniejszej grupy użytkowników, którzy udostępnią dane reprezentowanych podmiotów na potrzeby narzędzia analityczno-diagnostycznego. Jest on zatem podatny na rozwój.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Aneksy

1. Scenariusz badania IDI

Wprowadzenie do wywiadu – uwagi dla moderatora

Uczestnikami wywiadów będą użytkownicy narzędzia analityczno – diagnostycznego, służącego do oceny i benchmarkingu podmiotów ekonomii społecznej (Narzędzia), czyli przedstawiciele:

- podmiotów ekonomii społecznej,
- ośrodków pomocy społecznej,
- powiatowych urzędów pracy,
- ośrodka wsparcia ekonomii społecznej.

Narzędzie badawcze zbudowane jest z:

- Pytań głównych – moderator powinien zadać wszystkie pytania główne rozmówcom w formie dostosowanej do osoby, z którą przeprowadza wywiad (przedstawiciel podmiotu ekonomii społecznej – PES, lub przedstawiciel innej jednostki związanej z sektorem ekonomii społecznej);
- Pytań pogłębiających – są to pytania uszczegóławiające. To, czy pytania te zostaną zadane, jest uzależnione od odpowiedzi rozmówców, na pytania główne, których dotyczą;
- Pytań pomocniczych – to pytania- podpowiedzi, które moderator powinien zadać rozmówcy, jeśli ten nie jest w stanie udzielić odpowiedzi na wybrane pytania główne lub pogłębiające.

W narzędziu stosowane są skróty, moderator, odczytując pytania powinien je rozwijać:

PES – Podmiot Ekonomii Społecznej,

JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego.

I. Część wprowadzająca – aranżacja wywiadu

Dzień dobry! Nazywam się [imię i nazwisko moderatora]. Jestem moderatorem dzisiejszego spotkania, w imieniu firmy ASM - Centrum Badań i Analiz Rynku

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

przeprowadzam badanie ewaluacyjne w ramach projektu „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna”, który jest realizowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego wraz z Instytutem Pracy i Spraw Socjalnych. Projekt ten jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Celem naszej rozmowy będzie poznanie Pana/Pani wiedzy i opinii na temat portalu erpes.pl (e-Raport Podmiot Ekonomii Społecznej) , a w szczególności zawartego w nim narzędzia analityczno-diagnostycznego, które służy do oceny stanu sektora ekonomii społecznej i porównywania podmiotów funkcjonujących w ramach tego sektora.

Będziemy rozmawiać o skuteczności, efektywności portalu i narzędzia, stopniu jego dopasowania do Pana/Pani potrzeb informacyjnych i sposobach wykorzystania narzędzia. Będziemy także porównywać portal erpes.pl i narzędzie do innych rozwiązań, służących do analizy sektora ekonomii społecznej.

Pana/Pani opinie mają bardzo duże znaczenie z punktu widzenia realizacji celów badania, dlatego bardzo proszę o szczere i wyczerpujące odpowiedzi.

Rozmowa ma charakter poufny, dane z badania zostaną opracowane w sposób uniemożliwiający połączenie wypowiedzi z Pana/Pani danymi osobowymi.

Podczas wywiadów wskazują Państwo bardzo wiele ważnych informacji. Aby nie pominąć żadnego szczegółu naszej rozmowy, chciałbym/chciałabym prosić o zgodę na nagrywanie spotkania. Dzięki temu obie/oboje będziemy pewni/pewne, że Pani/Pana wypowiedzi zostały wiernie zapisane. Mam nadzieję, że nie ma Pani/Pan nic przeciwko temu. Czy możemy włączyć dyktafon i rozpocząć rozmowę?

METRYCZKA

M1. Jaką instytucję/firmę Pan/Pani reprezentuje?

.....

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Moduł 1. Dostępność produktu

(kryterium: oddziaływanie)

Cele: Pozyskanie informacji na temat:

1. źródeł wiedzy na temat Narzędzia,
2. czynników ułatwiających i utrudniających dostęp do Narzędzia.

1. *Proszę powiedzieć, skąd Pan/Pani pozyskała informację na temat możliwości korzystania z narzędzi dostępnych na portalu erpes.pl (E-raport Podmiot Ekonomii Społecznej)? Czy o istnieniu portalu można się dowiedzieć z innych źródeł? Jakże to źródła?*
2. *Czy osoby z Pana/Pani otoczenia korzystają z portalu erpes.pl?*

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: Skąd dowiedziały się o tym portalu?

Jeśli nie: Jak Pan/Pani sądzi, dlaczego?

3. *Czy Pana/Pani zdaniem, aby mieć dostęp do narzędzia, służącego ocenie i porównaniu podmiotów ekonomii społecznej, znajdującego się na portalu erpes.pl, należy dysponować jakąś specyficzną wiedzą, umiejętnościami, sprzętem czy innymi zasobami?*

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: Jakimi? Czy są to powszechne zasoby? Łatwo dostępne?

4. *Czy z Pana/Pani perspektywy narzędzie do oceny i porównania podmiotów ekonomii społecznej znajdujące się na portalu erpes.pl jest łatwo dostępne?*

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: Dlaczego? Jakie czynniki wpływają na łatwy dostęp do narzędzia?

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Jeśli nie: *Pod jakim względem nie jest dostępne? Jak Pan/Pani sądzi, dlaczego?*

Moduł 2. Zaspokojenie przez produkt potrzeb i oczekiwań odbiorców

(kryteria: adekwatność, użyteczność, skuteczność)

Cele: Pozyskanie informacji na temat:

1. potrzeb użytkowników w zakresie wiedzy i czynników sprzyjających rozwojowi ekonomii społecznej,
2. zaspokojenia przez produkt potrzeb odbiorców,
3. zmian, jakich wymaga produkt w opinii odbiorców.

5. *Proszę zastanowić się w jaki sposób chciałby (-aby) Pan/Pani, aby funkcjonował sektor ekonomii społecznej. Teraz proszę powiedzieć, jakie są Pana/Pani oczekiwania w odniesieniu do wymienionych obszarów funkcjonowania sektora:*
 - *zakres i jakość dostępnej wiedzy o funkcjonowaniu sektora ekonomii społecznej oraz dostęp do tej wiedzy?*
 - *sposób zarządzania jednostką ekonomii społecznej, którą Pan(-i) reprezentuje lub z którymi ma Pan(-i) do czynienia?*
 - *współpraca między podmiotami ekonomii społecznej a jednostkami samorządu terytorialnego, lub podmiotami rynkowymi?*
 - *wzajemna współpraca podmiotów, w obrębie sektora ekonomii społecznej?*
6. *Czy oprócz oczekiwań wymienionych wyżej, dostrzega Pan/Pani inne istotne obszary, w ramach których niezbędne są zmiany lub działania, w celu usprawnienia funkcjonowania sektora ekonomii społecznej? Jeśli tak, jakich innych działań lub zmian oczekiwałby (-aby) Pan/Pani, aby sektor ekonomii społecznej funkcjonował sprawnie?*
7. *Jakie potrzeby zaspokaja i na jakie oczekiwania odpowiada, Pana(-i) zdaniem, portal erpes.pl i dostępne na nim narzędzie?*
8. *W jaki sposób portal odpowiada na te potrzeby/oczekiwania?*

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

9. *Jakich potrzeb i oczekiwań, których realizacja mogłaby pomóc w rozwoju sektora ekonomii społecznej, nie spełnia portal wraz z narzędziem, a Pana(-i) zdaniem powinien?*
10. *Jakie Pana(-i) zdaniem zmiany w portalu pozwoliłyby mu lepiej i trafniej odpowiadać na Pana(-i) oczekiwania związane z poprawą funkcjonowania sektora ekonomii społecznej?*

Moduł 3. Ocena skuteczności narzędzia wobec zdiagnozowanych problemów sektora ekonomii społecznej (skuteczność, użyteczność, efektywność)

Cele: Pozyskanie informacji odnośnie:

1. wpływu użytkowania narzędzia na sytuację sektora ekonomii społecznej
2. czynników, które decydują o skuteczności lub nieskuteczności narzędzia.

11. *W oparciu o swoje doświadczenia, proszę powiedzieć, czy stosowanie narzędzia analityczno-diagnostycznego realnie pomaga (lub może pomóc) w:*
 - a. *dostosowaniu do nisz rynkowych profilu PES, który Pan(-i) reprezentuje lub podmiotów z którymi ma Pan(-i) do czynienia?*
 - b. *przewodzeniu systematycznej diagnozy struktury i nasilenia problemów występujących w społeczności lokalnej oraz potrzeb potencjalnych klientów PES?*
 - c. *lepszym ukierunkowaniu profilu PES reprezentowanego przez Pana(-ią) lub z którym ma Pan (-i) do czynienia na rozwiązywanie problemów społeczności lokalnej i potrzeby potencjalnych klientów?*
 - d. *poprawie jakości planowania działalności PES?*
 - e. *zbudowaniu merytorycznej współpracy pomiędzy PES i JST oraz podmiotami rynkowymi?*
 - f. *zbudowaniu merytorycznej współpracy i poprawieniu komunikacji pomiędzy podmiotami wewnątrz sektora ekonomii społecznej?*

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: *W jaki sposób narzędzie pomaga lub może pomóc w poprawie funkcjonowania*

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

poszczególnych, wymienionych przez Panią/Pana obszarów?

Proszę podać przykłady.

Jakie czynniki wpływają pozytywnie na skuteczność narzędzia w omawianych obszarach?

Jeśli nie: *Dlaczego, Pana/Pani zdaniem narzędzie nie pomaga lub nie może pomóc w poprawie funkcjonowania poszczególnych obszarów, których Pan/Pani nie wymienił?*

Jakie czynniki wpływają na nieskuteczność narzędzia w tych obszarach?

12. *Czy Pana(-i) zdaniem użytkowanie portalu erpes.pl, w tym stosowanie narzędzia analityczno-diagnostycznego wpłynęło na wzrost Pana(-i) wiedzy o sektorze ekonomii społecznej?*

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: *W jakim zakresie?*

Czego dowiedział (-a) się Pan(-i) dzięki wykorzystaniu portalu erpes.pl (w tym zastosowaniu narzędzia analityczno-diagnostycznego)?

Jeśli nie: *Dlaczego?*

Jakich czynników zabrakło, aby podnieść Pana(-i) wiedzę w tym zakresie?

Jakie zmiany należałoby wprowadzić, aby użytkowanie portalu i narzędzia pozwoliło podnieść Pana(-i) wiedzę dotyczącą sektora ekonomii społecznej?

13. *Czy Pana(-i) zdaniem portal erpes.pl wraz z narzędziem analityczno-diagnostycznym był dla Pana(-i) użyteczny na innych płaszczyznach, niż te, które dotąd omówiliśmy?*

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: *W jakich kwestiach portal wraz z narzędziem okazał się użyteczny?*

W jaki sposób na nie wpłynął – na czym dokładnie polega jego użyteczność?

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

14. *Czy Pana/pani zdaniem portal erpes.pl potencjalnie mógłby być użyteczny na innych płaszczyznach, niż te, które dotąd omówiliśmy po wprowadzeniu jakichś zmian?*

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: *W jakich kwestiach portal wraz z narzędziem mógłby być się użyteczny?*

Jakie zmiany w portalu należałoby wprowadzić?

Moduł 4. Ocena jakości i łatwości użytkowania elementów projektu oraz zapotrzebowania z nimi związanego (trwałość, oddziaływanie)

Cele: Pozyskanie informacji odnośnie:

1. jakości poszczególnych elementów portalu, w tym narzędzia, przez użytkowników,
2. czynników decydujących o łatwości użycia portalu i narzędzia,
3. zapotrzebowania na trwanie projektu lub rozszerzenie jego zakresu.

15. *Jak ocenia Pan(-i) łatwość obsługi portalu erpes.pl wraz z narzędziem analityczno – diagnostycznym? m.in.:*

- a. *łatwość logowania i wprowadzania danych*
- b. *łatwość poszukiwania niezbędnych informacji i danych,*
- c. *łatwość wizualizacji danych, wskaźników, indeksów,*
- d. *łatwość dodawania publikacji i ogłoszeń na stronie erpes.pl,*
- e. *łatwość korzystania z publikacji i ogłoszeń na stronie.*

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli jest łatwe: *Jakie elementy przyczyniają się do ułatwiania korzystania z portalu i narzędzia?*

Jeśli jest trudne: *Jakie dostrzega Pan(-i) trudności w związku z korzystaniem*

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

z portalu/narzędzia?

Co należałoby zrobić, aby zniwelować te trudności? Jakie ułatwienia należałoby wprowadzić?

16. Czy Pana(-i) zdaniem narzędzie analityczno-diagnostyczne jest czytelne, zrozumiałe?
m.in.

- a. czy polecenia i komunikaty na stronie *erpes.pl* są czytelne i zrozumiałe?
- b. czy generowane wyniki, wskaźniki i wykresy są zrozumiałe?
- c. czy sposób logowania do portalu i użytkowania go jako osoba zalogowana jest zrozumiałe?

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: Jakie elementy przyczyniają się do przejrzystości i zrozumiałości portalu i narzędzia?

Jeśli nie: Jakie dostrzega Pan(-i) czynniki, które decydują o ograniczonej przejrzystości i utrudniają zrozumienie elementów portalu/narzędzia?

Co należałoby zrobić, aby zniwelować te negatywne czynniki? Jakie ułatwienia należałoby wprowadzić?

17. Jak ocenia Pan/Pani jakość i rzetelność:

- a. informacji i komunikatów zawartych w części informacyjnej portalu *erpes.pl*?
- b. danych, wskaźników i indeksów dotyczących kondycji PES, które generuje narzędzie analityczno-diagnostyczne (Kalkulator Kondycji PES)?

18. Dlaczego w ten sposób ocenia Pan(i) jakość i rzetelność tych elementów? Jakie czynniki wpływają negatywnie, a jakie pozytywnie na ich jakość i rzetelność?

19. Jakie zmiany należałoby wprowadzić aby podnieść jakość lub rzetelność

- a. informacji i komunikatów zawartych w części informacyjnej portalu *erpes.pl*?

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Regionalny Ośrodek
Polityki Społecznej
Województwa Śląskiego

INSTITUT PRACY I SPRAW SPOŁECZNYCH

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

b. danych i wskaźników dotyczących PES, które generuje narzędzie analityczno-diagnostyczne?

20. *Czy korzystał(-a) Pan(-i) z materiałów instruktażowych, wyjaśniających sposób działania projektu, platformy erpes.pl oraz narzędzia analityczno-diagnostycznego (np. instrukcji korzystania z narzędzia, raportu metodologicznego)?*

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: *Czy są one Pana(-i) zdaniem czytelne i zrozumiałe? Jeśli nie są, to dlaczego?*

Czy są one Pana(-i) zdaniem pomocne? Jeśli nie są, to dlaczego?

Jakie zmiany należałoby Pana(-i) zdaniem wprowadzić do materiałów instruktażowych?

Jeśli nie: *Dlaczego z nich Pan(-i) nie korzystał(-a)?*

21. *Czy uczestniczył(-a) Pan(-i) w spotkaniach, podczas których prezentowano portal erpes.pl, omawiano zastosowane w nim wskaźniki, indeksy, sposób korzystania z narzędzia, wymieniano uwagi nt. narzędzia itp.?*

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: *Czy te spotkania były Pana(-i) zdaniem pomocne? Jeśli nie, to dlaczego?*

Jakie zagadnienia powinny Pana(-i) zdaniem być w pierwszej kolejności poruszane podczas tego typu spotkań?

W jakiej formie powinny odbywać się tego typu spotkania (warsztatowej, seminaryjnej, ćwiczeniowej, .)?

Jeśli nie: *Dlaczego w nich Pan(-i) nie brał(-a) udziału?*

22. *Jak długo chciałby(-aby) Pan(-i) mieć możliwość korzystania z platformy erpes.pl oraz narzędzia analityczno-diagnostycznego? Dlaczego?*

PYTANIA POMOCNICZE:

Projekt, w ramach którego funkcjonuje platforma i narzędzie, kończy się w czerwcu 2015 roku.

Czy chciałby(-aby) Pan(-i), aby platforma i narzędzie funkcjonowały i były aktualizowane

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

dłużej?

23. Czy chciałby(-aby) Pan(-i), aby platforma i projekt funkcjonowały na szerszą skalę, np. uwzględniały dane i angażowały podmioty ekonomii społecznej z innych województw lub uwzględniały innego rodzaju dane i wskaźniki?

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: W jaki sposób według Pana(-i) należałoby poszerzyć skalę działania portalu i narzędzia?

Jeśli nie: Dlaczego nie chciałby(-aby) Pan(-i), aby projekt funkcjonował na szerszą skalę?

Moduł 5. Ocena efektywności oraz porównanie portalu i narzędzia do innych, podobnych produktów (efektywność, skuteczność)

Cele: Pozyskanie informacji odnośnie:

1. efektywności portalu i narzędzia z perspektywy użytkowników,
2. efektywności portalu i narzędzia w porównaniu do stosowanych dotąd rozwiązań,

24. Czy w związku z korzystaniem z portalu erpes.pl oraz zawartego w nim narzędzia analityczno-diagnostycznego poniósł(-ośła) Pan(-i) jakieś koszty? Jeśli tak, to jakie i jakiego rodzaju?

25. Jak ocenia Pan(-i) stosunek jakości portalu i narzędzia do ponoszonych kosztów? Czy portal i narzędzie są wydajne i efektywne?

26. Czy wcześniej korzystał(-a) Pan(-i) z innych rozwiązań, narzędzi, portali czy innego rodzaju sposobów analizy stanu sektora ekonomii społecznej, porównywania podmiotów ekonomii społecznej oraz źródeł wiedzy o sektorze ekonomii społecznej?

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

(np. z samodzielnej analizy statystyki publicznej, z badań komercyjnych, z czasopism branżowych, portali i innych)

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: Z jakich rozwiązań Pan(i) korzystała?

Jeśli nie: Dlaczego?

PODPOWIEDŹ DLA MODERATORA:

Jeśli badany **negatywnie** odpowiedział powyższe pytanie – nie korzystał z innych rozwiązań, należy pominąć dalszą część pytań i zakończyć badanie.

27. Jakie koszty ponosił(-a) Pan(-i) w związku z korzystaniem z poszczególnych, wymienionych rozwiązań?
28. Jakie możliwości oferują lub oferowały Panu(-i) poszczególne wymienione rozwiązania? Czy rozwiązania te oferują lub oferowały dane, informacje, możliwości lub funkcjonalności niedostępne w ramach portalu *erpes.pl* i narzędzia analityczno-diagnostycznego?

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: Jakiego? Jak bardzo są one dla Pana(-i) użyteczne?

29. Jak Pan(i) ocenia skuteczność portalu *erpes.pl* i narzędzia analityczno-diagnostycznego w porównaniu do innych stosowanych rozwiązań? Proszę posłużyć się następującymi kryteriami:
- Wpływ na efektywność planowania działalności podmiotów ekonomii społecznej (reprezentowanego przez Pana(-i), lub z Pana(-i) otoczenia);
 - Podniesienie wiedzy na temat sektora ekonomii społecznej;
 - Usprawnienie współpracy pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej a jednostkami samorządu terytorialnego;
 - Usprawnienie komunikacji pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

30. *Proszę porównać stosunek jakości dostępnych usług, danych i informacji do kosztów korzystania z nich w odniesieniu do:*

- *portalu erpes.pl i narzędzia analityczno-diagnostycznego,*
- *innych wymienianych przez Pana(-ią) rozwiązań.*

31. *Które z branych pod uwagę rozwiązań są pana(-i) zdaniem bardziej efektywne, wydajne? Dlaczego?*

To już wszystkie pytania, dziękuję za udział w badaniu.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2. Scenariusz diady/triady

Wprowadzenie do wywiadu – uwagi dla moderatora

Uczestnikami wywiadów grupowych będą specjaliści zaangażowani w zarządzanie i realizację projektu „*Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna*”. Wywiad składa się z 6 modułów tematycznych oraz z części wprowadzającej (aranżacji), którą moderator wygłasza na początku spotkania.

Narzędzie badawcze zbudowane jest z:

- Pytań głównych – moderator powinien zadać wszystkie pytania główne rozmówcom w formie dostosowanej do osoby, z którą przeprowadza wywiad (przedstawiciel podmiotu ekonomii społecznej – PES, lub przedstawiciel innej jednostki związanej z sektorem ekonomii społecznej);
- Pytań pogłębiających – są to pytania uszczegóławiające. To, czy pytania te zostaną zadane, zależy od odpowiedzi rozmówców na pytania główne, których dotyczą;
- Pytań pomocniczych – to pytania- podpowiedzi, które moderator powinien zadać rozmówcy, jeśli ten nie jest w stanie udzielić odpowiedzi na wybrane pytania główne lub pogłębiające.

W narzędziu stosowane są skróty, moderator, odczytując pytania powinien je rozwijać:

PES – Podmiot Ekonomii Społecznej

JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

ARANŻACJA BADANIA

Aranżacja

Cel: Zapoznanie uczestników z badaniem, celem i tematyką spotkania oraz zasadami obowiązującymi w czasie trwania wywiadu, przedstawienie się uczestników.

1. Powitanie uczestników i podziękowanie za udział w badaniu.
2. Przedstawienie moderatora.

Dzień dobry! Nazywam się [imię i nazwisko moderatora]. Jestem moderatorem dzisiejszego spotkania i poprowadzę je w imieniu firmy ASM - Centrum Badań i Analiz Rynku. Spotkaliśmy się na potrzeby badania ewaluacyjnego prowadzonego w ramach projektu „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna”, który jest realizowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego wraz z Instytutem Pracy i Spraw Socjalnych. Projekt ten jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

3. Przedstawienie tematu spotkania.

Tematem naszego spotkania będzie portal erpes.pl wraz z jego immanentną częścią – narzędziem analityczno-prognostycznym, służącym ocenie kondycji i porównywaniu podmiotów ekonomii społecznej. Celem dyskusji będzie ocena skuteczności i efektywności funkcjonowania portalu wraz z narzędziem, ocena jakości narzędzia i treści udostępnianych odbiorcom. Porozmawiamy o uwarunkowaniach realizacji projektu: organizacyjnych, technicznych i finansowych, a także wymienimy się opinią odnośnie możliwości kontynuacji i rozwoju projektu.

4. Przedstawienie reguł działania wywiadu.

Zanim rozpoczniemy rozmowę, przedstawię reguły jej działania:

- a. Nie obowiązuje jednomyślność, każdy uczestnik naszej dyskusji może pozostać przy własnych poglądach, przy własnym zdaniu;
- b. Można stawiać pytania zarówno moderatorowi, jak i sobie nawzajem;

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- c. *Co pewien czas spróbuję podsumować to, co zostało powiedziane, by upewnić się, że wypowiedzi Państwa zostały prawidłowo zrozumiane;*
- d. *Każda wypowiedź jest ważna i cenna ze względu na cel spotkania. Przede wszystkim chodzi o czytelne i szczere wyrażenie subiektywnych opinii;*
- e. *Prowadzona będzie rejestracja rozmowy, gdyż nie ma możliwości dokonywania zapisu Państwa wypowiedzi w trakcie dyskusji, bardzo wydłużyłoby to czas spotkania. Dzięki nagraniu wszyscy będziemy pewni, że Państwa wypowiedzi zostały wiernie zapisane;*
- f. *Ze względu na to, że nagranie naszej dyskusji obejmie tylko rejestrację audio, proszę o przedstawianie się za każdym razem gdy będą państwo zabierali głos w dyskusji,*
- g. *W związku z nagrywaniem przebiegu naszego spotkania, bardzo proszę o zabieranie głosu pojedynczo;*
- h. *Ani zapis elektroniczny, ani żadne inne materiały dotyczące uczestników nie zostaną ujawnione nikomu spoza zespołu badawczego. Opinie wyrażone przez Państwa będą przedstawione w raporcie końcowym w sposób zbiorczy tak, że przyporządkowanie ich do poszczególnych osób będzie niemożliwe. Zapewniam, że mogą się Państwo wypowiadać w sposób swobodny i szczery.*

5. Prezentacja uczestników.

Aby nasza rozmowa przebiegała sprawniej, chciałabym, abyśmy się lepiej poznali. [Moderator mówi o sobie kilka słów]. Teraz Państwa proszę o krótkie przedstawienie się, podanie swojego imienia i opowiedzenie kilku słów o sobie – jakie stanowisko Państwo zajmują w realizacji Projektu, czym się Państwo zajmujecie w ramach jego funkcjonowania.

FAZA WŁAŚCIWA

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Moduł 1. Podstawowe informacje o Projekcie – założenia, cele i ich realizacja

(adekwatność, skuteczność)

Cele: Ustalenie punktu wyjścia dyskusji i pozyskanie informacji w zakresie:

1. celów i założeń związanych z funkcjonowaniem portalu,
2. poziomu realizacji celów Projektu i uzyskane efekty.

1. *Na początku chciałbym/chciałabym prosić Państwa o wspólne ustalenie:*

- *głównych celów i założeń które przyświecają realizacji projektu na etapie testowania;*
- *zakładanych potrzeb grup docelowych, na które realizacja projektu ma odpowiadać.*

PODPOWIEDŹ DLA MODERATORA

Jeśli rozmówcy uznają to za użyteczne, moderator może zapisać na flipcharcie cele i założenia wymieniane przez uczestników w odpowiedzi na pyt. 1. Dobrze, aby cele te zostały zapisane przynajmniej w notatniku moderatora – aby mógł do nich wracać w dalszej części wywiadu.

2. *Czy po etapie testowania, z Państwa perspektywy, założenia projektu w pełni odpowiadają **wszystkim** faktycznym potrzebom i lukom informacyjnym wśród odbiorców?*

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli nie: *Jakim potrzebom i lukom informacyjnym odpowiadają?*

W jakim zakresie ?

Jakim potrzebom i lukom informacyjnym nie odpowiadają?

3. *Ile podmiotów z poszczególnych grup docelowych skorzystało z narzędzia, jako zalogowani użytkownicy na etapie testowania?*
4. *Czy wystąpiły jakieś trudności w zakresie pozyskiwania użytkowników portalu do fazy testowej?*

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: *Jakie to trudności? Z czego wynikały?*

Jeśli nie: *Jak Państwo sądzą, co przyczyniło się do łatwości pozyskiwania uczestników fazy testowej?*

5. *Jak oceniają Państwo aktywność uczestników fazy testowej portalu?*

PYTANIA POMOCNICZE:

Czy uczestnicy chętnie wypełniali ankiety ewaluacji postępów projektu?

Czy dostarczali odpowiednich danych na potrzeby części analityczno-diagnostycznej?

Czy często publikowali informacje w części informacyjnej?

6. *Według Państwa wiedzy, jak wiele osób zapoznało się z portalem i narzędziem?*
Czy jest to, z Państwa perspektywy, satysfakcjonująca liczba osób?
Czy zaobserwowaliście państwo jakąś charakterystyczną dynamikę wejść na stronę portalu?

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Regionalny Ośrodek
Polityki Społecznej
Województwa Śląskiego

INSTITUT PRACY I SPRAW SPOŁECZNYCH

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

7. *Jak wiele osób zapoznało się z zasadami implementacji narzędzia? Czy jest to, z Państwa perspektywy, satysfakcjonująca liczba osób?*
8. *Jak państwo oceniają przyrost wiedzy dotyczącej sektora ekonomii społecznej wśród użytkowników portalu - uczestników fazy testowej projektu?*

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

W jakich obszarach zaobserwowaliście państwo przyrost wiedzy?

W jakich obszarach przyrost wiedzy był zbyt mały lub go nie było?

Czy przyrost wiedzy użytkowników jest zgodny z państwa oczekiwaniami?

9. *Czy Państwa zdaniem jakość zarządzania i ekonomiczna efektywność podmiotów ekonomii społecznej, które wzięły udział w fazie testowania, zmieniła się w czasie udziału w projekcie?*

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: *W jaki sposób?*

W czym przejawia się ewentualny wpływ portalu na jakość zarządzania i ekonomiczną efektywność podmiotów ekonomii społecznej?

Jeśli nie: *Dlaczego?*

10. *Jak Państwo oceniają wpływ projektu na współpracę między podmiotami ekonomii społecznej a jednostkami samorządu terytorialnego?*

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Czy portal zapośredniczył tę współpracę? W jaki sposób?

Jeśli nie: *Dlaczego?*

Jeśli tak: *Czy poziom współpracy jest Państwa zdaniem na satysfakcjonującym poziomie?*

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

11. Jak Państwo oceniają wpływ projektu na komunikację pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej?

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Czy portal zapośredniczył tę współpracę? W jaki sposób?

Jeśli nie: dlaczego?

Jeśli tak: Czy poziom współpracy jest Państwa zdaniem na satysfakcjonującym poziomie?

PODPOWIEDŹ DLA MODERATORA:

Jeśli badani, w odpowiedzi na pytanie 1. wymienili inne cele, niż omówione powyżej w ramach pytań 3 – 11, na końcu modułu, w ramach pytania 12. moderator powinien dopytać o inne cele.

12. Jak państwo oceniają poziom realizacji innych celów, które wymienili Państwo na początku, a których nie omówiliśmy? Dlaczego tak Państwo go oceniają?

Moduł 2. Czynniki realizacji celów

(efektywność, skuteczność)

Cele: Ustalenie opinii uczestników zespołu projektowego na temat:

1. czynników sprzyjających i utrudniających realizację celów projektu,
2. czynników, które mogłyby zwiększyć efektywność portalu i narzędzia.

13. Proszę zastanowić się nad czynnikami, które Państwa zdaniem mogły **pozytywnie** oraz **negatywnie** wpłynąć na realizację poszczególnych celów etapu testowania projektu. Możecie Państwo odwoływać się do listy celów, którą sporządziliśmy na początku. Proszę uwzględnić m.in. czynniki z zakresu organizacji pracy, zasobów ludzkich, jakimi Państwo dysponujecie, kwestie techniczne, sprzętowe, finansowe, proceduralne.

PYTANIA POMOCNICZE:

a. Jakie czynniki wpłynęły na liczbę podmiotów, które skorzystały z narzędzia

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- jako zalogowani użytkownicy?
- Jakie czynniki wpłynęły na liczbę osób, które zapoznały się z narzędziem (weszły na stronę erpes.pl)?
 - Jakie czynniki wpłynęły na liczbę osób, które zapoznały się z zasadami implementacji narzędzia?
 - Jakie czynniki wpłynęły na przyrost wiedzy w zakresie sektora ekonomii społecznej wśród użytkowników?
 - Jakie czynniki mogły pomóc w zwiększeniu efektywności zarządzania PES uczestniczących w projekcie?

14. Proszę zastanowić się nad czynnikami, działaniami, zmianami które Państwa zdaniem mogłyby podnieść efektywność projektu, w zakresie każdego z wymienionych celów.

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jakie warunki musiałyby być spełnione, aby możliwe było wdrożenie tych czynników, działań, zmian?

Dlaczego nie zostały one wdrożone do tej pory?

Moduł 3. Ocena jakości elementów produktu

(oddziaływanie)

Cele: Ustalenie opinii badanych na temat:

- Oceny jakości i rzetelności materiałów składających się na narzędzie i portal erpes.pl.

15. Proszę, aby ustalili Państwo wspólnie elementy, z których składa się produkt w postaci portalu erpes.pl i narzędzia analityczno-diagnostycznego.

PODPOWIEDŹ DLA MODERATORA

Jeśli rozmówcy uznają to za użyteczne, moderator może zapisać na flipcharcie elementy wymieniane przez uczestników w odpowiedzi na pyt. 15. Dobrze, aby elementy te zostały zapisane w notatniku moderatora – aby mógł do nich wracać w dalszej części wywiadu.

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Jeśli rozmówcy nie wymieniają, moderator powinien uzupełnić listę o następujące elementy:

- metodologia realizacji projektu (w tym metodologia zbierania danych, tworzenia wskaźników i indeksów),
- instrukcja użytkowania narzędzia analityczno-diagnostycznego,
- dane i analizy realizowane w ramach części analityczno-diagnostycznej portalu,
- informacje, publikacje i treści publikowane w ramach części informacyjnej portalu.

16. *Jak Państwo oceniacie jakość i rzetelność poszczególnych wymienionych elementów składających się na produkt, jakim jest portal erpes.pl wraz z narzędziem diagnostyczno-analitycznym? Dlaczego tak?*

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Należy dopytać o jakość i rzetelność:

- metodologii realizacji projektu (w tym metodologii zbierania danych, tworzenia wskaźników i indeksów),*
- instrukcji użytkowania narzędzia analityczno-diagnostycznego,*
- danych i wyników analizy realizowanej w ramach części analityczno-diagnostycznej portalu,*
- informacji, publikacji i treści publikowanych w ramach części informacyjnej portalu,*
- innych, wymienionych przez badanych, elementów produktu.*

17. *Proszę powiedzieć, jakie czynniki wpływają **pozytywnie**, a jakie **negatywnie** na jakość i rzetelność wymienionych elementów? Proszę uwzględnić m.in. czynniki z zakresu organizacji pracy, zasobów ludzkich, jakimi Państwo dysponujecie, kwestie techniczne, sprzętowe, finansowe, proceduralne.*

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Należy dopytać o czynniki wpływające na jakość i rzetelność:

- metodologii realizacji projektu (w tym metodologia zbierania danych, tworzenia wskaźników i indeksów),*
- instrukcji użytkowania narzędzia analityczno-diagnostycznego,*
- danych i wyników analizy realizowanej w ramach części analityczno-*

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- diagnostycznej portalu,*
- d. informacji, publikacji i treści publikowanych w ramach części informacyjnej portalu,*
- e. innych, wymienionych przez badanych, elementów produktu.*

18. *Proszę powiedzieć, czy zaobserwowaliście Państwo, aby korzystanie z produktu, jakim jest portal erpes.pl wraz z narzędziem analityczno-diagnostycznym, przysparzało użytkownikom jakichś trudności?*

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: *Jakie to trudności?*

Z czego wynikają?

Jakie zmiany należałoby wprowadzić lub działania podjąć, aby zniwelować te trudności?

19. *Proszę zastanowić się i wspólnie ustalić, jakich zmian wymaga produkt (portal wraz z narzędziem) oraz proces jego wdrażania, aby poprawić jakość i rzetelność poszczególnych jego elementów? Od czego zależy pomyślne wprowadzenie tych zmian? Możecie państwo odwoływać się do zmian w zakresie organizacji pracy, zasobów ludzkich, jakimi Państwo dysponujecie, kwestii technicznych, sprzętowych, finansowych, proceduralnych oraz dowolnych innych.*

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Moduł 4. Efektywność produktu

(efektywność)

Cele: Pozyskanie informacji na temat:

1. kosztów, jakie zostały poniesione na etapie realizacji testu,
2. efektywności produktu, w porównaniu do innych rozwiązań umożliwiających analizę i porównanie sytuacji podmiotów ekonomii społecznej,
3. możliwości zmniejszenia kosztów realizacji projektu.

20. *Czy znają państwo inne rozwiązania, które mogły być wykorzystywane przez podmioty ekonomii społecznej i podmioty z ich otoczenia, w celu analizy sytuacji sektora? Proszę wymienić takie rozwiązania.*

PODPOWIEDŹ DLA MODERATORA

Moderator zapisuje zaproponowane rozwiązania na flipcharcie.

21. *Omówmy teraz po kolei każde z zaproponowanych przez Państwa rozwiązań. Proszę zastanowić się, ile mogły wynosić koszty ich realizacji? Czy Państwa zdaniem były wyższe, niż koszt wprowadzenia produktu w postaci portalu erpes.pl wraz z narzędziem analityczno-diagnostycznym?*

22. *Czy wiecie Państwo ile wynosił zakładany budżet, przeznaczony na wdrożenie testowe produktu w postaci portalu wraz z narzędziem? Jak oceniacie państwo stosunek zrealizowanego budżetu do zakładanego budżetu w tym obszarze?*

23. *Jak oceniacie państwo wielkość kosztów, przeznaczonych na realizację i wdrożenie produktu? Czy były one duże, małe? Wystarczające? Czy wymagały jakichś kompromisów?*

24. *Czy w ramach tworzenia i wdrażania produktu (portalu wraz z narzędziem) zrealizowano jakieś działania, które w Państwa ocenie, nie miały dużego wpływu na ostateczne efekty fazy testowej? Czy podejmowano jakieś działania, z których Państwa zdaniem, można by zrezygnować lub je zastąpić? Jakież?*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Regionalny Ośrodek
Polityki Społecznej
Województwa Śląskiego

INSTITUT PRACY I SPRAW SPOŁECZNYCH

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

25. Czy Państwa zdaniem istnieje możliwość obniżenia kosztów wdrażania projektu?

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: Jaka to możliwość? Pod jakimi warunkami koszty mogą być obniżone?

Jeśli nie: Dlaczego?

26. Jak Państwo oceniacie stosunek kosztów poniesionych na stworzenie i wdrożenie produktu do jego jakości?

Moduł 5. Możliwość kontynuacji lub poszerzenia zastosowania produktu.

(trwałość, oddziaływanie)

Cele: Pozyskanie informacji na temat:

1. możliwości funkcjonowania produktu po zakończeniu projektu,
2. możliwości zastosowania narzędzia na szerszą skalę;
3. możliwości adaptowania lub replikowania narzędzia przez inne podmioty w innych warunkach.

27. Czy Państwa zdaniem po zakończeniu projektu wśród potencjalnych jego odbiorców będzie istniało zapotrzebowanie na dalsze funkcjonowanie portalu i narzędzia?

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak / Jeśli nie: Na podstawie jakich przesłanek tak Państwo sądzą?

28. Czy Państwa zdaniem istnieje możliwość kontynuacji projektu przez dotychczasowego projektodawcę - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej województwa Śląskiego, po zakończeniu jego finansowania?

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: Pod jakimi warunkami?

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Jakie czynniki sprzyjają tej możliwości?

(Proszę wziąć pod uwagę zarówno czynniki zewnętrzne – wynikające z sytuacji tej jednostki, jak i wewnętrzne – wynikające ze specyfiki produktu: wymagań sprzętowych, organizacyjnych, finansowych etc.)

Jeśli nie: Dlaczego?

Jakie czynniki uniemożliwiają kontynuację?

(Proszę wziąć pod uwagę zarówno czynniki zewnętrzne – wynikające z sytuacji tej jednostki, jak i wewnętrzne – wynikające ze specyfiki produktu: wymagań sprzętowych, organizacyjnych, finansowych etc.)

Jakie działania Państwa zdaniem należałoby podjąć, aby je zniwelować?

29. *Jak Państwo oceniają możliwości finansowe projektodawcy: Czy pozwoliłyby one utrzymać funkcjonowanie portalu erpes.pl i narzędzia analityczno-diagnostycznego po zakończeniu projektu?*

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: *Jakie warunki musiałyby być spełnione, aby udało się utrzymać finansowo portal i narzędzie po zakończeniu projektu?*

Jeśli nie: Dlaczego?

30. *Czy Państwa zdaniem, po zakończeniu finansowania projektu, istnieje możliwość jego kontynuacji przez inną jednostkę?*

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: *Jakie jednostki mogłyby kontynuować projekt?*

Pod jakimi warunkami?

Jakie czynniki sprzyjają tej możliwości?

(Proszę wziąć pod uwagę zarówno czynniki zewnętrzne – wynikające z sytuacji tej jednostki, jak i wewnętrzne – wynikające ze specyfiki produktu: wymagań sprzętowych,

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

organizacyjnych, finansowych etc.)

Jeśli nie: Dlaczego?

Jakie czynniki uniemożliwiają kontynuację?

(Proszę wziąć pod uwagę zarówno czynniki zewnętrzne – wynikające z sytuacji tej jednostki, jak i wewnętrzne – wynikające ze specyfiki produktu: wymagań sprzętowych, organizacyjnych, finansowych etc.)

Jakie działania Państwa zdaniem należałoby podjąć, aby je zniwelować?

31. Czy według Państwa wiedzy narzędzie jest podatne na replikowanie lub adaptowanie przez inne podmioty w innych warunkach?

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: Dlaczego?

Jeśli nie: Dlaczego?

32. Jakie czynniki **sprzyjają** replikowaniu lub adaptowaniu portalu wraz z narzędziem?

Proszę zastanowić się nad różnymi czynnikami: technicznymi, związanymi z zasobami ludzkimi, organizacyjnymi, finansowymi i pozafinansowymi.

33. Jakie czynniki **utrudniają** albo **uniemożliwiają** replikowanie lub adaptowanie portalu

wraz z narzędziem? Proszę zastanowić się nad różnymi czynnikami: technicznymi, związanymi z zasobami ludzkimi, organizacyjnymi, finansowymi i pozafinansowymi.

34. Czy Państwa zdaniem w województwie śląskim, w innych województwach lub w całym kraju istnieje zapotrzebowanie na rozszerzenie skali narzędzia?

PYTANIA POGŁĘBIAJĄCE:

Jeśli tak: Dlaczego?

W jaki sposób narzędzie mogłoby zostać poszerzone?

Jeśli nie: Dlaczego?

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

35. *Proszę zastanowić się nad uwarunkowaniami niezbędnymi do realizacji na szerszą skalę projektu analogicznego, do aktualnie realizowanego. Proszę zastanowić się nad uwarunkowaniami prawnymi, organizacyjnymi, technicznymi, finansowymi. Proszę brać pod uwagę Państwa doświadczenia.*
36. *Czy uwarunkowania, które muszą być spełnione w celu realizacji projektu, którego produktem jest portal erpes.pl wraz z narzędziem analityczno-diagnostycznym, umożliwiają realizację tego projektu na szerszą skalę? Proszę uzasadnić swoją opinię.*
37. *Jakie działania należałoby podjąć, aby rozszerzyć skalę projektu?*

Moduł 6. Podsumowanie

Cele: Podsumowanie informacji na temat:

1. mocnych i słabych stron projektu,
2. sugestii zmian w narzędziu na etapie upowszechnienia projektu,

38. *Omówiliśmy już najważniejsze aspekty funkcjonowania portalu erpes.pl i narzędzia analityczno-diagnostycznego w ramach projektu „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna”. Na sam koniec, w ramach podsumowania, chciałbym(-abym) abyśmy spróbowali zdiagnozować najistotniejsze mocne i słabe aspekty produktu oraz strony realizacyjnej projektu. Jakie wady i zalety możecie Państwo wskazać? Jakie szanse i zagrożenia dla projektu?*
39. *Jakie są Państwa zalecenia odnośnie dalszej realizacji projektu na etapie upowszechnienia? Czy chcieliby państwo wprowadzić jakieś zmiany do produktu lub sposobu realizacji projektu? Jakie?*

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3. Struktura próby badawczej

Struktura próby badawczej (IDI)					
Lp.	Płeć	Typ instytucji	Miejscowość	Powiat	Terminy wywiadu
1.	M	Podmiot ekonomii społecznej	Bielsko-Biła	M. Bielsko	11.09.2014
2.	M	Administracja publiczna	Zabrze	M. Zabrze	05.09.2014
3.	K	Administracja publiczna	Częstochowa	M. Częstochowa	16.09.2014
4.	K	Podmiot ekonomii społecznej	Jaworze	bielski	11.09.2014
5.	K	Podmiot ekonomii społecznej	Bielsko-Biła	M. Bielsko	12.09.2014
6.	M	Podmiot ekonomii społecznej	Zabrze	M. Zabrze	05.09.2014
7.	K	Instytucja wsparcia przedsiębiorstw społecznych	Częstochowa	M. Częstochowa	09.09.2014
8.	K	Podmiot ekonomii społecznej	Zabrze	M. Zabrze	05.09.2014
9.	K	Administracja publiczna	Bielsko-Biła	M. Bielsko	11.09.2014
10.	K	Podmiot ekonomii społecznej	Laliki	żywiecki	11.09.2014
11.	M	Podmiot ekonomii społecznej	Gilowice	żywiecki	11.09.2014
12.	M	Administracja publiczna	Częstochowa	M. Częstochowa	09.09.2014
13.	K	Podmiot ekonomii społecznej	Żywiec	żywiecki	11.09.2014

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

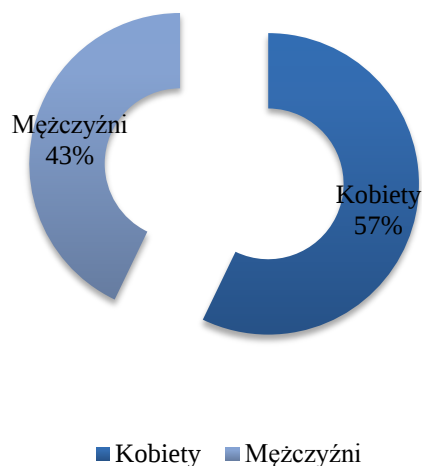
Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

14.	K	Podmiot ekonomii społecznej	Cieszyn	cieszyński	11.09.2014
15.	K	Podmiot ekonomii społecznej	Częstochowa	M. Częstochowa	09.09.2014
16.	M	Podmiot ekonomii społecznej	Częstochowa	M. Częstochowa	09.09.2014
Zestawienie instytucji uczestniczących w wywiadach grupowych					
17	K (2 os.)	ROPS w Katowicach	Katowice	M. Katowice	02.09.2014
18	M (3 os.)	IPISS	Warszawa	M. Warszawa	17.09.2014

Projekt „Efektywna i skuteczna przedsiębiorczość społeczna” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

4. Struktura badanych ze względu na płeć

5. Wykaz skrótów użytych w tekście

Skróty użyte w tekście (alfabetycznie)	Rozwinięcie
B [w wypowiedziach cytowanych]	badacz (wypowiedź badacza)
CIS	centrum integracji społecznej
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
eRPES	e-Raport Podmiot Ekonomii Społecznej
GOPS	gminny ośrodek pomocy społecznej
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IDI	<i>individual in-depth interview</i> (indywidualny wywiad pogłębiony)
IPiSS	Instytut Pracy i Spraw Socjalnych
JST	jednostki samorządu terytorialnego
KIS	klub integracji społecznej
KPRES	Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej
MOPS	miejski ośrodek pomocy społecznej
O [w wypowiedziach cytowanych]	osoba badana (wypowiedź badanych)
PCPR	powiatowe centrum pomocy rodzinie
PES	podmiot(y) ekonomii społecznej
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej (w Katowicach)
Sektor ES	sektor ekonomii społecznej
Sektor MŚP	sektor małych i średnich przedsiębiorstw
WTZ	warsztaty terapii zajęciowej
ZAZ	zakład aktywności zawodowej